

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 13.3.2000
COM(2000) 147 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 299 ΕΛΑΦΙΟ 2**

ΟΙ ΕΞΟΧΩΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σ. 6
I. <u>Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ</u>	σ. 9
A. <u>Η ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ</u>	σ. 9
1. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ	σ. 9
<i>Υλοποίηση των προγραμμάτων</i>	σ. 11
<i>Αξιολόγηση</i>	σ. 12
2. ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	σ. 13
B. <u>Η ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ</u>	σ. 15
1. ΓΕΩΡΓΙΑ	σ. 15
<i>Κοινές οργανώσεις αγοράς</i>	σ. 15
<i>Τομέας γεωργίας των POSEI</i>	σ. 15
<i>- Ειδικό καθεστώς εφοδιασμού (ΕΚΕ)</i>	σ. 16
<i>- Ειδικές ενισχύσεις στην τοπική γεωργική παραγωγή</i>	σ. 17
2. ΑΛΙΕΙΑ	σ. 17
3. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ	σ. 18
4. ΤΕΛΩΝΕΙΑ	σ. 19
5. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ	σ. 20
<i>Μη γεωργικές κρατικές ενισχύσεις</i>	σ. 20
<i>Γεωργικές κρατικές ενισχύσεις</i>	σ. 22
6. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΜΜΕ, ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	σ. 23
7. ΕΝΕΡΓΕΙΑ	σ. 25
<i>Γενικές παρεμβάσεις</i>	σ. 25
<i>Ειδική παρέμβαση</i>	σ. 26
8. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	σ. 27
<i>Αερομεταφορές</i>	σ. 27
<i>Θαλάσσιες μεταφορές</i>	σ. 27
9. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	σ. 28
10. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	σ. 28
11. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	σ. 29
12. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	σ. 30
Γ. <u>ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ</u>	σ. 32
II. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ	σ. 36

<i>Το άρθρο 299 εδάφιο 2</i>	σ. 36
<i>Μια στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης</i>	σ. 36
 A <u>Η ΔΕΣΜΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ</u>	σ. 38
1. Γεωργία	σ. 38
2. Αλιεία	σ. 40
 B <u>ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ</u>	σ. 42
1. ΤΑ ΜΕΣΑ	σ. 42
α. Διαρθρωτικά ταμεία	σ. 42
β. Δάνεια της ΕΤΕπ	σ. 44
γ. Κρατικές ενισχύσεις	σ. 44
<i>Κρατικές ενισχύσεις σε τομείς εκτός της γεωργίας...</i>	σ. 44
<i>Γεωργικές κρατικές ενισχύσεις</i>	σ. 45
<i>Κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της αλιείας</i>	σ. 46
<i>Κρατικές ενισχύσεις μεταφορών</i>	σ. 46
δ. Φορολογία	σ. 47
<i>Έμμεση φορολογία</i>	σ. 47
<i>Άμεση φορολογία</i>	σ. 51
ε. Τελωνεία	σ. 51
2. ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ	σ. 54
α. Στήριξη των ΜΜΕ, της βιοτεχνίας και του τουρισμού	σ. 54
β. Μεταφορές	σ. 56
γ. Ενέργεια	σ. 59
δ. Περιβάλλον	σ. 60
ε. Κοινωνία της πληροφορίας	σ. 62
στ. Έρευνα και ανάπτυξη	σ. 64
 Γ Ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΕΡΙΓΥΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	σ. 65
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	σ. 68
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	σ. 70

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει στο Συμβούλιο έκθεση σχετικά με τα μέτρα προς εφαρμογή του νέου άρθρου 299 εδάφιο 2 της συνθήκης ΕΚ με αντικείμενο τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες.

Στην Επιτροπή υποβλήθηκαν, εξάλλου, σχετικά υπομνήματα από τις επτά εξόχως περιφέρειες ταυτόχρονα, το Μάρτιο του 1999, και από τα τρία ενδιαφερόμενα κράτη μέλη ξεχωριστά, το Νοέμβριο-Δεκέμβριο 1999. Επίσης, η Επιτροπή οργάνωσε για το θέμα αυτό συνεδρίαση εταίρων στην οποία συμμετείχαν τα ενδιαφερόμενα κράτη και περιφέρειες.

Η Επιτροπή μελέτησε με προσοχή τα υπομνήματα αυτά και έλαβε δεόντως υπόψη τις παρεμβάσεις που έγιναν στη διάρκεια της συνεδρίασης εταίρων. Τα στοιχεία αυτά υπήρξαν ιδιαίτερα χρήσιμα κατά την αξιολόγηση της κατάστασης στις περιφέρειες αυτές, των αποτελεσμάτων που είχαν οι παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των προοπτικών για το μέλλον.

Η παρούσα έκθεση αποτελεί απάντηση στο αίτημα του Συμβουλίου.

Οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες

Η Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνει επτά εξόχως απόκεντρες περιφέρειες:

- την αυτόνομη ισπανική κοινότητα των **Κανάριων Νήσων**·
- τα τέσσερα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα (ΓΥΔ): **Γουαδελούπη, Γουιάνα, Μαρτινίκα και Ρεϋνιόν**·
- τις αυτόνομες πορτογαλικές περιφέρειες των **Αζορών** και της **Μαδέρας**.

Οι εξόχως απόκεντρες αυτές περιφέρειες βρίσκονται σε μια μοναδική και πολυσύνθετη για τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατάσταση. Μέσα σε ένα φυσικό πλαίσιο που σηματοδοτείται από το νησιώτικο χαρακτήρα (έξι από τις επτά περιφέρειες είναι νήσοι ενώ η Γουιάνα περιβάλλεται από το δάσος του Αμαζονίου), το υποτροπικό και τροπικό κλίμα και ένα συχνά ηφαιστειακό και πολύ απρόβλεπτο ανάγλυφο, είναι εξαιρετικά απομακρυσμένες από την ευρωπαϊκή ήπειρο, ενώ ταυτόχρονα γειτνιάζουν, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, με τρίτες χώρες που χαρακτηρίζονται από χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι, με μία μόνη εξαίρεση, αρκετά υψηλή, υπερβαίνοντας τους 210 και 320 κατοίκους/τ.χλμ. στις Κανάριες Νήσους και στη Μαδέρα αντίστοιχα, ενώ στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα κυμαίνεται μεταξύ 240 και 360 κατοίκων/τ.χλμ., με εξαίρεση τη Γουιάνα, όπου, αντίθετα, η πυκνότητα είναι κάτω των 2 κατοίκων/τ.χλμ.

Η δημογραφική, οικονομική και εδαφική τους βαρύτητα είναι σχετικά μικρή ως προς το σύνολο της Ένωσης: αντιπροσωπεύουν πληθυσμό 3,7 εκατομμυρίων κατοίκων, δηλαδή ακριβώς 1% του πληθυσμού της ΕΕ, και λιγότερο από 0,5% της έκτασής της εξαιρουμένης της Γουιάνας, ή πάνω από 3% συμπεριλαμβανομένης της συγκεκριμένης περιφέρειας. Σε

κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, το ΑΕγχΠ των περιφερειών αυτών ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 59% του αντίστοιχου κοινοτικού (περίπου 75% στις Κανάριες Νήσους, αλλά μόλις μεταξύ 40 και 55% στις υπόλοιπες περιοχές) ενώ οι περισσότερες παρουσιάζουν εξαιρετικά υψηλά ποσοστά ανεργίας, ιδιαίτερα μεταξύ των νέων.

Η απόσταση των περιφερειών αυτών από την ευρωπαϊκή ήπειρο καθώς και η εσωτερική τους διασπορά, όπως στην περίπτωση των Αζόρων, συνιστά σαφή ανασχετικό παράγοντα για την ανάπτυξή τους, πολύ δε περισσότερο καθώς το περιορισμένο μέγεθός τους δεν καθιστά αποδοτικές τις μεγάλες επενδύσεις και την επίτευξη οικονομιών κλίμακας. Οι "εισαγωγές" τους - συμπεριλαμβανομένων των προμηθειών από τις αντίστοιχες μητροπολιτικές χώρες, προμήθειες που αντιστοιχούν στον κύριο όγκο των εισαγωγών, φτάνοντας, λόγω χάρη, σε ποσοστό 80% στην περίπτωση των ΓΥΔ - είναι πολλαπλάσιες των εξαγωγών. Συνολικά, οι έξι από αυτές, εξαιρουμένων των Καναρίων, συγκαταλέγονται μεταξύ των επτά πιο φτωχών περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά στο ΑΕγχΠ. Πέντε από αυτές καταγράφουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας, κατά μέσο όρο διπλάσια του μέσου όρου της Ένωσης, ενώ αν εξαιρεθούν η Μαδέρα και οι Αζόρες, που προσεγγίζουν τον κοινοτικό μέσο όρο, τα ποσοστά αυτά ανέρχονται στο τριπλάσιο των αντίστοιχων κοινοτικών.

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναγνωρίσει την έννοια του εξόχως απόκεντρου και έχει λάβει υπόψη τις ιδιαιτερότητες των περιοχών αυτών με στόχο την πλήρη ένταξή τους στον ευρωπαϊκό χώρο και την αξιοποίηση των κοινοτικών πολιτικών, σε συνεργασία με τα κράτη και τα εδάφη που τις περιβάλλουν. Οι κατευθυντήριες γραμμές της προσέγγισης αυτής καθορίστηκαν σε προγράμματα ειδικών μέτρων λόγω του απομακρυσμένου και νησιώτικού χαρακτήρα για τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα (POSEIDOM, το 1989), τις Κανάριες Νήσους (POSEICAN, το 1991), τις Αζόρες και τη Μαδέρα (POSEIMA, το 1991). Στην περίπτωση των Καναρίων Νήσων, πρέπει επίσης να γίνει αναφορά στον κανονισμό για την εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου στις Καναρίους Νήσους (κανονισμός CE 1911/91). Στόχος τους ήταν να υποβοηθηθεί, τόσο μέσω των διαρθρωτικών ταμείων όσο και με τη διαμόρφωση των διαφόρων κοινών πολιτικών, και σε συνδυασμό με τη δράση των ίδιων των ενδιαφερόμενων περιφερειών και κρατών, η προώθηση της ανάπτυξης και της παραγωγικής απασχόλησης στις περιφέρειες αυτές. Η ανάπτυξη αυτή όφειλε να είναι οικολογικά αειφόρος, κοινωνικά ισόρροπη και βασισμένη σε μακροπρόθεσμη στρατηγική. Για την υλοποίησή τους έγινε επίκληση στην αρχή της εταιρικής σχέσης μεταξύ της Επιτροπής, του κράτους μέλους και των εμπλεκόμενων περιφερειών.

Τα προγράμματα POSEI αποτελούν τον αγωγό της πολιτικής στήριξης των εξόχως απόκεντρων περιφερειών. Θεμέλιό τους είναι η αντίληψη ότι πρέπει να αναγνωριστούν πλήρως, στη διαρθρωτική και μόνιμη διάστασή τους, οι ιδιαιτερότητες και οι ειδικές δυσκολίες των περιοχών αυτών, λόγω του εξόχως απόκεντρου χαρακτήρα τους, από τις διακριτές ιδιαιτερότητες, επομένως, τις ιδιαιτερότητες των άλλων λιγότερο απομακρυσμένων νησιωτικών περιφερειών καθώς και των άλλων περιφερειών που καλύπτονται από το "στόχο 1", ούτως ώστε να ληφθούν υπόψη, με μια οριζόντια προσέγγιση, όλες οι κοινοτικές δράσεις.

Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου και τις μεταβολές που γνώρισε η Ευρωπαϊκή Ένωση, κατέστη φανερή η ανάγκη ύπαρξης μιας πιο στέρεης νομικής βάσης για την προσέγγιση του "εξόχως απόκεντρου". Η νομική αυτή βάση καθιερώθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Στη συνθήκη αυτή περιέχεται ένα νέο άρθρο -το άρθρο 299 εδάφιο 2- που προσαρμόζει στις σημερινές συνθήκες και ενισχύει τις διατάξεις του πρώην άρθρου 227 εδάφιο 2 (που

περιοριζόταν στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα) επεκτείνοντας παράλληλα την ισχύ τους στο σύνολο των εξόχως απόκεντρων περιφερειών. Προσδοκάται ότι η νέα αυτή νομική βάση θα διευκολύνει την εδραίωση του κεκτημένου των προγραμμάτων POSEI και θα καταστήσει δυνατή μια πιο βέβαιη αντιμετώπιση των μελλοντικών προοπτικών της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η παρούσα έκθεση διευκρινίζει την προσέγγιση αυτή. Στο πρώτο μέρος της (**ο απολογισμός**) περιγράφεται η δράση που έχει αναληφθεί μέχρι σήμερα από την Κοινότητα και οι επιπτώσεις της στην ανάπτυξη των περιοχών αυτών: μια δράση αποτελεσματική, που πρέπει όμως να έχει διάρκεια δεδομένου του μόνιμου χαρακτήρα των μειονεκτημάτων που χαρακτηρίζουν τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Στο δεύτερο μέρος (**το μέλλον**) σκιαγραφούνται τα μέτρα που στοχεύουν, δυνάμει του άρθρου 299 εδάφιο 2, στη συνέχιση και ενίσχυση της αναληφθείσας δράσης.

I. Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Η πολιτική που ακολουθήθηκε για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες βάσει των προγραμμάτων POSEI, αναπτύχθηκε με άξονα δύο τύπους δράσης. Αφενός, απαιτήθηκε σημαντική συμμετοχή των διαρθρωτικών ταμείων. Αφετέρου, η Κοινότητα μπόρεσε να προσαρμόσει τις διάφορες πολιτικές της προκειμένου να δώσει λύση στις ειδικές δυσκολίες που συναντούν οι περιοχές αυτές. Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I περιλαμβάνονται πίνακες με τα βασικά μέτρα που έχουν ληφθεί.

A. Η ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

1. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Οι επτά εξόχως απόκεντρες περιφέρειες είναι επιλέξιμες για παρέμβαση των διαρθρωτικών ταμείων και έχουν με τον τρόπο αυτό επωφεληθεί -"στόχος 1" της περιφερειακής πολιτικής- από προγράμματα τα οποία συγχρηματοδότησε η Ευρωπαϊκή Ένωση για τις περιόδους 1989-1993 και 1999. Σύμφωνα με όσα προβλέπει το πρόγραμμα POSEIDOM, οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις λαμβάνουν υπόψη τα πρόσθετα μειονεκτήματα του νησιωτικού και εξόχως απόκεντρου χαρακτήρα.

Οι πόροι που διατέθηκαν στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες στο πλαίσιο του στόχου 1 έφθασαν έτσι σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Οι **πίνακες 1 και 2** που ακολουθούν περιλαμβάνουν στοιχεία για τις συνολικές χορηγήσεις των διαρθρωτικών ταμείων για κάθε μία από τις περιφέρειες σε κάθε περίοδο, καθώς και μια σύγκριση των επιπέδων έντασης της ευρωπαϊκής ενίσχυσης, σε σχέση με τις ενισχύσεις που διατέθηκαν στις υπόλοιπες περιφέρειες του στόχου 1 και στο σύνολο των επιλέξιμων ζωνών. Διαπιστώνεται ότι η ενίσχυση αυτή διπλασιάστηκε ουσιαστικά στη διάρκεια της τελευταίας περιόδου, ξεπερνώντας, σε σχέση με τον πληθυσμό, στις Κανάριες Νήσους και στα ΓΥΔ, κατά 20% περίπου την ενίσχυση των άλλων περιφερειών που εντάσσονται στο στόχο 1, ενώ στις Αζόρες και στη Μαδέρα την υπερβαίνουν κατά 100% και πλέον.

Για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, οι νέες αρχές που προέκυψαν από την αναθεώρηση του 1989 ευνόησαν τη χάραξη μεσοπρόθεσμων αναπτυξιακών στρατηγικών, οι οποίες λάμβαναν υπόψη τα ειδικά τους μειονεκτήματα. Η εκπόνηση σχεδίων περιφερειακής ανάπτυξης και η υλοποίησή τους κατέστησε δυνατή την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τις περιφερειακές αρχές. Είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι τα έγγραφα προγραμματισμού που εγκρίθηκαν για κάθε περιφέρεια και για κάθε μία από τις δύο περιόδους προγραμματισμού αντανακλούσαν τους προβληματισμούς που διατυπώθηκαν σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

(ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΧΜΠΑ, ΕΓΤΠΕ-τιμήμα προσανατολισμού)

(σε εκατομμύρια ευρώ)

	1989-1993 Στόχος 1 + IC	1994-1999 Στόχος 1	1994-1999 REGIS II	1994-1999 ΣΥΝΟΛΟ
Κανάριες	860	1.622	231	1.853
Αζόρες	357	616	81	697
Μαδέρα	319	369	64	433
Γουαδελούπη	200	360	62,5	422,5
Γουιάνα	92	172	29	201
Μαρτινίκα	192	344	62,5	406,5
Ρεϋνιόν	432	688	119	807
ΣΥΝΟΛΟ	2.452	4.171	649	4.820

ΕΝΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

(περίοδος 1994-1999)

	Πληθυσμός (σε χιλιάδες κατοίκων)	Χορήγηση των διαρθρωτικών ταμείων (σε εκατομμύρια ευρώ)	Χορήγηση ανά κάτοικο (σε ευρώ)
Κανάριες	1.526	1.836	1.203
Αζόρες-Μαδέρα	494	1.109	2.245
ΓΥΔ	1.454	1.792	1.232
Σύνολο στόχου 1	92.151	93.972	1.019
Σύνολο των άλλων περιφερειακών στόχων (2, 5β και 6)	94.502	22.919	243

Υλοποίηση των προγραμμάτων

Με δεδομένα τα διαρθρωτικά μειονεκτήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και την καθυστέρηση που παρουσιάζει η ανάπτυξή τους, τα προγράμματα που συγχρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση για κάθε μία από τις περιφέρειες αυτές στη διάρκεια των περιόδων 1989-1993 και 1994-1999 είχαν ως πρωταρχικό στόχο την ενίσχυση των κονδυλίων για υποδομές, την ανάπτυξη των παραγωγικών τομέων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και τη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού. Εξάλλου, ήδη από το 1989, η Επιτροπή εγκαίνιασε μια ειδική κοινοτική πρωτοβουλία για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, τη λεγόμενη REGIS, η οποία ανανεώθηκε το 1994. Τα κονδύλια από τον προϋπολογισμό ύψους 200 εκατομμυρίων για την περίοδο 1989-1993 ανήλθαν σε 600 εκατομμύρια κατά την περίοδο 1994-1999. Οι προτεραιότητες που θέτουν τα προγράμματα αντανακλούν τις αναπτυξιακές επιλογές σε περιφερειακό επίπεδο.

Η δημιουργία ή διαχείριση υποδομών βελτίωσης της εξωτερικής πρόσβασης συνιστά την πιο εντυπωσιακή και συμβολική πτυχή των δράσεων που συγχρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε κάθε περιφέρεια. Πράγματι, αυτές οι δράσεις συμβάλλουν άμεσα στην άμβλυνση των προβλημάτων από τον νησιώτικο και απομακρυσμένο χαρακτήρα με τη βελτίωση της αεροπορικής και θαλάσσιας πρόσβασης σε όλες αυτές τις περιοχές. Έχουν επίσης υλοποιηθεί δράσεις στον τομέα των προηγμένων τεχνολογιών επικοινωνίας (τηλεδιάσκεψη, τηλεδιάγνωση, τηλεματική, δικτυακές καλωδιώσεις). Στο εσωτερικό, όλες οι περιφέρειες επωφελήθηκαν από σημαντικές επεμβάσεις επί του οδικού δικτύου, και σε ορισμένες περιπτώσεις, από αναπτυξιακές δράσεις στον τομέα των μεταφορών εν γένει. Σε αρκετούς τομείς, ενισχύθηκαν οι υποδομές στήριξης των οικονομικών δραστηριοτήτων ώστε να αντιμετωπιστεί η εξέλιξη των αναγκών. Δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία του περιβάλλοντος με στόχο τη μείωση της ρύπανσης: διαχείριση και επεξεργασία των αποβλήτων και υγρών αποβλήτων βιομηχανικής και οικιακής προέλευσης.

Σημαντικό μέρος των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων διατέθηκε επίσης για τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των παραγωγικών τομέων με στόχο να συμβάλουν στη δημιουργία ή διατήρηση θέσεων απασχόλησης. Η ενίσχυση αυτή αφορούσε ένα αρκετά ευρύ φάσμα δράσεων: στις παραδοσιακές άμεσες ενισχύσεις των επενδύσεων προστέθηκαν στη διάρκεια των τελευταίων ετών, αν και με περιορισμένο ακόμη τρόπο, τεχνικές χρηματοδοτικής οργάνωσης (συστήματα εγγυήσεων, ενίσχυση των ιδίων κεφαλαίων, επιδοτήσεις επιτοκίων, ...), οι οποίοι λειτουργούν ως μοχλός για την εξεύρεση πόρων στις αγορές κεφαλαίων. Οι κρατικές ενισχύσεις επηρέασαν επίσης τα περιφερειακά στοιχεία της επιχειρηματικής δραστηριότητας: ακίνητα επιχειρήσεων, βιωσιμότητα ζωνών δραστηριότητας, διάθεση κοινών υπηρεσιών, ανάπτυξη έργων εφαρμοσμένης έρευνας και μεταφοράς τεχνολογίας, χρήση νέων τεχνολογιών επικοινωνίας.

Στο γεωργικό τομέα, υλοποιήθηκαν ειδικές δράσεις προκειμένου να τονωθούν οι παραδοσιακές καλλιέργειες (μπανάνα, ζαχαροκάλαμο/ζάχαρη/ρούμι), να ενθαρρυνθεί η διαφοροποίηση καθώς και η εφαρμοσμένη έρευνα και ο πειραματισμός. Στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, οι εξόχως απόκεντρες περιοχές μπόρεσαν να επωφεληθούν, στο σύνολό τους, από χρηματοδοτήσεις για έργα κατασκευής και εκσυγχρονισμού των σκαφών, διαρρύθμισης των αλιευτικών λιμένων, μεταποίησης και εμπορίας.

Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας σε πολλές εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και οι ανάγκες που δημιουργεί η εξέλιξη των παραγωγικών τομέων σε ειδικευμένο προσωπικό καθιστούν

αναγκαίο τον εκσυγχρονισμό και την ταχεία προσαρμογή του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης. Σε όλες τις περιφέρειες, κατασκευάστηκαν υποδομές κατάρτισης με στόχο την ανάπτυξη της ικανότητας υποδοχής και την ικανοποίηση των ειδικών αναγκών ορισμένων τομέων, ενώ εγκαινιάστηκαν και προγράμματα κατάρτισης.

Αξιολόγηση

Για τις περιόδους 1989-1993 και 1994-1999, τα προγράμματα που συγχρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση υλοποιήθηκαν στο σύνολό τους σε όλες τις περιφέρειες, παρά τις λιγότερο ή περισσότερο σημαντικές τροποποιήσεις που χρειάστηκε να υποστούν. Οι αξιολογήσεις που διενεργήθηκαν σε κάθε περιφέρεια έδειξαν ότι εφαρμόστηκαν ενδεδειγμένες διαδικασίες παρακολούθησης και διαχείρισης, οι οποίες κατέστησαν δυνατή την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τους τοπικούς φορείς. Ποιες ήταν οι επιπτώσεις των προγραμμάτων που συγχρηματοδότησε η Ευρωπαϊκή Ένωση στην κατάσταση της οικονομίας και της απασχόλησης στις εξόχως απόκεντρες περιοχές;

Όσον αφορά στα **κονδύλια για υποδομές**, κατά πρώτο λόγο, είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι βελτιώθηκε αισθητά η δυνατότητα πρόσβασης σε όλες τις περιφέρειες, με οφέλη τόσο για τους τοπικούς πληθυσμούς όσο και για την τουριστική δραστηριότητα. Η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός των λιμενικών υποδομών συντέλεσαν επίσης στη μείωση των δαπανών χειρισμού των φορτίων για τις νησιωτικές οικονομίες. Ανάλογες διαπιστώσεις μπορούν να γίνουν σε σχέση με τη βελτίωση των υδάτινων πόρων και τη παραγωγή ενέργειας. Εξάλλου, τα έργα βελτίωσης των βαρέων υποδομών συνέβαλαν αποφασιστικά στην ανάπτυξη του τομέα των κατασκευών/δημοσίων έργων ή στη διατήρηση των επιπέδων δραστηριότητάς του.

Αναφορικά με το **ανθρώπινο δυναμικό**, κατά δεύτερο λόγο, τα αποτελέσματα της προόδου που έχει επιτευχθεί στην προσφορά κατάρτισης πολύ συχνά δεν μπορούν να αναλυθούν παρά σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο. Η κατάσταση της απασχόλησης παραμένει ανησυχητική στις Κανάριες και στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα, ορισμένα εκ των οποίων απαντούν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε ό,τι αφορά στα γαλλικά εδάφη, η κατάσταση αυτή συνδέεται επίσης με την εξέλιξη των μεταναστευτικών ρευμάτων από και προς τη μητρόπολη.

Τέλος, όσον αφορά στους **παραγωγικούς τομείς**, πρέπει να αναφερθεί ότι οι προσπάθειες που έχουν καταβληθεί συνέβαλαν στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων και στην προσαρμογή της προσφοράς στις τοπικές αγορές και στις εξαγωγές, όπως, συγκεκριμένα, στην περίπτωση της γεωργίας και του τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής: σημαντικά χρηματοδοτικά μέσα διατέθηκαν για τον εκσυγχρονισμό των παραδοσιακών καλλιεργειών (μπανάνα, ζαχαροκάλαμο, ζάχαρη, ρούμι) διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό την επιβίωσή τους, αλλά και για τη διαφοροποίηση που συμβάλει στη βελτίωση της δυνατότητας αυτοεφοδιασμού της τοπικής αγοράς. Παρά ταύτα, η παροχή κινήτρων, μέσω κρατικών ενισχύσεων, στις επιχειρήσεις για ανάπτυξη ή εκσυγχρονισμό των παραγωγικών διαδικασιών δεν μπορεί να επιτευχθεί ανεξάρτητα από τους ειδικούς περιορισμούς που αντιμετωπίζουν οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Απαιτεί εξάλλου τη συνεκτίμηση ενός συνόλου στοιχείων που καθορίζουν τις επενδυτικές αποφάσεις, όπως η εφαρμογή των κανόνων περί ανταγωνισμού, το φορολογικό σύστημα, οι κοινωνικές επιβαρύνσεις ή τα τεχνικά πρότυπα. Οι χρηματοδοτικές παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων πρέπει να εξετάζονται στο πλαίσιο του συνόλου των άλλων πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Στη διάρκεια της περιόδου 1994-98, η ΕΤΕπ προχώρησε στη χορήγηση ατομικών δανείων, στην πλειονότητα των περιπτώσεων στους κρατικούς οργανισμούς των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, ύψους 553 εκατομμυρίων ευρώ, εκ των οποίων 195 εκατομμύρια μέσα στο 1998.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΑΤΟΜΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΟ 1998 ΚΑΙ 1994-98 (ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ)

	1994 -1998	1998
Κανάριες	248	47
Αζόρες	6	6
Μαδέρα	166	74
Γουαδελούπη	38	-
Γουιάνα	-	-
Μαρτινίκα	-	-
Ρεϋνιόν	95	68
ΣΥΝΟΛΟ	553	195

Μεγάλο μέρος των χρηματοδοτήσεων αυτών χορηγήθηκαν σε έργα υποδομής: κατασκευή ή βελτίωση οδικών αρτηριών, αεροδρομίων, ...

Ποια ήταν η ένταση χρήσης των δανείων της ΕΤΕπ στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες; Ο κατωτέρω **πίνακας 4** συσχετίζει το ποσό των ατομικών δανείων ανά κάτοικο με τα ποσά των δανείων αυτών που υπογράφηκαν από την τράπεζα στο πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης στο σύνολο των περιφερειών της Ένωσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΑΤΟΜΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ (ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1994 - 1998)

	Πληθυσμός (σε χιλιάδες κατοίκων)	Δάνεια (σε εκατομμύρια ευρώ)	Δάνεια ανά κάτοικο (σε ευρώ)
Κανάρια	1.526	248	162,5
Αζόρες-Μαδέρα	494	172	348,2
ΓΥΔ	1.454	133	91,5
Σύνολο στόχου 1	92.151	24.371	264,4

Οι παραπάνω αριθμοί αποδεικνύουν ότι, με εξαίρεση τις πορτογαλικές περιφέρειες, το ύψος των δανείων ανά κάτοικο στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες ήταν αισθητά χαμηλότερο από το μέσο όρο της επικράτειας της Ένωσης. Εξάλλου, η σύγκριση της έντασης των δανείων μεταξύ των εξόχως απόκεντρων περιφερειών και των αντίστοιχων ηπειρωτικών περιφερειών καταδεικνύει επίσης μια πολύ πιο περιορισμένη χρήση στις εν λόγω περιφέρειες, χωρίς καμία εξαίρεση.

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι για τα δάνεια της ΕΤΕπ είναι απαραίτητη η κατάθεση αίτησης και ότι τα έργα που φιλοδοξούν να αποτελέσουν αντικείμενο χρηματοδότησης πρέπει να ανταποκρίνονται σε τραπεζικά κριτήρια. Εξάλλου, το γεγονός ότι οι υποδομές στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες τυγχάνουν πιο εντατικής χρηματοδότησης μέσω μη επιστρεπτέων ενισχύσεων στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων, μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο (φαινόμενο εκτοπισμού) για την ευρύτερη χρήση των επιστρεπτέων χρηματοδοτήσεων.

B. Η ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Τα προγράμματα POSEI θεμελιώνονται διπλά, αφενός, στη παραδοχή ότι οι εξόχως απόκεντρες περιοχές ανήκουν στην Κοινότητα, και αφετέρου, στην αναγνώριση της περιφερειακής πραγματικότητας, η οποία χαρακτηρίζεται από τις ιδιαιτερότητες και τους ειδικούς περιορισμούς των συγκεκριμένων περιφερειών σε σχέση με το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Έτσι, έχουν εκδοθεί πάνω από 700 νομοθετικές πράξεις (στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι παρατίθεται πίνακας των πιο σημαντικών κοινοτικών μέτρων). Εξάλλου, της κάθε πρωτοβουλίας προηγήθηκαν επαφές εταιρικής σχέσης με τα ενδιαφερόμενα κράτη και περιφέρειες. Οι στοχευόμενες πολιτικές εννοείται πως είναι, κατά πρώτον, αυτές που αναφέρονται στα προγράμματα POSEI (γεωργία, αλιεία, φορολογία, καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων, μεταφορές, κλπ.). Κατά τα άλλα όμως, στο πνεύμα των αρχών από τις οποίες εμφορούνται τα προγράμματα αυτά, και στο βαθμό που αναπτύχθηκαν κοινοτικές δράσεις σε νέους τομείς, η εφαρμογή τους στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες αποτέλεσε αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής εκ μέρους της Κοινότητας. Τέτοιες περιπτώσεις υπήρξαν, λόγου χάρη, τα μέτρα υπέρ των ΜΜΕ και τα μέτρα με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην κοινωνία της πληροφορίας. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εν λόγω περιφέρειες επωφελούνται μέτρων παρέκκλισης, τα οποία, ως εκ της φύσεώς τους, μπορούν να προκαλέσουν απώλεια εσόδων στον κοινοτικό προϋπολογισμό.

1. ΓΕΩΡΓΙΑ

Η γεωργία συνιστά κεντρικό άξονα λόγω της σημαντικής συμβολής της στο περιφερειακό ΑΕγχΠ αλλά και στην κοινωνική ισορροπία και τη σταθερότητα της απασχόλησης, στη χωροταξία και στο περιβάλλον.

Η γεωργική παραγωγή των εξόχως απόκεντρων περιοχών επωφελείται από την πλήρη εφαρμογή της ΚΓΠ μέσω των κοινών οργανώσεων αγοράς (ΚΟΑ) και, στο πλαίσιο του προγράμματος-πλαισίου των POSEI, σκοπός των οποίων είναι να καταστεί δυνατή η προσαρμογή των κοινών πολιτικών προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των περιφερειών αυτών, από μία σημαντική στήριξη στον τομέα της γεωργίας.

ΚΟΙΝΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η τοπική γεωργική παραγωγή (βοδινό κρέας, γάλα, σιτηρά...) καλύπτεται, στην ίδια βάση με το σύνολο των κοινοτικών παραγωγών, από τις ΚΟΑ της ΚΓΠ μαζί με πιο παραδοσιακά προϊόντα, όπως η μπανάνα, η ζάχαρη, το ρύζι και ο ανανάς. Πρέπει να σημειωθεί ιδιαίτερα ότι η ΚΟΑ μπανάνας είναι υποχρεωμένη να λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα της κοινοτικής παραγωγής μέσω του καθεστώτος αντισταθμιστικών πληρωμών που εγγυάται τη διατήρηση του εισοδήματος των παραγωγών της Κοινότητας. Τα μέτρα αυτά αντιστοιχούν σε σημαντικά κονδύλια του προϋπολογισμού (ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο δαπάνες της ΚΟΑ μπανάνας για το 1999 ανήλθαν σε 178 εκατ. €, ενώ το ΠΣΠ για το 2000 έχει οριστεί στα 252 εκατ. € για τον ίδιο αυτό τομέα).

ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΤΩΝ POSEI

Ο τομέας γεωργίας των POSEI έχει διαρκή και σημαίνοντα χαρακτήρα και ανταποκρίνεται στα διαρθρωτικά μειονεκτήματα (ιδιαίτερη μορφολογία και κλίμα, μεγάλη απόσταση, μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων...) και στους ειδικούς περιορισμούς (απουσία οικονομίας κλίμακας, εξάρτηση, πολύ υψηλό κόστος παραγωγής...). Χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΠΕ-τμήμα εγγυήσεων (με περίπου 200 εκατ. € ετησίως) και προβλέπει δύο κυρίως τύπους μέτρων¹. Η χρήση και η στάθμιση των μέτρων αυτών διαφέρουν από περιφέρεια σε περιφέρεια και αντανακλούν τις επιλογές οικονομικής ανάπτυξης και τις τοπικές συνθήκες (βλέπε **πίνακα** στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II).

Ειδικό καθεστώς εφοδιασμού (ΕΚΕ)

Για κάθε περίοδο, ορίζεται μία πρόβλεψη εφοδιασμού με δυνατότητα αναθεώρησης για τα βασικά γεωργικά προϊόντα που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο και για την τοπική μεταποίηση (τοπική γεωργική παραγωγή ή/και βιομηχανίες γεωργικών προϊόντων διατροφής). Οι ποσότητες αυτές απαλλάσσονται από τους τελωνειακούς δασμούς κατά την εισαγωγή προϊόντων με προέλευση τρίτες χώρες, ενώ για τα προϊόντα με προέλευση την Κοινότητα χορηγείται ενίσχυση που ισοδυναμεί με το κέρδος που προκύπτει από την απαλλαγή αυτή.

Ο στόχος είναι να αντισταθμιστούν οι επιπλέον δαπάνες λόγω του νησιωτικού και απομακρυσμένου χαρακτήρα και να μειωθούν οι τιμές για τον τελικό καταναλωτή μέσα από τον ανταγωνισμό των πηγών εφοδιασμού. Προβλέπεται υποχρέωση μετακύλισης των χορηγούμενων προνομίων στον τελικό καταναλωτή. Το μέτρο δεν πρέπει να διαταράξει τις παραδοσιακές διόδους της αγοράς ενώ οφείλει επίσης να προστατεύει το μέρος των προμηθειών που έχουν προέλευση την Κοινότητα.

Τα προϊόντα που εμπίπτουν στο ΕΚΕ δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο επανεξαγωγής ούτε μεταφόρτωσης προς άλλη περιοχή της Κοινότητας. Εντούτοις, αν υποστούν μεταποίηση εντός της συγκεκριμένης περιφέρειας, η απαγόρευση δεν ισχύει για τις μεταφορτώσεις ούτε για τις παραδοσιακές εξαγωγές, μέσα στα προκαθορισμένα όρια.

Η εξέταση των αποτελεσμάτων του ΕΚΕ δείχνει βελτίωση των συνθηκών διαχείρισης του καθεστώτος με σταθεροποίηση των ισοζυγίων σε επίπεδο τοπικών αναγκών. Τόσο ο εφοδιασμός των περιοχών αυτών όσο και η πτώση των τιμών λόγω του ανταγωνισμού των πηγών εφοδιασμού είναι εξασφαλισμένα. Το μέτρο αυτό απέδωσε θετικά αποτελέσματα για την οικονομική ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών.

Με τις αλλαγές που επέφερε η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ και τις κοινοτικές δεσμεύσεις μετά τις τελευταίες συμφωνίες της ΓΣΔΕ (γύρος της Ουρουγουάης) και την προοδευτική προσέγγιση των διεθνών και των κοινοτικών τιμών, οι μοναδιαίες ενισχύσεις για τον εφοδιασμό σε κοινοτικά προϊόντα, οι οποίες βασίζονται κατά κύριο λόγο στις τιμές που ισχύουν για τις εξαγωγές, μειώθηκαν για μια σειρά προϊόντων, και ιδίως τα σιτηρά.

Στο πλαίσιο των περιορισμών που επιβάλλουν οι τρέχουσες ρυθμίσεις, η Επιτροπή μερίμνησε για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τις εν λόγω αλλαγές στο διεθνές σκηνικό. Επίσης, εγκαίνιασε εξωτερικές αξιολογήσεις στο πλαίσιο του SEM 2000 με στόχο την εκτίμηση των πραγματικών δυσχερειών στην εφαρμογή του ΕΚΕ και τη σύνταξη των εκθέσεων της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο με αντικείμενο την εφαρμογή των καθεστώτων αυτών.

¹ Στο πλαίσιο των ρυθμίσεων αυτών, θεσμοθετήθηκαν επίσης **παρεκκλίσεις** για τα **κτηνιατρικά και φυτοϋγειονομικά** και για τα **διαρθρωτικά** μέτρα, καθώς και ένα **ειδικό σήμα**.

Ειδικές ενισχύσεις στην τοπική γεωργική παραγωγή

Τα προγράμματα POSEI καθιερώνουν τη γενική αρχή της πλήρους εφαρμογής της κοινής γεωργικής πολιτικής με συνεκτίμηση των ειδικών περιορισμών των συγκεκριμένων περιφερειών.

Για το σκοπό αυτό, επιβλήθηκαν ειδικά μέτρα προς συμπλήρωση των γενικών μέτρων που προβλέπονται στις ΚΟΑ, λόγω χάρη συμπληρωματικές ενισχύσεις υπέρ των πριμοδοτήσεων για τα αρσενικά βοοειδή ή τις αγελάδες σε κατάσταση γαλουχίας, ή μια κατ'αποκοπή ενίσχυση για την παραγωγή τεύτλων.

Επίσης προβλέφθηκαν προσαρμογές στην υλοποίηση των ΚΟΑ και των συμπληρωματικών αυτών μέτρων, λόγω χάρη η παρέκκλιση από το συντελεστή πυκνότητας στον τομέα της κτηνοτροφίας, η μη εφαρμογή της εισφοράς συνυπευθυνότητας στο γαλακτοκομικό τομέα ή των πριμοδοτήσεων εκρίζωσης στην αμπελουργία.

Τέλος, καθιερώθηκαν ειδικές ενισχύσεις, λόγω χάρη ενίσχυση της παραγωγής της βρώσιμης πατάτας, της βανίλιας, της βετιβερίας, της καλλιέργειας ζαχαροκάλαμου ή της αναδιάρθρωσης του τομέα, καθώς και γενικών προγραμμάτων στον τομέα της κτηνοτροφίας.

Μόνον η εξέταση του κάθε μέτρου χωριστά παρέχει τη δυνατότητα να αναλύσει κανείς αν έχουν επιτευχθεί οι στόχοι διατήρησης ή ανάπτυξης μιας παραγωγής, διαφοροποίησης ή αναδιάρθρωσης, βελτίωσης της ποιότητας ή της εμπορίας και να εκτιμήσει τις επιπτώσεις των ενισχύσεων στο κόστος παραγωγής με στόχο τη διασφάλιση μεγαλύτερης ανταγωνιστικότητας για τις παραγωγές αυτές.

Ο τομέας γεωργίας των POSEI είναι εξαιρετικά σημαντικός, καινοτόμος και προσαρμοσμένος στις τοπικές ιδιαιτερότητες. Συνολικά, διαπιστώνεται ότι τα εν λόγω μέτρα κατέστησαν δυνατή την άμβλυνση ορισμένων περιορισμών στο κόστος παραγωγής. Ως συμπλήρωμα της στήριξης που παρέχεται μέσω της ΚΓΠ, τα μέτρα αυτά συνέβαλαν στη βελτίωση της τοπικής παραγωγής σε ποιοτικό και ποσοτικό επίπεδο.

2. ΑΛΙΕΙΑ

Από το 1992, η Κοινότητα έχει αναλάβει μια δράση μακράς διάρκειας στον τομέα της αλιείας. Τα κοινοτικά μέτρα που έχουν εγκριθεί στο πλαίσιο των προγραμμάτων POSEI κατέστησαν δυνατή την αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων που ανακύπτουν στον τομέα της αλιείας. Τα προβλήματα αυτά τέθηκαν από τις αρμόδιες αρχές των ενδιαφερόμενων κρατών μελών (εθνικές και περιφερειακές αρχές) και αναλύθηκαν δεόντως από την Επιτροπή. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι όλα τα μέτρα που επιβλήθηκαν ανταποκρίνονται ικανοποιητικά στις επιθυμίες που εξέφρασαν οι περιφέρειες και ότι έχει τεθεί σε εφαρμογή μια δυναμική πολιτική εταιρικών σχέσεων. Εξάλλου, η εκτέλεση των μέτρων έφτασε σε πολύ ικανοποιητικά επίπεδα καθώς η υλοποίηση των δράσεων αυτών συνεπαγόταν την επίτευξη των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων, τα οποία μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- καλύτερη ενσωμάτωση στο πλαίσιο των μηχανισμών της κοινής οργάνωσης αλιευτικών προϊόντων·

- απόκτηση των βασικών επιστημονικών γνώσεων για τη διαφύλαξη και διαχείριση των αλιευτικών πόρων στις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες που γειτνιάζουν με τις περιφέρειες αυτές·
- απόκτηση γνώσεων σχετικά με τις διαρθρωτικές πτυχές (βελτίωση των συνθηκών εργασίας και μεταφοράς) και τις πτυχές της αγοράς (εισαγωγή προϊόντων στην αγορά, προώθηση των τοπικών ειδών)·
- βελτίωση των συνθηκών εφοδιασμού σε προϊόντα που προορίζονται για εσωτερική κατανάλωση (προσωρινή αναστολή των τελωνειακών δασμών), διάθεσης των προϊόντων και προσαρμογή των τιμών·
- στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής του τομέα, συνεκτίμηση, σε ορισμένες περιπτώσεις, των ιδιαιτεροτήτων των περιφερειακών στόλων κατά την επεξεργασία του πολυετούς προγράμματος προσανατολισμού·
- μεταφορές τεχνολογίας στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας·
- όσον αφορά το σύνολο των περιφερειών, το κοινοτικό σύστημα υποστήριξης της διάθεσης των πιο αντιπροσωπευτικών ειδών καθιερώθηκε το 1992. Το αποτέλεσμα ήταν μια μακρά περίοδος σταθερότητας, η οποία έδωσε στους ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς τη δυνατότητα να επιτυγχάνουν εξαιρετικά αποδεκτά περιθώρια κέρδους και να λειτουργούν σε συνθήκες παρεμφερείς με αυτές των εταίρων τους που είναι εγκατεστημένοι στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Το καθεστώς ευνόησε σημαντικά τη διατήρηση της απασχόλησης στις περιφέρειες όπου οι εναλλακτικές επιλογές απασχόλησης ήταν πολύ περιορισμένες. Ικανοποίησε πλήρως τις απαιτήσεις των ενδιαφερόμενων φορέων, τόσο αναφορικά με την επιλέξιμη παραγωγή όσο και με τη λειτουργία του ίδιου του καθεστώτος. Τα πλεονεκτήματα που προέκυψαν για τους εν λόγω φορείς από την εφαρμογή των συγκεκριμένων ρυθμίσεων έδωσαν στους εμπλεκόμενους τομείς τη δυνατότητα να διατηρήσουν ένα επαρκές επίπεδο παραγωγής και ανάπτυξης. Δεν προσδοκάται βελτίωση των συνθηκών που βρίσκονται στη βάση των επιπλέον δαπανών επί της παραγωγής, καθώς αυτές απορρέουν από την ίδια την κατάσταση των εξόχως απόκεντρων περιφερειών. Έτσι, οι επιπλέον δαπάνες θα συνεχίσουν να υπάρχουν, γεγονός που δικαιολογεί απόλυτα τη διατήρηση του αντισταθμιστικού καθεστώτος. Εξάλλου, η σημασία των εξαγωγικών ροών των ειδών που περιλαμβάνονται στο καθεστώς αυτό, η οποία ενισχύθηκε στον κανονισμό που προηγήθηκε της παράτασης, είναι σαφής όσον αφορά στο ποσό που διατίθεται στο σύστημα (17,3 εκατ. ευρώ) και που αντιπροσωπεύει αυτή τη στιγμή περισσότερο από το ήμισυ των δαπανών λειτουργίας της κοινής οργάνωσης αγοράς αλιευτικών προϊόντων της Κοινότητας.

3. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Τα προγράμματα POSEI έλαβαν υπόψη την ιδιαιτερότητα των εξόχως απόκεντρων περιφερειών στο φορολογικό τομέα και υλοποιήθηκαν μέσω διαφόρων μέτρων έμμεσης φορολογίας προσαρμοσμένων στην κάθε περιοχή. Γενικός στόχος είναι να καταστεί δυνατή η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξή τους με αντιστάθμιση των μειονεκτημάτων που οφείλονται στον εξόχως απόκεντρο χαρακτήρα τους.

Οι περιφέρειες αυτές διαθέτουν γενικά ένα δικό τους σύστημα έμμεσης φορολογίας, το οποίο αποτελεί εξέλιξη του παραδοσιακού τους φορολογικού συστήματος. Η έμμεση φορολογία των ΓΥΔ βασιζόταν στο πρώην άρθρο 227 εδάφιο 2 της Συνθήκης, ενώ για τις Κανάριες Νήσους, αφενός, και τη Μαδέρα και τις Αζόρες, αφετέρου, η νομική βάση είναι η πράξη προσχώρησης, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας αντίστοιχα, στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Έτσι, οι Κανάριες Νήσοι και τα ΓΥΔ δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της έκτης οδηγίας περί ΦΠΑ. Εντούτοις, τα ΓΥΔ (εκτός της Γουιάνας) εφαρμόζουν ένα σύστημα ΦΠΑ παρεμφερές με το κοινοτικό καθεστώς, επωφελούμενα παράλληλα κάποιων προσαρμογών (μειωμένων συντελεστών). Αντίθετα, τα αρχιπελάγη της Μαδέρας και των Αζόρων ακολουθούν το κοινοτικό καθεστώς ΦΠΑ με κάποιες ρυθμίσεις (κατά κύριο λόγο, μειωμένους συντελεστές). Εξάλλου, οι περιφέρειες αυτές έχουν επιβάλει ειδικούς έμμεσους φόρους: τον "Impuesto General Indirecto Canario" (IGIC), τον "Arbitrio insular especial" καθώς και τον "Arbitrio a la producción e importación " (APIM) στις Κανάριες Νήσους και την εισφορά θαλάσσης στα ΓΥΔ. Η νέα εισφορά θαλάσσης, βάσει της απόφασης 89/688/ΕΟΚ του Συμβουλίου, επικυρώθηκε από το Δικαστήριο, γεγονός που επιβεβαιώνει τη συμβατότητα της εν λόγω απόφασης με τη Συνθήκη.

Εξάλλου, η Επιτροπή έχει εξουσιοδοτήσει προσωρινά τη Γαλλία να εφαρμόσει ειδικούς συντελεστές επί του ειδικού φόρου κατανάλωσης για το παραδοσιακό ρούμι, καθώς και μειωμένους συντελεστές σε σχέση με την εισαγωγή στη μητροπολιτική επικράτεια των ετήσιων ποσοστώσεων.

Τα παρεκκλίνοντα αυτά φορολογικά συστήματα παρέχουν τη δυνατότητα, υπό τον έλεγχο της Επιτροπής, για συνολικές ή μερικές απαλλαγές της τοπικής παραγωγής από τη φορολογία. Σχετικά με το θέμα αυτό, το Δικαστήριο διευκρίνισε, με αφορμή τις αποφάσεις του για την εισφορά θαλάσσης, ότι οι απαλλαγές αυτές πρέπει να είναι απαραίτητες, αναλογικές και επακριβώς καθορισμένες.

Οι παρεκκλίσεις αυτού του τύπου από το κοινοτικό δίκαιο παρέχουν τη δυνατότητα για περιορισμό ορισμένων επιπλέον δαπανών που συνδέονται με το νησιωτικό και απομακρυσμένο χαρακτήρα. Τουναντίον, ο αποκλεισμός των Καναρίων Νήσων και των ΓΥΔ από την εφαρμογή του κοινοτικού καθεστώτος ΦΠΑ έχει ως αποτέλεσμα να μην εντάσσονται οι περιοχές αυτές στη διαδικασία κοινοτικής φορολογικής εναρμόνισης και να πρέπει να υποστηρίζουν το κόστος της διατήρησης των φορολογικών συνόρων.

Εξάλλου, η Ισπανία και η Γαλλία έχουν εξουσιοδοτηθεί να μην εφαρμόζουν το γενικό καθεστώς για τη δέσμευση, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης στις Κανάριες Νήσους και στα ΓΥΔ αντίστοιχα. Τα κράτη μέλη μπορούν επομένως να προσαρμόζουν τη νομοθεσία περί φορολογίας στις δύο αυτές περιφέρειες, εισάγοντας τις τροποποιήσεις που κρίνουν ότι επιβάλλονται από τις τοπικές ανάγκες. Όσον αφορά στη Μαδέρα και τις Αζόρες, ισχύουν οι οδηγίες περί ειδικού φόρου κατανάλωσης, με ταυτόχρονη δυνατότητα προσαρμογής του γενικού καθεστώτος (μειωμένοι συντελεστές).

4. ΤΕΛΩΝΕΙΑ

Όλες οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας από την ημερομηνία προσχώρησης των χωρών τους στην Κοινότητα, με εξαίρεση τις Κανάριες Νήσους, η ενσωμάτωση των οποίων στο εν λόγω

τελωνειακό έδαφος έλαβε χώρα μόλις το 1991 με προοδευτική εισαγωγή του ΚΔ, η οποία θα ολοκληρωθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2000.

Σε τελωνειακό επίπεδο και στη βάση των προγραμμάτων POSEI, εκτός των μέτρων παρέκκλισης που έχουν ληφθεί στο πλαίσιο του ειδικού καθεστώτος προμήθειας γεωργικών προϊόντων και αλιευτικών προϊόντων, θεσμοθετήθηκαν μέτρα παρέκκλισης από τις γενικές τελωνειακές ρυθμίσεις για τις συγκεκριμένες περιφέρειες. Τα μέτρα αυτά προέβλεπαν κατά κύριο λόγο:

- τη μη εφαρμογή των οικονομικών όρων που απαιτούνται συνήθως, όταν πρόκειται για επιχειρήσεις τελειοποίησης για επανεξαγωγή στις ελεύθερες ζώνες των περιοχών αυτών, προκειμένου να ευνοηθεί με τον τρόπο αυτό η ανάπτυξη των ΜΜΕ και του συνόλου του παραγωγικού τομέα. Το μέτρο αυτό είχε μέχρι στιγμής περιορισμένα αποτελέσματα, καθώς ένα μόνον από τα εξόχως απόκεντρα εδάφη, η Μαδέρα, διαθέτει αυτή τη στιγμή ελεύθερη ζώνη σε λειτουργία, ενώ μια δεύτερη ελεύθερη ζώνη οργανώνεται στις Κανάριες Νήσους·
- ειδικά δασμολογικά μέτρα για ορισμένα ευπαθή βιομηχανικά προϊόντα που εισάγονται στις Κανάριες Νήσους, με τα οποία ανεστάλησαν προσωρινά οι αυτόνομοι δασμοί του ΚΔ. Τα μέτρα αυτά κατέστησαν δυνατό τον έλεγχο της προοδευτικής εισαγωγής του ΚΔ, η οποία συντελείται στη διάρκεια μια μεταβατικής περιόδου που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2000 και την άμβλυνση των επιπτώσεών της, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ορισμένοι τομείς της οικονομίας της συγκεκριμένης περιοχής·
- την προσωρινή αναστολή των δασμών του ΚΔ για ορισμένα εμπορεύματα που προορίζονται για τον εξοπλισμό ή για τη μεταποίηση στο εσωτερικό των ελεύθερων ζωνών των Αζόρων και της Μαδέρας. Η ευνοϊκή αυτή δασμολογική αντιμετώπιση, που υπόκειται σε ορισμένους όρους, κατέστησε δυνατή την ανάπτυξη βιομηχανικών δραστηριοτήτων στη μοναδική ελεύθερη ζώνη που λειτουργεί στις περιφέρειες αυτές (τη λιμενική ζώνη της Μαδέρας) και στη μόνιμη εγκατάσταση μεταποιητικών βιομηχανιών τριτογενών υλών (εκτός των γεωργικών προϊόντων και των προϊόντων μεταποίησης αυτών), οι οποίες εισάγονται ατελώς, με προορισμό την κοινοτική αγορά. Ένας απολογισμός της δράσης αυτής προβλέπεται για τη φετινή χρονιά·
- τέλος, μέτρα παρέκκλισης από την εμπορική πολιτική για τις Κανάριες Νήσους, τα οποία συνίστανται στη μη εφαρμογή των ποσοτικών περιορισμών επί των εισαγωγών ορισμένων προϊόντων κλωστοϋφαντουργίας ή ένδυσης, στο μέτρο που τα προϊόντα αυτά προορίζονται αποκλειστικά για την αγορά των Καναρίων.

5. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

ΜΗ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Στο τομέα του κοινοτικού ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή απέδιδε πάντα ιδιαίτερη προσοχή στο ιδιαίτερο πλαίσιο των εξόχως απόκεντρων περιφερειών. Ήδη, στο πρόγραμμα POSEIDOM του 1989, προβλεπόταν ότι η Επιτροπή όφειλε να εξετάζει τις ενισχύσεις προς τις εν λόγω περιφέρειες συνεκτιμώντας την ειδική κατάστασή τους.

Συστήματα στήριξης των επιχειρήσεων

Έτσι, τα κριτήρια που όρισε η Επιτροπή για την εξέταση της συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων περιφερειακού σκοπού με τη συνθήκη, και ιδίως το άρθρο 87 εδάφιο 3 σημείο α)², έδωσαν τη δυνατότητα στα κράτη μέλη και στις περιφέρειες να εισαγάγουν συστήματα στήριξης των επιχειρήσεων. Τα συστήματα αυτά χαρακτηρίζονται από διαφοροποίηση και μεγάλο εύρος. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Επιτροπής, αντιπροσωπεύουν ετήσια δημοσιονομική δαπάνη ύψους 1.600 εκατομμυρίων ευρώ.

Οι Κανάριες επωφελούνται ενός ειδικού "οικονομικού και φορολογικού καθεστώτος". Το καθεστώς αυτό περιλαμβάνει φορολογικά κίνητρα επενδύσεων και ενισχύσεις λειτουργίας, που είναι περιορισμένης διάρκειας και βαίνουν μειούμενες, όπως λόγω χάρη η μείωση της βάσης φόρου εισοδήματος επί των κερδών για τα ποσά που επενδύονται και πάλι εντός του αρχιπελάγους.

Η ειδική κανάρια ζώνη (ZEC) προβλέπει περιορισμένης διάρκειας και μειούμενη φορολογική ενίσχυση, υπό μορφή μειωμένης φορολογίας, με αρχικό συντελεστή 1% ο οποίος αυξάνει προοδευτικά για να φτάσει στον τελικό συντελεστή του 5% επί των κερδών των εγκατεστημένων επιχειρήσεων.

Το βασικό ισχύον μέτρο στη Μαδέρα είναι η "ελεύθερη ζώνη". Η Επιτροπή έχει χορηγήσει πλήρη απαλλαγή από την άμεση φορολογία μέχρι το έτος 2011, μετά την παρέλευση του οποίου η απαλλαγή θα είναι πλέον μερική. Η απαλλαγή αυτή χορηγείται στις νέες επιχειρήσεις που εγκαθίστανται στην ελεύθερη ζώνη.

Όσον αφορά στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα, πρέπει να γίνει αναφορά σε διάφορα μέτρα φορολογικών απαλλαγών, ιδιαίτερα στο "νόμο Pons" περί "αποφορολόγησης", ο οποίος παρέχει τη δυνατότητα αφαίρεσης από το φορολογήσιμο εισόδημα των επενδύσεων που πραγματοποιούνται σε υπερπόντια εδάφη.

Άλλα μέτρα

Οι ρυθμίσεις που εισήγαγε η Επιτροπή έδωσαν επίσης τη δυνατότητα στα κράτη μέλη και στις περιφέρειες να προχωρήσουν στη λήψη ποικίλων μέτρων.

Έτσι, στις Αζόρες υπάρχει ένα καθεστώς ενισχύσεων υπέρ της προώθησης των περιφερειακών προϊόντων (ιδιαίτερα ενδεικτική είναι η επιβολή πρόσθετων μεταφορικών στα εξαγόμενα προϊόντα).

Όσον αφορά στα ΓΥΔ, αξίζει να γίνει αναφορά στο ταμείο εγγυήσεων, που εγκρίθηκε πρόσφατα από την Επιτροπή, το οποίο δημιουργήθηκε με στόχο την αντιστάθμιση του υψηλότερου κόστους της πίστωσης στις περιφέρειες αυτές. Έχουν όμως ληφθεί και άλλα μέτρα: συμμετοχικά ταμεία, δάνεια με επιδοτούμενο επιτόκιο, κλπ.

Τα κριτήρια που ακολουθούνται για την εξέταση της συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων περιφερειακού σκοπού με την κοινή αγορά, σε εφαρμογή του άρθρου 87, αποτέλεσαν αντικείμενο πρόσφατης τροποποίησης της Επιτροπής. Για το λόγο αυτό, ορισμένα καθεστώτα έπρεπε να επανεξεταστούν για την 1η Ιανουαρίου 2000. Όμως οι νέες κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού σκοπού (1998), προβλέπουν ότι οι

²

Το οποίο νομιμοποιεί τις ενισχύσεις που προορίζονται για την οικονομική ανάπτυξη περιφερειών στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθιστα χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση. Το σημείο γ) του ίδιου εδαφίου παρέχει τη δυνατότητα παροχής ενισχύσεων για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο στο κοινό συμφέρον.

εξόχως απόκεντρες περιφέρειες θα συνεχίσουν να επωφελούνται της πλέον ευνοϊκής αντιμετώπισης εκ μέρους της Ένωσης.

Και οι επτά εξόχως απόκεντρες περιφέρειες επωφελούνται σήμερα από τους όρους που συνδέονται με την παρέκκλιση από το άρθρο 87 εδάφιο 3 σημείο α) της συνθήκης και αυτό θα εξακολουθήσει να ισχύει κατά την περίοδο 2000-2006, καθώς πληρούν στο σύνολό τους το κριτήριο του ΑΕγχΠ/κάτοικο με ποσοστό κάτω από το 75% του κοινοτικού μέσου όρου.

Η παρέκκλιση από το άρθρο 87 εδάφιο 3 σημείο α) τους διασφαλίζει:

- τα υψηλότερα όρια έντασης όσον αφορά στις ενισχύσεις στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- τη δυνατότητα για κατ' εξαίρεση χορήγηση ενισχύσεων λειτουργίας, οι οποίες πρέπει να είναι περιορισμένης διάρκειας και φθίνουσας τάσης.

Εξάλλου, οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες επωφελούνται μιας ιδιαίτερης προσέγγισης στο πλαίσιο των νέων κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού σκοπού:

- παρεκκλίσεων στα όρια έντασης, οι οποίες παραχωρούνται στις περιοχές αυτές με το σκεπτικό ότι ανήκουν στην κατηγορία των εξόχως απόκεντρων περιφερειών: στην περίπτωση των περιφερειών του άρθρου 87 εδάφιο 3 στοιχείο α), παρέχεται ΚΙΕ ύψους 65% αντί 50% (όριο έντασης σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο για τις περιοχές που εμπίπτουν στο άρθρο 87 εδάφιο 3 σημείο α))·
- της δυνατότητας χορήγησης ενισχύσεων λειτουργίας προκειμένου να αντισταθμιστούν εν μέρει οι επιπλέον δαπάνες μεταφοράς, χωρίς χρονικό περιορισμό και χωρίς υποχρεωτική φθίνουσα τάση, εφόσον η περιφέρεια εμπίπτει στην παρέκκλιση του άρθρου 87 εδάφιο 3 σημείο α) ή σημείο γ) της συνθήκης ΕΚ.

ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 36 της συνθήκης, οι κανόνες που προβλέπονται στα άρθρα 87 έως 89 δεν ισχύουν για τη γεωργία στο βαθμό που αυτό προβλέπεται από τους κανονισμούς του Συμβουλίου. Σχεδόν όλες οι σχετικές πράξεις του Συμβουλίου περιέχουν διατάξεις αυτού του τύπου.

Την τελευταία δεκαετία, ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων στο γεωργικό τομέα των εξόχως απόκεντρων περιφερειών δεν παρουσίασε ιδιαίτερες δυσκολίες. Αφενός, όλες οι εν λόγω περιφέρειες ανήκουν στις λιγότερο ευνοημένες γεωργικές περιφέρειες, γεγονός που καθιστά δυνατή τη χορήγηση υψηλότερων ενισχύσεων για την πλειονότητα των γεωργικών επενδύσεων, τόσο σε επίπεδο εκμετάλλευσης (ανώτατος συντελεστής από 35% έως 75%) όσο και σε επίπεδο μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων (ανώτατος συντελεστής 55% έως 75%). Αφετέρου, όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις μέτρων που δεν σχετίζονται με τις επενδύσεις (έρευνα και ανάπτυξη, προώθηση και διαφήμιση, τεχνική βοήθεια, φυσικές καταστροφές, κλπ.), η πολιτική της Επιτροπής είναι αρκετά ευέλικτη ώστε να επιτρέπει υψηλά ποσοστά ενίσχυσης (που σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να ανέλθουν στο 100%).

Παρά το γεγονός ότι κατά κανόνα συνεχίζει να αντιτίθεται στις ενισχύσεις λειτουργίας στον γεωργικό τομέα, η Επιτροπή αποφάσισε να συναινέσει για τις τρεις ενισχύσεις που

χορηγούνται στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες: στα ΓΥΔ και τις Αζόρες η ενίσχυση αφορά στις μεταφορές και συνίσταται στη χρηματοδότηση μέρους των επιπλέον δαπανών της θαλάσσιας μεταφοράς των τοπικών προϊόντων, ενώ στην περίπτωση των Καναρίων Νήσων, η κοινοποίηση αφορά ένα οικονομικό και φορολογικό καθεστώς που ισχύει και για τη γεωργία και περιλαμβάνει διάφορους τύπους ενισχύσεων λειτουργίας. Η Επιτροπή θεώρησε ότι πρόκειται για δικαιολογημένες ενισχύσεις, που αποσκοπούν στην αντιστάθμιση των καθαρά αρνητικών οικονομικών επιπτώσεων του νησιωτικού και εξόχως απόκεντρου χαρακτήρα των εν λόγω περιφερειών, χωρίς ωστόσο να έχουν επιπτώσεις στην εσωτερική αγορά.

6. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΜΜΕ, ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Στο συγκεκριμένο τομέα, που είναι ζωτικής σημασίας για την απασχόληση και, επομένως, την κοινωνική ανάπτυξη, η πλειονότητα των δράσεων υλοποιήθηκε στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων (βλέπε πιο πάνω, ιδίως για τους παραγωγικούς τομείς και το ανθρώπινο δυναμικό). Όσον αφορά στα τρία πολυετή προγράμματα για ΜΜΕ (1990-1993, 1993-1996, 1997-2000) που ισχύουν και στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, η χρήση από τις περιοχές αυτές των μέσων που τίθενται στη διάθεση των ΜΜΕ και των βιοτεχνικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο των εν λόγω προγραμμάτων υπήρξε στο σύνολό της σχετικά περιορισμένη.

Μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων περιλαμβάνονται τα ευρωπαϊκά κέντρα πληροφόρησης που, στις περιοχές αυτές, έχουν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση και την κατάρτιση των επιχειρήσεων στις νέες τεχνολογίες, στη μετάβαση στο ευρώ καθώς και στην πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις των διαρθρωτικών ταμείων. Πρέπει επίσης να γίνει αναφορά στο πρόγραμμα INTERPRISE, το οποίο κατόρθωσε να φέρει σε επαφή ΜΜΕ πρόθυμες για συνεργασία, να αναλάβει πειραματικές δράσεις στον τομέα του τουρισμού και της βιοτεχνίας και να οργανώσει σεμινάρια και συνέδρια στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Ο τουρισμός κατέχει σημαντική και αύξουσας σημασίας θέση σε όλες σχεδόν τις περιφέρειες αυτές. Ευνοείται ιδιαίτερα από τις πιο αποτελεσματικές μεταφορές, δημιουργεί, ωστόσο και κάποια προβλήματα, ιδιαίτερα περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

Η χρήση διαφοροποιείται επίσης σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των διαφόρων πολυετών προγραμμάτων. Εξάλλου, η πρόσβαση των ΜΜΕ στις τραπεζικές πιστώσεις παραμένει δύσκολη.

Όσον αφορά στα δάνεια που χορηγούνται από την ΕΤΕπ στις επιχειρήσεις (που συνήθως στις περιφέρειες αυτές εμπίπτουν στην κατηγορία των ΜΜΕ), υλοποιούνται μέσω συνολικών δανείων τα οποία υπογράφονται με τους χρηματοδοτικούς μεσολαβητές των περιφερειών. Η χρήση τους υπήρξε επίσης πολύ περιορισμένη: 105,4 εκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 1994-98 εκ των οποίων 57,8 μέσα στο 1998. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα δάνεια αυτά απαιτούν τη συνδρομή των τραπεζών που είναι εγκατεστημένες στο έδαφός τους και διατεθειμένες να αναλάβουν το ρίσκο του εγχειρήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (σε εκατομμύρια ευρώ)

	1994 –1998	1998
Κανάριες	93	57,1
Αζόρες	0,2	0,2
Μαδέρα	0,9	0,1
Γουαδελούπη	-	-
Γουιάνα	-	-
Μαρτινίκα	11,3	0,4
Ρεϋνιόν	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	105,4	57,8

7. ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Αναφορικά με την ενέργεια, τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες χαρακτηρίζει η μεγάλη εξάρτηση από τον εφοδιασμό σε πετρέλαιο, η απόσταση από τον άξονα των μεγάλων ενεργειακών δικτύων και το υψηλότερο κόστος της ηλεκτροπαραγωγής λόγω του μεσαίου και συχνά μικρού μεγέθους των τροφοδοτούμενων ηλεκτρικών δικτύων.

Στην περίπτωση των Αζόρων και της Μαδέρας, στα προβλήματα αυτά έρχεται να προστεθεί το υψηλότερο κόστος του εφοδιασμού σε πετρέλαιο, λόγω της απόστασης από τις μονάδες διύλισης.

Ωστόσο, πέρα από τις δυσκολίες, οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες διαθέτουν υψηλό δυναμικό εκμετάλλευσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όπως η βιομάζα και η αιολική, γεωθερμική, υδραυλική και ηλιακή ενέργεια. Πρόκειται επίσης για περιοχές στις οποίες δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί οι σημαντικές δυνατότητες για εξοικονόμηση ενέργειας. Η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η εξοικονόμηση ενέργειας αποτελούν ουσιαστικές ευκαιρίες στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, όπου το κόστος παραγωγής συγκαταλέγεται μεταξύ των πιο υψηλών για τις συμβατικές πηγές ενέργειας.

Γενικές παρεμβάσεις

Στο πλαίσιο της ενεργειακής πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει στηρίξει στις περιφέρειες αυτές κυρίως την εισαγωγή ενός περιφερειακού ενεργειακού προγραμματισμού ή/και την ίδρυση περιφερειακών οργανισμών ενέργειας (στις Αζόρες και τη Μαδέρα, στις

Κανάριες Νήσους, στη Γουαδελούπη και τη Γουιάνα) μέσω του προγράμματος SAVE και των προγραμμάτων που προηγήθηκαν.

Στο πλαίσιο της πολιτικής για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (ΕΤΑ), ενισχύθηκαν συγκεκριμένα έργα τεχνικής και οικονομικής επίδειξης στον τομέα των καινοτόμων ενεργειακών τεχνολογιών μέσω του προγράμματος THERMIE.

Στο πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής, για διάστημα μεγαλύτερο των δέκα ετών και μέσω των διαδοχικών προγραμμάτων του, το ΕΤΠΑ προσέφερε διαρκή στήριξη των μελετών και των ειδικών έργων στις περιφέρειες αυτές με στόχο την ενίσχυση του ενεργειακού εφοδιασμού, της ηλεκτροπαραγωγής και της αξιοποίησης του ενδογενούς ενεργειακού δυναμικού ως προς την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ειδική παρέμβαση

Κατά την έγκριση του προγράμματος POSEIMA για τις Αζόρες και τη Μαδέρα, αποφασίστηκε μια ειδική κοινοτική παρέμβαση λόγω του εξόχως απόκεντρου χαρακτήρα: επρόκειτο για το μέτρο του προγράμματος υπό τον τίτλο "ενέργεια". Το μέτρο αυτό αποσκοπούσε στην αντιστάθμιση των επιπλέον δαπανών που συνεπάγεται ο εφοδιασμός των δύο αυτών περιφερειών σε προϊόντα πετρελαίου.

Η ειδική ενίσχυση που προβλεπόταν από το συγκεκριμένο μέτρο υπολογίστηκε με βάση το κόστος που προέκυψε από τη μεταφορά προϊόντων πετρελαίου μεταξύ του ηπειρωτικού τμήματος της Πορτογαλίας και των κύριων αποθηκών στις νήσους των Αζόρων και της Μαδέρας στη διάρκεια των ετών 1991, 1992 και 1993. Χορηγήθηκε υπό τον όρο ότι τουλάχιστον 50% του ύψους της ενίσχυσης επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί για δράσεις προώθησης, για έργα που αφορούν στην εξοικονόμηση ενέργειας και σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην περιοχή.

Για όλη τη διάρκεια της περιόδου, τα χρηματοδοτικά μέσα της ειδικής αυτής ενίσχυσης ανήλθαν σε 25 εκατ. ECU, τα οποία κατανεμήθηκαν μεταξύ της περιφέρειας των Αζόρων (15 εκατ. ECU) και της περιφέρειας της Μαδέρας (10 εκατ. ECU) και καταβλήθηκαν σε ετήσιες δόσεις με χρέωση των κονδυλίων του προϋπολογισμού THERMIE για το 1992, POSEIMA-Ενέργεια για το 1993 και ΕΤΠΑ-μεταβατικές διατάξεις για το 1994.

Η αξιολόγηση του ενεργειακού μέτρου του POSEIMA καταδεικνύει ότι η χρήση των χρηματοδοτικών αυτών μέσων υπήρξε σύμφωνη με τους στόχους, δηλαδή συνέβαλε στην ανακοπή της αύξησης της κατανάλωσης ενέργειας και κατέστησε δυνατή τη χρηματοδότηση μιας σειράς δράσεων και έργων στον τομέα της ανανεώσιμης ενέργειας. Ωστόσο, η συνέχιση του μέτρου αυτού μετά το 1994 δεν κατέστη δυνατή μέχρι σήμερα, λόγω έλλειψης χωριστής χρηματοδότησης (μετά την κατάργηση των κονδυλίων του προϋπολογισμού POSEIMA) και εξαιτίας των κανόνων επιλεξιμότητας των διαρθρωτικών ταμείων (βάσει των οποίων χαρακτηρίστηκε ως ενίσχυση λειτουργίας και, επομένως, μη επιλέξιμο).

Από το 1994 έως το 1999, η κοινοτική συγχρηματοδότηση επενδυτικών έργων στους τομείς της εξοικονόμησης ενέργειας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις περιφέρειες των Αζόρων και της Μαδέρας συνεχίστηκε στο πλαίσιο των προγραμμάτων των διαρθρωτικών ταμείων (CCA II και πρωτοβουλία REGIS II).

8. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Με δεδομένη τη γεωγραφική θέση τους, οι μεταφορές αποτελούν τομέα στρατηγικής σημασίας για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Η διατήρηση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δεσμών με την υπόλοιπη ευρωπαϊκή ήπειρο εξαρτάται άμεσα από τις αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές. Επιπλέον, το γεγονός ότι ορισμένες από τις περιφέρειες αυτές είναι αρχιπελάγη ενισχύει την εξάρτησή τους από τις εν λόγω υπηρεσίες. Οι επιπλέον δαπάνες μεταφοράς που οφείλονται τόσο στη μεγάλη απόσταση όσο και στην ανάγκη διασφάλισης της τακτικής διεκπεραίωσης των συγκοινωνιών αποτελούν επίσης σημαντικό πρόσκομμα για την οικονομική τους ανάπτυξη. Τέλος, οι αερομεταφορές συνιστούν κεντρικό στοιχείο της τουριστικής ανάπτυξης.

Αερομεταφορές

Οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες ωφελήθηκαν εξαιρετικά από τις επιπτώσεις των μέτρων ελευθέρωσης των αερομεταφορών στην Κοινότητα. Η αρχή της ελεύθερης διαμόρφωσης των ναύλων για τους κοινοτικούς αερομεταφορείς που λειτουργούν σε ενδοκοινοτικά δρομολόγια, η οποία καθιερώθηκε με τον κανονισμό υπ' αριθ. 2409/92 του Συμβουλίου, είχε ως αποτέλεσμα την αισθητή μείωση των ναύλων στα δρομολόγια μεταξύ των περιφερειών αυτών και της ευρωπαϊκής ηπείρου. Έτσι, τα δρομολόγια Γαλλίας-Αντιλλών συγκαταλέγονται σήμερα μεταξύ των πιο οικονομικών διηπειρωτικών συνδέσεων παγκοσμίως. Η αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στα ενδοκοινοτικά δίκτυα μεταφορών, που καθιερώθηκε με τον κανονισμό υπ' αριθ. 2408/92 του Συμβουλίου, ευνόησε από την πλευρά της τον ανταγωνισμό μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών και την εμφάνιση νέων υπηρεσιών μεταφοράς, ιδίως μεταξύ του αρχιπελάγους των Καναρίων Νήσων και της Ισπανίας. Οι αερολιμένες του αρχιπελάγους των Αζόρων εξαιρέθηκαν προσωρινά από την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών μεταφοράς. Η εξαίρεση αυτή, που προβλεπόταν στο άρθρο 1 εδάφιο 3 του κανονισμού υπ' αριθ. 2408/92, έλαβε τέλος στις 30 Ιουνίου 1998.

Εξάλλου, η ρύθμιση σχετικά με τους ναύλους και την πρόσβαση στην αγορά παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιβάλλουν υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος "στις τακτικές αεροπορικές υπηρεσίες προς αερολιμένες που εξυπηρετούν περιφερειακές ζώνες". Τέτοιου είδους υποχρεώσεις έχουν επιβληθεί στα δρομολόγια μεταξύ Γαλλίας και ΓΥΔ, μεταξύ Πορτογαλίας και Μαδέρας και Αζόρων, καθώς και στα εσωτερικά δρομολόγια του διαμερίσματος της Γουιάνας, στις Αζόρες και στη Μαδέρα.

Θαλάσσιες μεταφορές

Η ρύθμιση σχετικά με τις υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών λαμβάνει επίσης υπόψη την ιδιαιτερότητα των εξόχως απόκεντρων περιφερειών. Έτσι, το άρθρο 4 του κανονισμού υπ' αριθ. 3577/92 προβλέπει για τα κράτη μέλη τη δυνατότητα να συνάπτουν συμβάσεις παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος με ναυτιλιακές εταιρείες που εξυπηρετούν τακτικά τις εν λόγω περιφέρειες ή εκτελούν δρομολόγια μεταξύ των περιφερειών αυτών, ή να τους επιβάλλει υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος ως όρο για την παροχή υπηρεσιών ενδομεταφοράς. Οι υπάρχουσες συμβάσεις παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος μπορούν να παραμείνουν σε ισχύ έως την ημερομηνία λήξης τους. Σύμφωνα με τους κοινοτικούς προσανατολισμούς σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις των θαλάσσιων μεταφορών, οι χρηματικές αντισταθμίσεις που καταβάλλονται στις εταιρείες στις οποίες έχουν επιβληθεί υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος δεν συνιστούν,

κατ' αρχήν, ενισχύσεις υπό την έννοια του άρθρου 87 εδάφιο 1 της Συνθήκης και απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης.

Εξάλλου, με σκοπό την αποφυγή ανωμαλιών που θα μπορούσαν να προκύψουν από την εφαρμογή, από την 1.1.1993, του καθεστώτος ελεύθερης παροχής υπηρεσιών θαλάσσιων μεταφορών στο εσωτερικό των κρατών μελών, το άρθρο 6 του κανονισμού υπ' αριθ. 3577/92 εξαίρεσε, κατά παρέκκλιση, τις υπηρεσίες ενδομεταφοράς στα αρχιπελάγη των Καναρίων Νήσων, των Αζόρων και της Μαδέρας και στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα από την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού έως την 1.1.1999.

9. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ειδικού μέτρου στο **πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (ΠΠΕΤΑ)**. Θεωρήθηκαν όμοιες με τις άλλες περιφέρειες του στόχου 1 των διαρθρωτικών ταμείων, πράγμα που σημαίνει ότι μέχρι σήμερα ο εξόχως απόκεντρος χαρακτήρας τους έχει συμπεριληφθεί στη γενική λογική συντονισμού μεταξύ της πολιτικής ΕΤΑ και καινοτομίας και της πολιτικής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Συνολικά, καταγράφηκαν 204 συμμετοχές των εξόχως απόκεντρων περιφερειών στα διάφορα ειδικά προγράμματα του προγράμματος-πλαισίου ΕΤΑ μεταξύ 1998 και 1999. Οι Κανάριες Νήσοι είχαν τον υψηλότερο δείκτη συμμετοχής, με τις Αζόρες και τη Μαδέρα να ακολουθούν. Οι μετριότερες επιδόσεις των ΓΥΔ έχουν σχέση με τις χαμηλές σχετικά επενδύσεις ΕΤΑ στις περιφέρειες αυτές.

Τα **διαρθρωτικά ταμεία** έχουν χρηματοδοτήσει από το 1989 μεγάλο αριθμό επιστημονικών και τεχνολογικών υποδομών, καθώς και πολλές δράσεις ΕΤΑ και καινοτομίας. Μεταξύ των εξόχως απόκεντρων περιφερειών που έχουν επωφεληθεί, οι Κανάριες Νήσοι έλαβαν 15,6 εκατ. ECU κατά την περίοδο 1994 – 1999 για τη χρηματοδότηση δύο κέντρων μεταφοράς τεχνολογίας και του Τεχνολογικού Ινστιτούτου των Καναρίων Νήσων, καθώς και 33,12 εκατ. ECU για το Κέντρο Αστροφυσικής. Στα ΓΥΔ, χορηγήθηκαν χρηματοδοτήσεις κυρίως στον τομέα της εφαρμοσμένης έρευνας, της υποδομής για έρευνα στον τομέα της γενετικής και της απευθείας στήριξης των επιχειρήσεων (ποσό 9,5 εκατ. ECU). Η Γουιάνα επωφελήθηκε της διάθεσης κονδυλίων για τη δημιουργία ενός ερευνητικού κέντρου στο τροπικό δάσος (5,4 εκατ. ECU), ενώ η Μαρτινίκα έλαβε χρηματοδοτήσεις για εφαρμοσμένη έρευνα στον τομέα της παραγωγής μπανάνας (5,4 εκατ. ECU). Τέλος, στη Μαδέρα χορηγήθηκε ενίσχυση για τη στήριξη των τεχνολογικών υποδομών και των έργων καινοτομίας.

Είναι, τέλος, σκόπιμο να σημειωθεί ότι το **5ο πρόγραμμα-πλαίσιο** (απόφαση υπ' αριθ. 182/1999/EK της 22/12/98) συμπεριέλαβε ειδική μνεία για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης: *"εκτιμώντας ότι είναι ανάγκη να προαχθεί και να διευκολυνθεί η συμμετοχή των εξαιρετικά απομακρυσμένων περιφερειών στις κοινοτικές δραστηριότητες Ε & ΤΑ, με κατάλληλους μηχανισμούς προσαρμοσμένους στις ιδιαιτερότητές τους"*.

10. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στήριξε τις προσπάθειες των περιφερειών και των φορέων - δημόσιων και ιδιωτικών - για εκσυγχρονισμό των τηλεπικοινωνιακών υποδομών, ανάπτυξη των υπηρεσιών που είναι απαραίτητες για την επίτευξη της κοινωνίας της πληροφορίας και ένταξή τους κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στο περιφερειακό πλαίσιο, πράγμα ενίοτε εξαιρετικά δύσκολο, που αποτελεί όμως στοιχείο εκ των ων ουκ άνευ για την ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών.

Παρ' όλο που το χάσμα με τις ηπειρωτικές ευρωπαϊκές περιφέρειες παραμένει πολύ μεγάλο, οι υποδομές των τηλεπικοινωνιών βελτιώθηκαν σημαντικά στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, τόσο σε ποιότητα όσο και σε αριθμό γραμμών σύνδεσης, στις περιφερειακές και εθνικές συνδέσεις αλλά και στις διεθνείς επικοινωνίες. Εξάλλου, έχουν αναπτυχθεί υπηρεσίες τηλεματικής με στόχο την καλύτερη ενημέρωση των χρηστών των δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών. Τέλος, η γενικευμένη μείωση των τιμολογίων, μετά το άνοιγμα των αγορών, και η ανάπτυξη του Διαδικτύου αλλάζουν το τοπίο της χρήσης υποδομών και υπηρεσιών.

Τα διαρθρωτικά ταμεία συνέβαλαν σημαντικά στη βελτίωση αυτή που ενίοτε επικεντρώνεται σε ορισμένα σημεία και απέχει πολύ από την επίλυση του συνόλου των προβλημάτων, όμως η πρόοδος της τεχνολογίας αφήνει περιθώρια ελπίδας για θετικές αλλαγές κατά τα προσεχή έτη, υπό την προϋπόθεση ότι θα πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες επενδύσεις.

Οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες που εντάχθηκαν σε ένα δίκτυο συνεργασίας κατάφεραν ήδη να επωφεληθούν από τις ανταλλαγές εμπειριών και τεχνογνωσίας. Μια τέτοια περίπτωση είναι αυτή της Γουαδελούπης ή οποία μετέχει στο περιφερειακό δίκτυο του έργου MARIS το οποίο έχει ως αντικείμενο την επίδειξη και προώθηση της χρήσης των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και των τηλεματικών εφαρμογών στο ναυτικό τομέα (αλιεία, λιμενική υλικοτεχνική υποδομή, ναυπήγηση και συντήρηση σκαφών, ναυσιπλοΐα και διαχείριση κίνησης).

Ορισμένες από τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες έχουν επίσης λάβει μέρος σε ευρωπαϊκά προγράμματα της κοινωνίας της πληροφορίας βάσει του προγράμματος-πλαισίου ETA. Συμμετείχαν σε τέσσερα έργα τηλεματικών εφαρμογών (TE) στον τομέα της διοίκησης, της έρευνας και της ιατρικής, καθώς και σε έργα ESPRIT (ευρωπαϊκό στρατηγικό πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της τεχνολογίας της πληροφόρησης). Οι τομείς δραστηριότητας των έργων αυτών ήταν, κυρίως, η εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, η έρευνα, η καινοτομία, ο εκσυγχρονισμός των τεχνικών παραγωγής και το περιβάλλον.

Ωστόσο, παρά τη βελτίωση των υποδομών και των πρωτοβουλιών, διαπιστώνεται ότι οι δυνατότητες των τεχνολογιών της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών δε χρησιμοποιούνται πάντοτε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ή με συνέπεια, λόγω άγνοιας ή αδυναμίας αναγνώρισης των οικονομικών ευκαιριών, μη προσαρμογής των παρεχόμενων υπηρεσιών, έλλειψης κατάρτισης των πιθανών χρηστών ή μη προσαρμογής των δεξιοτήτων τους στις τοπικές ανάγκες.

11. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τα προγράμματα ειδικών μέτρων λόγω του απομακρυσμένου και νησιωτικού χαρακτήρα - POSEI - δεν αναφέρονται ρητά σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Συγκεκριμένες δράσεις στον

τομέα αυτό χρηματοδοτήθηκαν μέσω των διαρθρωτικών ταμείων ή με άλλα χρηματοδοτικά μέσα.

Παρά ταύτα, τρεις παράγοντες οδήγησαν στην ενίσχυση του χρηματοδοτικού καθεστώτος υπέρ του περιβάλλοντος:

- τα ιδιαίτερα προβλήματα που δημιουργεί η ευπάθεια των οικοσυστημάτων των εξόχως απόκεντρων περιφερειών και το γεωλογικό και κλιματικό περιβάλλον που οξύνει τους κινδύνους φυσικών καταστροφών·
- η απαραίτητη προσπάθεια καθιέρωσης περιβαλλοντικών προτύπων και οι επιπλέον δαπάνες που αυτή συνεπάγεται·
- οι θετικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ του περιβάλλοντος και των διαφόρων πτυχών της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης.

Δημιουργήθηκε έτσι, με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το κονδύλιο του προϋπολογισμού B2-245 ("περιβάλλον") για τη χρηματοδότηση δράσεων που συνδέονται με την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαφύλαξη της φύσης στο πλαίσιο των προγραμμάτων POSEIDOM, POSEICAN και POSEIMA. Σε αυτή τη βάση, χρηματοδοτήθηκαν τέσσερα προγράμματα συνολικού ύψους 10.000 ευρώ.

12. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Το πρόγραμμα POSEIDOM υπογράμμιζε, στον τίτλο IV, την ανάγκη για καλύτερη περιφερειακή συνεργασία μεταξύ των ΓΥΔ και των γειτονικών κρατών, χωρών και εδαφών. Υπήρχε η προσδοκία ότι η περιφερειακή αυτή συνεργασία θα καθιστούσε δυνατή την καλύτερη ένταξη των ΓΥΔ στον γεωγραφικό τους περίγυρο υπερβαίνοντας τις παραδοσιακές διαφορές (ανταγωνιστικές οικονομίες, απουσία εμπορικών συναλλαγών...) με στόχο την έναρξη διαλόγου και την υλοποίηση κοινών έργων, τα οποία θα λάμβαναν υπόψη τη συμπληρωματικότητα και τις αναπτυξιακές ανάγκες των διαφόρων εταίρων ανεξαρτήτως του καθεστώτος εκάστου εξ αυτών.

Η συνεργασία αυτή επικεντρώθηκε, από το 1989, στις σχέσεις ΓΥΔ/ΥΧΕ/ΑΚΕ. Υπό το πρίσμα αυτό, οι διατάξεις του τίτλου IV του POSEIDOM συμπληρώνουν και επαναβεβαιώνουν τις αντίστοιχες διατάξεις στο πλαίσιο του τίτλου XII της σύμβασης της Λομέ IV, πριν την 29η Φεβρουαρίου 2000, και της συμφωνίας εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΚ, μετά την ημερομηνία αυτή, και του τίτλου XII της απόφασης σύνδεσης των ΥΧΕ.

Όπως και η σύμβαση Λομέ IV, η συμφωνία εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΚ προβλέπει ότι οι σχετικές πιστώσεις προστίθενται στις πιστώσεις που χορηγούνται στις χώρες ΑΚΕ βάσει της συμφωνίας και ότι θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην επιτάχυνση της οικονομικής διαφοροποίησης, ώστε να ενισχυθεί η συμπληρωματικότητα των παραγόμενων προϊόντων, η εντατικοποίηση της συνεργασίας και της ανάπτυξης μεταξύ των χωρών ΑΚΕ αλλά και μεταξύ των τελευταίων, των ΥΧΕ και των ΓΥΔ.

Λόγω τη γεωγραφικής θέσης των Κανάριων Νήσων, της Μαδέρας και των Αζόρων, τα προγράμματα POSEICAN και POSEIMA δεν περιλαμβάνουν διατάξεις περιφερειακής συνεργασίας.

Μεταξύ των τριών στοιχείων του τίτλου "περιφερειακή ανάπτυξη" του POSEIDOM, το στοιχείο που αφορά τη διαβούλευση μεταξύ, αφενός, των ΓΥΔ και, αφετέρου, των χωρών ΑΚΕ, των ΥΧΕ και κυρίως της Επιτροπής, είναι το πιο σημαντικό. Αντίθετα, το δεύτερο στοιχείο, των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών, εμφανίζεται προς το παρόν σχεδόν ανύπαρκτο. Όσον αφορά στο τρίτο στοιχείο, στην περίπτωση της Ρεϋνιόν έχουν υλοποιηθεί κοινά περιφερειακά έργα και προγράμματα (Επιτροπή των Χωρών του Ινδικού Ωκεανού - ΕΧΙΩ), πράγμα που δεν έχει ακόμη επιτευχθεί στα γαλλικά διαμερίσματα της Αμερικής παρά τις κάποιες απόπειρες που έμειναν χωρίς συνέχεια.

Ο απολογισμός της δράσης που έχει αναληφθεί υπέρ των ΓΥΔ και τα διαφορετικά αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί στην Καραϊβική και στον Ινδικό Ωκεανό οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η μερική επιτυχία της περιφερειακής συνεργασίας αποτελεί εν μέρει ζήτημα πολιτικής βούλησης. Ενώ οι αρμόδιες αρχές διακηρύσσουν συχνά τις προσδοκίες τους για την περιφερειακή συνεργασία, εμφανίζονται ορισμένες φορές αμοιβαία επιφυλακτικές ή θεσπίζουν προστατευτικά μέτρα. Ασφαλώς, οι δισταγμοί αυτοί έχουν την αιτία τους στα διαρθρωτικά γνωρίσματα των οικονομιών των εμπλεκόμενων γεωγραφικών περιοχών, τα οποία τις καθιστούν περισσότερο ανταγωνιστικές παρά συμπληρωματικές. Ο ανταγωνισμός αυτός αφορά τόσο τη ροή των εμπορικών συναλλαγών όσο και τα διαθέσιμα κοινοτικά κεφάλαια.

Γ. ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Πρέπει να τεθούν δύο θεμελιώδη ερωτήματα, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους:

- **τα κοινοτικά μέσα - η εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων και η διαμόρφωση των πολιτικών - έχουν λειτουργήσει με ικανοποιητικό τρόπο;**
- **και ποια υπήρξε η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των εξόχως απόκεντρων περιφερειών μετά την υλοποίηση των προγραμμάτων POSEI, τα οποία σχεδιάστηκαν με σκοπό την επιτάχυνσή της;**

Η ανάλυση που προηγήθηκε απαντά κατά μεγάλο μέρος στο **πρώτο ερώτημα**. Η δράση που αναλήφθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρξε γενικά αποτελεσματική, παρά τις πολυάριθμες δυσκολίες που παρουσιάζει η συγκεκριμένη περιοχή. Η εταιρική σχέση λειτούργησε, συνολικά, με ικανοποιητικό τρόπο.

Στη διάρκεια των δύο περιόδων προγραμματισμού 1989-1993 και 1994-1999, οι επτά εξόχως απόκεντρες περιφέρειες έλαβαν συνολικά από τα διαρθρωτικά ταμεία χρηματοδοτική ενίσχυση της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξής τους της τάξης των 7,2 δισεκατομμυρίων ευρώ (δηλαδή 2,5% του ύψους που διατίθεται στο σύνολο των περιφερειών) για πληθυσμό 3,5 εκατομμυρίων κατοίκων. Δεδομένων των ειδικών μειονεκτημάτων τους, οι περιφέρειες αυτές έλαβαν ανά κάτοικο από τα διαρθρωτικά ταμεία κοινοτική ενίσχυση που υπερέβη κατά ένα τρίτο περίπου το μέσο όρο των περιφερειών που εντάσσονται στο στόχο 1 (βλέπε **πίνακα 2**, Ένταξη της ευρωπαϊκής ενίσχυσης 1994-1999).

Η διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών είχε επίσης απτά αποτελέσματα, χωρίς ωστόσο να τεθεί σε κίνδυνο η συνοχή και η ενότητα της κοινοτικής νομοθεσίας και της εσωτερικής αγοράς. Είναι αλήθεια ότι ορισμένοι στόχοι που αναφέρονται στα προγράμματα POSEI δεν κατέστη δυνατό να επιτευχθούν (λόγου χάρη στον τομέα της περιφερειακής συνεργασίας, όπου όμως η κύρια ευθύνη δε βαρύνει την Κοινότητα) ή να επιδιωχθούν στο σύνολό τους (λόγου χάρη η αντιστάθμιση του επιπλέον κόστους της ενέργειας για τις Αζόρες και τη Μαδέρα). Τα επιμέρους μικροπροβλήματα δε μειώνουν πάντως σε τίποτα το πολύ θετικό εν γένει σύνολο.

Πρέπει, στην παρούσα επισκόπηση, να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι το ευρωπαϊκό και το διεθνές πλαίσιο γνώρισαν σημαντικές μεταβολές στη διάρκεια της δεκαετίας του '90. Αυτό οφείλεται, αφενός, στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και, ως εκ τούτου, σε μια μεγαλύτερη αυστηρότητα, λόγου χάρη, στον τομέα της φορολογίας, στις μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ και των διαρθρωτικών ταμείων καθώς και στις νέες ρυθμίσεις της Ατζέντας 2000, ιδιαίτερα σε επίπεδο χρηματοδοτικών προοπτικών και, αφετέρου, στον ενισχυμένο ρόλο της ΓΣΔΕ και του ΠΟΕ και στην υπογραφή διεθνών συμφωνιών (Λομέ, Μεξικό, συμφωνίες συνεργασίας ΥΧΕ, Νότια Αφρική). Όλα αυτά είχαν, όπως ήταν φυσικό, επιπτώσεις και στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες.

Αναφορικά με το **δεύτερο ερώτημα**, τα στοιχεία της απάντησης περιέχονται στην έκτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των περιφερειών που δημοσιεύθηκε το Μάρτιο του 1999 από την Επιτροπή, η οποία προχώρησε σε συνολική αξιολόγηση της κατάστασης των περιφερειών, βάσει των στοιχείων του ΑΕγχΠ.

Έτσι, η σύγκριση των δεδομένων της περιόδου 1986-1988 και του έτους 1996 αποδεικνύει ότι και οι επτά περιφέρειες παρουσίασαν σημαντική αύξηση του περιφερειακού ΑΕγχΠ ανώτερη του ευρωπαϊκού μέσου όρου (άνω του 2,7% ετησίως, με μέσο όρο 2,1%). Καθώς η δημογραφική πίεση είναι μεγάλη σε πολλές από αυτές, είναι χρήσιμο οι συγκρίσεις να γίνονται βάσει του ΑΕγχΠ/κάτοικο. Οι περιφέρειες αυτές κατέγραψαν, στο σύνολό τους, σημαντική αύξηση του ΑΕγχΠ/κάτοικο στη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών, σε σύγκριση με το μέσο όρο ανόδου των άλλων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως φαίνεται στον **πίνακα 6** που ακολουθεί: η μεγαλύτερη άνοδος σημειώθηκε στη Μαδέρα, στις Αζόρες και στη Γουιάνα, ενώ η χαμηλότερη στις Κανάριες, όπου όμως το ΑΕγχΠ ήταν ήδη το υψηλότερο των επτά περιφερειών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΑΕΓΧΠ/ΚΑΤΟΙΚΟ – ΣΥΓΚΡΙΣΗ 1986 - 1996

ευρωπαϊκός μέσος όρος = 100
(Πηγή: Eurostat)

	1986	1996	Μεταβολή
Μαδέρα	40%	54%	+14%
Γουιάνα	37%	48%	+11%
Αζόρες	40%	50%	+10%
Ρεϋνιόν	40%	46%	+6%
Μαρτινίκα	49%	54%	+5%
Γουαδελούπη	37%	40%	+3%
Κανάριες	72%	74%	+2%

Η αύξηση του ΑεγχΠ/κάτοικο σε κάθε μία από τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες αντικατοπτρίζει τη σύγκλιση των τοπικών οικονομιών προς το μέσο όρο των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η σχετική αύξησή τους, σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες, αντανακλά επίσης τα αποτελέσματα των κρατικών αναπτυξιακών πολιτικών που υλοποιήθηκαν στις περιφέρειες αυτές, των οποίων η υψηλή χρηματοδοτική ένταση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις συγχρηματοδοτήσεις των διαρθρωτικών ταμείων.

Όμως, όσο ενθαρρυντική και αν είναι, η σχετική αυτή πρόοδος δεν μπορεί να καλύψει τα ειδικά μειονεκτήματα που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν οι συγκεκριμένες περιφέρειες, την εξάρτηση των παραγωγικών τομέων από την ανάπτυξη αβέβαιων αγορών και την ευπάθεια του κοινωνικού ιστού. Το μέσο βιοτικό επίπεδο ανά κάτοικο παραμένει στις περιφέρειες αυτές κάτω του μισού σε σύγκριση με το μέσο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ συνεχίζουν να συγκαταλέγονται μεταξύ των δέκα φτωχότερων περιφερειών της Ένωσης (με εξαίρεση τις Κανάριες), γεγονός που αιτιολογεί τη συνέχιση της εθνικής και ευρωπαϊκής προσπάθειας σε επίπεδο κρατικής χρηματοδότησης των περιφερειών αυτών.

Η συνολική εκτίμηση των επιπτώσεων των ευρωπαϊκών προγραμμάτων στην κατάσταση της απασχόλησης είναι πιο δυσχερής. Σε όλες τις περιφέρειες, η εξέλιξη των μεταναστευτικών ρευμάτων επιβαρύνει την αγορά εργασίας, ενώ στις τέσσερις γαλλικές περιφέρειες, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας οφείλονται στη δημογραφική πίεση. Παρά ταύτα, υπάρχουν στοιχεία ότι μεταξύ των ετών 1986 και 1997, το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στις πέντε περιφέρειες στις οποίες ήταν υψηλότερο, ενώ σημείωσε αύξηση στις δύο άλλες, τα ποσοστά των οποίων ήταν και παραμένουν χαμηλά σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (Πηγή: Eurostat)

	1987	1997	Μεταβολή
Μαρτινίκα	32,1%	27,2%	- 4,9%
Κανάριες	25,5%	20,9%	- 4,6%
Γουαδελούπη	31,1%	29,3%	- 1,8%
Γουιάνα	24%	22,4%	- 1,6%
Ρεϋνιόν	36,9%	36,8%	- 0,1%
Μαδέρα	4,8%	5,4%	+ 0,6%
Αζόρες	2,2%	5,4%	+ 3,2%

Τέλος, όλα τα παραπάνω στοιχεία αφήνουν να διαφανεί ότι, στην πλειονότητα των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, σημειώθηκε σημαντική οικονομική ανάπτυξη η οποία όμως σκιάστηκε εν μέρει από τη δημογραφική αύξηση ορισμένων από τις περιφέρειες αυτές: έτσι, μεταξύ των ετών 1990 και 1999, ο πληθυσμός σημείωσε αύξηση της τάξης του 37% στη Γουιάνα, του 18% στη Ρεϋνιόν, του 9% στη Γουαδελούπη και του 6% στη Μαρτινίκα, ενώ στη μητροπολιτική Γαλλία αυξήθηκε μόλις κατά 3,18%.

Ποιος υπήρξε ο ρόλος των διαρθρωτικών ταμείων και των κοινοτικών πολιτικών στη συνολική απόδοση των υπό εξέταση περιφερειών; Είναι προφανές ότι τα αποτελέσματά τους ήταν πολύ σημαντικά, αν όχι καθοριστικά, σε αρκετούς τομείς, όπως στις υποδομές μεταφορών, που αποτελούν ένα από τα θεμελιώδη προβλήματα των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, καθώς και στην αλιεία και τη γεωργία, δύο από τους κύριους παραγωγικούς τομείς, συμβάλλοντας στην πρόοδό τους προς τη σύγκλιση με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ωστόσο, στο ερώτημα που τίθεται δεν μπορεί να δοθεί με ευκολία ακριβής απάντηση, καθώς η κοινοτική δράση έρχεται ως συμπλήρωμα των εθνικών και περιφερειακών προσπαθειών. Το γεγονός ότι, συνολικά, έφερε πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα δε σημαίνει ότι δεν πρέπει να εξεταστούν τροποποιήσεις και διαφορετικές ρυθμίσεις εφαρμογής. Πράγματι, όλες αυτές οι δράσεις πρέπει να καταστούν πιο αποδοτικές και στοχοθετημένες και να

προσαρμοστούν στο νέο τρέχον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πλαίσιο. Συνολικά, η τρέχουσα πολιτική πρέπει να συνεχιστεί και να τελειοποιηθεί.

Μια ουσιαστική πτυχή στην οποία πρέπει να εξακολουθήσει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή είναι η μαζική ανεργία, ένα πρόβλημα που συνδέεται, είναι αλήθεια, με γενικότερους παράγοντες -τεχνολογική επανάσταση, παγκοσμιοποίηση, δημογραφική αύξηση στα ΓΥΔ, κλπ.-, εκδηλώνεται όμως με ιδιαίτερα μεγάλη ένταση στις εν λόγω περιοχές, εκτός των Αζόρων και της Μαδέρας, με ποσοστά ανεργίας διπλάσια και τριπλάσια του κοινοτικού μέσου όρου, παρά τη μικρή πτώση (πρβλ. **πίνακα 7**). Είναι πάντως βέβαιο ότι χωρίς την κοινοτική δράση, το πρόβλημα αυτό θα ήταν σαφώς ακόμα πιο οξύ.

Τέλος, είναι σκόπιμο να υπενθυμιστεί η ιστορική διάσταση της προβληματικής των εξόχως απόκεντρων περιφερειών στο σύνολό της: δεν πρόκειται απλώς για την προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισής τους, αλλά και για μια σημαντική πολιτική πρόκληση. Οι Κανάριες Νήσοι, λόγου χάρη, επέλεξαν, μετά από ένα πρώτο διάστημα αμφιταλάντευσης, την πλήρη ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία οφείλει να υλοποιήσει τις προοπτικές που η συγκεκριμένη περιφέρεια είδε να διαγράφονται για το μέλλον της λαμβάνοντας την απόφαση αυτή. Οι Αζόρες και η Μαδέρα ανέλαβαν τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η κοινοτική ένταξη ήδη από την προσχώρηση της Πορτογαλίας στην Ένωση και πρέπει να επωφεληθούν από τα πλεονεκτήματα και την αλληλεγγύη που προσφέρει. Τα ΓΥΔ αποτελούν προπύργια της Ευρώπης σε άλλες ηπείρους.

Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν σκόπιμο να συνεκτιμηθεί ότι οι συγκεκριμένες περιφέρειες προσφέρουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μια πλανητική διάσταση και συνιστούν τα προκεχωρημένα εξωτερικά σύνορά της. Ορισμένοι από τους περιορισμούς τους, όπως η μεγάλη απόσταση από την ηπειρωτική Ευρώπη και η εγγύτητα, σε γεωγραφικό και ανθρώπινο επίπεδο, των χωρών ΑΚΕ, της MERCOSUR και άλλων περιφερειακών γεωγραφικών πόλων, συνιστούν πλεονεκτήματα για το μέλλον. Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τη μοναδική οντότητα με παρουσία στην καρδιά του Ινδικού Ωκεανού και της Καραϊβικής, καθώς και στη Νότια Αμερική, διαμέσου των εξόχως απόκεντρων περιφερειών. Οι περιφέρειες αυτές διαθέτουν εκτεταμένες θαλάσσιες εκτάσεις, εξέχουσα γεωοικονομική θέση, προνομιακές τοποθεσίες εγκατάστασης για δραστηριότητες αιχμής καθώς και για ορισμένες έρευνες ζωτικής σημασίας για το μέλλον του πλανήτη. Συνεπώς, με βάση αυτή την προοπτική, τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει η Ένωση είναι αναμφίβολα μεγάλα, αν και, λόγω του χαρακτήρα τους, αδύνατο να προσδιοριστούν ποσοτικά.

II. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Το άρθρο 299 εδάφιο 2

Το νέο άρθρο της συνθήκης ΕΚ για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, το άρθρο 299 εδάφιο 2, έχει ως στόχο την πλήρη ολοκλήρωση των εξόχως απόκεντρων περιφερειών στην Κοινότητα όπου και ανήκουν, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις ιδιαιτερότητές τους. Το άρθρο αυτό προσφέρει πλέον μια και μόνο κοινή νομική βάση για τις δράσεις υπέρ των περιφερειών αυτών.

Κατά πρώτο λόγο, έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής από το πρώην άρθρο 227 εδάφιο 2. Στο εξής, εκτός των γαλλικών υπερπόντιων διαμερισμάτων, θα αφορά επίσης τις Αζόρες, τη Μαδέρα και τις Κανάριες Νήσους. Κατά δεύτερο λόγο, τα ειδικά μέτρα υπέρ των περιφερειών αυτών μπορούν να λαμβάνονται για πολύ εκτεταμένα πεδία που καλύπτουν μια σειρά κοινοτικών πολιτικών. Οι αναφερόμενοι τομείς είναι απλώς ενδεικτικοί. Τέλος, τελευταίο νέο στοιχείο, τα ειδικά μέτρα υπέρ των εξόχως απόκεντρων περιφερειών θα λαμβάνονται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία βάσει του άρθρου 299 εδάφιο 2 της Συνθήκης.

Επομένως, το εν λόγω άρθρο δεν αποτελεί ένα απλό δηλωτικό άρθρο ούτε ένα γενικευμένο καθεστώς "παρέκκλισης" (opt-out), αλλά οδηγεί στην εφαρμογή ενός ειδικού καθεστώτος που θα λαμβάνει υπόψη όλους τους περιορισμούς που βαρύνουν τις περιοχές αυτές λόγω του εξόχως απόκεντρου χαρακτήρα τους, χωρίς ωστόσο να υπονομεύεται η συνοχή της κοινοτικής έννομης τάξης και της εσωτερικής αγοράς. Επιβεβαιώνει και ενισχύει την προσέγγιση που ανέπτυξε ήδη από το 1989 η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των προγραμμάτων POSEI.

Συγκεκριμένα, το άρθρο 299 εδάφιο 2 θα παράσχει συνεπώς στην Ευρωπαϊκή Ένωση τη δυνατότητα να συνεχίσει, να εδραιώσει και να ενισχύσει τη δράση της. Προς ποια κατεύθυνση;

Μια στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες

Η Επιτροπή μελέτησε τον απολογισμό της μέχρι σήμερα δράσης, τα -ενίοτε εντυπωσιακά - αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί, αλλά και τις ανεπάρκειες σε σχέση με τους στόχους που είχαν τεθεί στα προγράμματα POSEI. Ο απολογισμός κατέδειξε την ορθότητα της ακολουθούμενης προσέγγισης. Εντούτοις, τα μειονεκτήματα έχουν μόνιμο χαρακτήρα και η δράση πρέπει να έχει συνέχεια.

Με θεμέλιο την πολιτική βούληση που εκφράζεται στο άρθρο 299 εδάφιο 2, η δράση αυτή πρέπει να λάβει στο εξής τη μορφή συνολικής στρατηγικής για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές.

Εδώ έγκειται το πραγματικό ποιοτικό άλμα του άρθρου 299 εδάφιο 2. Η στρατηγική αυτή πρέπει να στοχεύει στην αειφόρο ανάπτυξη των εν λόγω περιφερειών και να περικλείει, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, τρεις βασικές πτυχές:

- κατά πρώτον, στον τομέα των **παραδοσιακών οικονομικών δραστηριοτήτων** -που γενικά έχουν ως άξονα τον πρωτογενή τομέα και τον τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής - τα μέτρα που προορίζονται για τη γεωργία και την αλιεία. Συνολικά, τα μέτρα λειτουργούν ικανοποιητικά. Πρέπει να συνεχιστούν μετά από αναθεώρησή τους, αν κάτι τέτοιο κριθεί σκόπιμο. Πιο συγκεκριμένα, στο γεωργικό τομέα, πρέπει να:
 - επανεκτιμηθούν, προκειμένου να διατηρηθεί το όφελος από τα υπάρχοντα μέτρα τα αποτελέσματα των οποίων φθίνουν για λόγους τόσο εσωτερικούς της Κοινότητας (μεταρρύθμιση ΚΓΠ) όσο και εξωτερικούς (εξέλιξη του παγκόσμιου εμπορίου, διεθνείς ή διμερείς συμφωνίες)·
 - προσαρμοστούν ή να ενισχυθούν σε ορισμένους τομείς, βάσει της εμπειρίας·
- πρέπει, παράλληλα, να προαχθεί η **ανάκαμψη με τη διαφοροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας**. Εδώ η προσέγγιση είναι διαφορετική. Στόχος είναι η ανάδειξη άλλων δραστηριοτήτων και η προσέλκυση επενδύσεων και καινοτομιών. Είναι επομένως σκόπιμο
 - αφενός, να υπάρξει συντονισμός της δράσης των μέσων που διατίθενται για το συγκεκριμένο σκοπό: διαρθρωτικά ταμεία, μηχανισμοί σύναψης δανείων, κανόνες που ισχύουν για τις κρατικές ενισχύσεις, τη φορολογία, τα τελωνεία ...·
 - να ενισχυθεί, με συντονισμένη δράση των συγκεκριμένων μέσων, η στήριξη των νέων παραγωγικών τομέων και των ΜΜΕ. Η έμφαση πρέπει κυρίως να δοθεί στους στρατηγικούς τομείς του παγκόσμιου ανταγωνισμού: όχι μόνο στις μεταφορές, στην ενέργεια και στο περιβάλλον αλλά και στην κοινωνία της πληροφορίας, την έρευνα και ανάπτυξη·
- τέλος, οι σχέσεις των εξόχως απόκεντρων περιφερειών με το γεωγραφικό περιβάλλον τους ρυθμίζουν σε μεγάλο μέρος την ανάπτυξή τους. Η γεωγραφική εγγύτητα των αναπτυσσόμενων χωρών - που στην πλειονότητά τους έχουν συνάψει επωφελείς συμφωνίες με την Κοινότητα - και ο παρεμφερής χαρακτήρας των παραγωγών τους δημιουργούν μια κατάσταση ανταγωνισμού που δεν μπορεί να υπερπηδηθεί εύκολα. Ταυτόχρονα, οι περιφέρειες αυτές λειτουργούν ως προγεφύρωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι σε υπό διαμόρφωση περιφερειακούς και υποπεριφερειακούς συσχετισμούς, στους οποίους ανήκουν γεωγραφικά και με τους οποίους τους συνδέουν ιστορικοί δεσμοί: αυτή η συνοριακή κατάσταση μπορεί, αν αξιοποιηθεί, να αποτελέσει πλεονέκτημα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να λάβει υπόψη τις δύο αυτές πλευρές του "εξόχως απόκεντρου", καθώς επηρεάζει το σύνολο των πολιτικών της έναντι των εξόχως απόκεντρων περιφερειών.

Πώς μπορεί να υλοποιηθεί η στρατηγική αυτή;

Η Επιτροπή εξέτασε επίσης τις απόψεις και τα αιτήματα που περιέχονται στα υπομνήματα που υπέβαλαν τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη³ και περιφέρειες⁴. Άκουσε με προσοχή τους εισηγητές, στη συνεδρίαση εταίρων που οργάνωσε στις 23 Νοεμβρίου 1999 και στην οποία

³ Υπομνήματα της ισπανικής κυβέρνησης του Νοεμβρίου του 1999, της πορτογαλικής κυβέρνησης του ίδιου μήνα και της γαλλικής κυβέρνησης της 10ης Δεκεμβρίου 1999.

⁴ Κοινό υπόμνημα των εξόχως απόκεντρων περιφερειών της 5ης Μαρτίου 1999.

συμμετείχαν τα αρμόδια μέλη των κυβερνήσεων της Γαλλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, καθώς και οι υπεύθυνοι των επτά εξόχως απόκεντρων περιφερειών.

Τέλος, έλαβε υπόψη όλα τα παραπάνω στοιχεία στον καθορισμό των δράσεων που είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της στρατηγικής αυτής, όπως παρατίθεται στη συνέχεια.

A. Η ΔΕΣΜΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

1. ΓΕΩΡΓΙΑ

Με αφετηρία τις ήδη υπάρχουσες νομικές βάσεις, η Επιτροπή προχώρησε ήδη για το γεωργικό τομέα στη θέσπιση ενός πλαισίου προσαρμοσμένου και σημαντικού για την εφαρμογή της ΚΓΠ στις περιφέρειες αυτές, ιδιαίτερα μέσω του τομέα γεωργίας των προγραμμαμάτων POSEI που έχει χαρακτηρήα φιλόδοξο, σημαίνοντα και καινοτόμο.

Το πλαίσιο αυτό συνιστά ήδη μια απάντηση προσαρμοσμένη στους περιορισμούς των εν λόγω περιφερειών. Στο πνεύμα του νέου αυτού άρθρου 299 εδάφιο 2 της συνθήκης, η Επιτροπή προτίθεται να συνεχίσει να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες των εξόχως απόκεντρων περιφερειών δεδομένων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και περιορισμών τους.

Τα αιτήματα των κρατών μελών

Τα αιτήματα που περιέχονται στα υπομνήματα των κρατών μελών προς την Επιτροπή μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

Γενικά, τα αιτήματα αποβλέπουν, σε πρώτη φάση, στην παγίωση και ενίσχυση του τομέα γεωργίας των POSEI και, κατόπιν, στη βελτίωση του σημερινού καθεστώτος. Επίσης, διατυπώθηκε αίτημα για επαρκή δημοσιονομική κάλυψη της μεταρρύθμισης των τομέων γεωργίας των POSEI. Τέλος, όσον αφορά στις κοινές οργανώσεις αγοράς (ΚΟΑ), ζητείται να υπάρξει εγγύηση ότι θα ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των περιφερειών, ιδιαίτερα στον τομέα της μπανάνας.

Πιο διεξοδικά, τα αιτήματα αφορούν στη **βελτίωση του ειδικού καθεστώτος εφοδιασμού (ΕΚΕ)** σε τρία σημεία:

- αναθεώρηση του καταλόγου επιλέξιμων προϊόντων και, επιπρόσθετα, εξέταση του ενδεχομένου συμπερίληψης μη γεωργικών προϊόντων (λ.χ. λιπασμάτων, συσκευασιών...)
- επανεξέταση της μεθόδου υπολογισμού κατά τρόπο ώστε να εδραιωθεί η ενίσχυση, να διασφαλίζεται ότι η τελευταία αντισταθμίζει τις επιπλέον δαπάνες και να λαμβάνεται υπόψη ο διπλός νησιωτικός χαρακτήρας·
- βελτίωση των συνθηκών επανεξαγωγής και επαναποστολής των μεταποιημένων προϊόντων από πρώτες ύλες που υπάγονται στο ΕΚΕ.

Τα αιτήματα αφορούν επίσης στη βελτίωση των **ειδικών ενισχύσεων τοπικής παραγωγής** σε δύο σημεία:

- διαμόρφωση της ΚΓΠ (προσαρμογή των όρων επιλεξιμότητας, επανεξέταση του επιπέδου των συμπληρωματικών ενισχύσεων, προσαρμογή των ποσοτικών ορίων...).
- εγγύηση της εμπορίας των προϊόντων (βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών παραγωγών, ενίσχυση της διάθεσης σε εγχώριες και ξένες αγορές...).

Πρέπει να σημειωθεί ότι κάθε κράτος κατέθεσε έναν κατάλογο με συγκεκριμένα αιτήματα για τα προϊόντα που αφορούν κάθε περιφέρεια.

Τέλος, τα αιτήματα καλύπτουν και τις **διαρθρωτικές παρεκκλίσεις**. Οι διαρθρωτικές παρεκκλίσεις των γεωργικών POSEI καταργήθηκαν με τη μεταρρύθμιση των ταμείων για λόγους ευελιξίας του νέου κανονισμού (1257/1999). Μόνο το αιτιολογικό (53) του κανονισμού περί "αγροτικής ανάπτυξης" περιλαμβάνει αναφορά στις ειδικές ανάγκες των συγκεκριμένων περιφερειών, χωρίς, όμως, δεν υπάρχει σχετική διάταξη στο κείμενο του κανονισμού. Τα κράτη μέλη διατύπωσαν αιτήματα ζητώντας ευελιξία, προσαρμογή ή παρεκκλίσεις.

Οι απαντήσεις της Επιτροπής

Δεν είναι δυνατό να δοθεί λεπτομερής απάντηση σε κάθε ειδικό αίτημα. Όμως η Επιτροπή είναι σήμερα σε θέση να προχωρήσει στην αναγγελία χρονοδιαγράμματος και κατευθυντήριων γραμμών για την εξέταση και τη συνεκτίμηση των αιτημάτων αυτών.

Έτσι, απαντώντας στα παραπάνω αιτήματα, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μέσα στο 2000 τις εκθέσεις υλοποίησης των τομέων γεωργίας των POSEI στις περιφέρειες αυτές από το 1992, συνοδευόμενες από προτάσεις τροποποίησης των κανονισμών του Συμβουλίου, όπου αυτές κρίνονται δικαιολογημένες. Τα αιτήματα θα αποτελέσουν αντικείμενο αξιολόγησης στην ανάγνωση του απολογισμού και θα εξεταστούν σε διαβουλεύσεις με κάθε ένα από τα τρία κράτη μέλη.

Με τις απαντήσεις της, η Επιτροπή θα προσπαθήσει να εδραιώσει και να προσαρμόσει το κεκτημένο και να εξετάσει τη βελτίωση του υφιστάμενου γεωργικού πλαισίου προς όφελος των εν λόγω περιφερειών, κινούμενη ωστόσο εντός του πλαισίου των προβλεπόμενων από τις δημοσιονομικές προοπτικές πιστώσεων.

Αναφορικά με το ειδικό καθεστώς εφοδιασμού, πρέπει να μελετηθεί ο κατάλογος των καλυπτόμενων προϊόντων υπό το πρίσμα της εξέλιξης των αναγκών για κάθε περιφέρεια, καθώς και οι ποσότητες προϊόντων που είναι χρήσιμες για την κάλυψη της αύξησης των τοπικών αναγκών και οι όροι του καθεστώτος μεταποίησης των προϊόντων.

Θα προηγηθεί εξέταση των μέσων που τίθενται σε εφαρμογή προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του ΕΚΕ για μείωση των επιπλέον δαπανών εφοδιασμού των περιφερειών και πτώση των τιμών μέσα από τον ανταγωνισμό των πηγών εφοδιασμού.

Αναφορικά με τα μέτρα για τη γεωργική παραγωγή, δεν μπορούν να αποδώσουν πλήρως αν δεν είναι προσαρμοσμένα στην τοπική πραγματικότητα, αν δεν χαρακτηρίζονται από συνεκτικότητα μεταξύ τους με το ΕΚΕ. Πρέπει δε να μην αποτελούν πρόχειρες λύσεις αλλά αντανάκλαση ενός άξονα ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

Πρέπει να εξεταστεί αν τα μέτρα στήριξης της γεωργικής παραγωγής έχουν ενδεχομένως αποδειχθεί ασύμβατα με την περιφερειακή πραγματικότητα, κατά τρόπο ώστε να παρέχουν περισσότερα κίνητρα και να είναι πιο αποτελεσματικά. Θα ήταν ιδιαίτερα σκόπιμο να μελετηθούν οι συγκεκριμένοι όροι επιλεξιμότητας των μέτρων, το επίπεδο των ενισχύσεων και οι ποσοτικοί περιορισμοί στις περιπτώσεις των προϊόντων με χαμηλό ποσοστό εφοδιασμού. Κρίνεται σκόπιμο να εξεταστούν οι συνθήκες εφαρμογής της ΚΓΠ στους διάφορους τομείς προκειμένου να ελεγχθεί σε ποιο βαθμό, και με ευρύτητα πνεύματος, θα ήταν απαραίτητη η πρόβλεψη παρεκκλίσεων.

Πρέπει να εξεταστεί, αν χρειάζεται, η ενδεχόμενη επιβολή **νέων μέτρων** προκειμένου να ληφθούν υπόψη, σε συμμόρφωση με τους στόχους των POSEI, οι τοπικές ιδιαιτερότητες και ανάγκες. Η γεωργία των περιφερειών αυτών καλείται να αντιμετωπίσει την "παγκοσμιοποίηση" του οικονομικού περιβάλλοντός τους. Τα βασικά είδη παραγωγής τους αντιμετωπίζουν, μεταξύ άλλων, τον ανταγωνισμό της παρεμφερούς παραγωγής των γειτονικών χωρών (ΑΚΕ, ΥΧΕ, αναπτυσσόμενες χώρες), που επωφελούνται από κοινωνικές δαπάνες και άλλους ευνοϊκούς όρους παραγωγής. Ο ανταγωνισμός αυτός εντοπίζεται στις ίδιες τις τοπικές αγορές τους ή στο υπόλοιπο της Ένωσης όπου τα συγκεκριμένα προϊόντα των τρίτων χωρών διέπονται από καθεστώς προνομιακών εισαγωγικών δασμών. Το πλαίσιο αυτό επιβάλλει επαγρύπνηση και αυξημένη παρακολούθηση.

Η τακτική παρακολούθηση και, αν χρειαστεί, η ταχεία προσαρμογή των μέτρων αυτών μπορεί να αποδειχτεί αναγκαία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των εξελίξεων της ΚΓΠ ή του διεθνούς πλαισίου που έχουν επιπτώσεις στην εν λόγω γεωργία.

Κρίνεται επίσης σημαντική η μέριμνα για απλοποίηση της διαχείρισης των καθεστώτων αυτών και για βελτίωση της διαφάνειάς τους, χωρίς ωστόσο να υπονομεύεται η παρακολούθηση και ο έλεγχος των μηχανισμών.

Αναφορικά με τις ΚΟΑ, εκτός του τομέα γεωργίας των POSEI, η τοπική παραγωγή των περιφερειών αυτών θα καλύπτεται, όντας κοινοτική παραγωγή, από τις προσεχείς μεταρρυθμίσεις των ΚΟΑ ρυζιού, ζάχαρης και μπανάνας κατά κύριο λόγο. Θα πρέπει να εξεταστούν οι επιπτώσεις των μεταρρυθμίσεων αυτών στη γεωργία των εν λόγω περιφερειών.

Αναφορικά με τα αιτήματα για διαρθρωτικές παρεκκλίσεις, θα εξεταστούν σε επίπεδο ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού (DOCUP) ή λειτουργικών προγραμμάτων (ΛΠ), προκειμένου να εξακριβωθεί η πραγματική ύπαρξη των προβλημάτων, οι ιδιαιτερότητες που πρέπει να ληφθούν υπόψη και τέλος οι απαντήσεις που πρέπει να δοθούν.

2. ΑΛΙΕΙΑ

Ο τομέας της αλιείας διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη των εξόχως αποκεντρων περιφερειών, δεδομένης της σημασίας του για τον τοπικό παραγωγικό ιστό.

Πράγματι, πρόκειται για έναν τομέα που, στην κλίμακα των οικονομιών των συγκεκριμένων περιφερειών, εμπερικλείει ποικιλία δραστηριοτήτων στις οποίες απασχολείται μεγάλο μέρος του πληθυσμού, κυρίως στο πλαίσιο οικογενειακών επιχειρήσεων. Οι δραστηριότητες αυτές αντιπροσωπεύουν την εμπειρία που έχει αποκτηθεί στον συγκεκριμένο τομέα και

παρουσιάζουν περιορισμένες δυνατότητες διαφοροποίησης σε επίπεδο απασχόλησης, στο σύνολο των περιφερειών. Ο τομέας της αλιείας καλύπτει ένα ευρύ φάσμα διαδοχικών δραστηριοτήτων: αλιεύση, μεταποίηση, εμπορία και διανομή, κατανάλωση. Στο πλαίσιο αυτό, αποδεικνύεται αναγκαία η ενίσχυση των προοπτικών που μπορούν να ανταποκριθούν ικανοποιητικά στις ανάγκες του τομέα.

Η Επιτροπή έχει ήδη αρχίσει να μελετά τις προσαρμογές που πρέπει να επέλθουν στην κοινή αλιευτική πολιτική εν όψει της προθεσμίας του 2002. Επιθυμεί να επωφεληθεί από την προθεσμία αυτή προκειμένου να θέσει τις βάσεις για έναν εκτεταμένο προβληματισμό γύρω από τις βελτιώσεις που θα ήταν σκόπιμο να γίνουν στους διάφορους τομείς της κοινής αλιευτικής πολιτικής ώστε να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις προκλήσεις που ορθώνονται μπροστά της.

Υπό το πρίσμα της νέας διάταξης της συνθήκης για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, η Επιτροπή θα προχωρήσει σε εξέταση της κατάστασης των διαφόρων στοιχείων της κοινής αλιευτικής πολιτικής, λαμβάνοντας υπόψη τα ειδικά μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί. Ήδη από το 2001 αναμένεται να εισηγηθεί ενδεδειγμένες **προσαρμογές** των μέτρων που βρίσκονται σε ισχύ και, ενδεχομένως, ειδικά **νέα μέτρα** για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες.

Όσον αφορά, ειδικότερα, τα αιτήματα που περιέχονται στα υπομνήματα που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη

- στην περίπτωση του **καθεστώτος αντιστάθμισης των** εξακριβωμένων **επιπλέον δαπανών** που συνεπάγεται η διάθεση ορισμένων αλιευτικών προϊόντων, το οποίο λειτουργεί με πολύ ικανοποιητικό τρόπο, και κατόπιν αξιολόγησης του καθεστώτος αυτού, η Επιτροπή θα εισηγηθεί μέσα στο 2000 και σε εύθετο χρόνο τις προτάσεις που θα κριθούν επαρκείς για την παράτασή του·
- οι προτάσεις για **ειδική μεταχείριση των αλιευτικών στόλων** θα μπορούσαν να επισύρουν συνέπειες στο επίπεδο της αειφόρου χρήσης των πόρων και χρήζουν, επομένως, συνετής προσέγγισης·
- η πρόταση για **δυνατότητα επαναποστολής των προϊόντων που έχουν επωφεληθεί ενός καθεστώτος προσωρινής αναστολής** των εισαγωγικών δασμών **χρήζει** εξέτασης σε βάθος, δεδομένης της σημασίας της συγκεκριμένης δραστηριότητας στις εν λόγω περιφέρειες (Κανάριες), των ποσοτήτων που εκφορτώνονται και του γεγονότος ότι τα προϊόντα που προβλέπονται από το σημερινό καθεστώς καλύπτουν μεγάλη ποικιλία ειδών·
- τέλος, σε επίπεδο **έρευνας**, η οποία αποτελεί στοιχείο πρωτεύουσας σημασίας σε μια πολιτική προστασίας και διαχείρισης των πόρων, οι δυνατότητες για κοινοτική χρηματοδότηση θα εξαρτηθούν από το συνολικό χρηματοδοτικό κονδύλιο που θα καθοριστεί από το Συμβούλιο στο συγκεκριμένο τομέα.

B. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

1. ΤΑ ΜΕΣΑ

α. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Είναι σημαντικό να επισημανθεί για άλλη μια φορά ότι η περιφερειακή και διαρθρωτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστά στο σύνολό της μια απάντηση στα ειδικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Μια τέτοια προσέγγιση εντάσσεται στην προοπτική των άρθρων 158 και 159 της συνθήκης ΕΚ, τα οποία εισάγουν το στόχο της "οικονομικής και κοινωνικής συνοχής" και επιφορτίζουν την περιφερειακή πολιτική με το καθήκον της άμβλυνσης των αναπτυξιακών ανισορροπιών μεταξύ των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της Ένωσης και των υπόλοιπων περιφερειών της. Οι χρηματοδοτικές συνδρομές της Ένωσης συμβάλλουν έτσι με ιδιαίτερα σημαντικό τρόπο στη χάραξη αναπτυξιακών στρατηγικών σε κάθε μία από τις περιοχές αυτές.

Για την περίοδο 2000-2006, όπως και για τις δύο προηγούμενες περιόδους, 1989-1993 και 1994-1999, οι εξόχως απόκεντρες περιοχές επιλέγονται σύμφωνα με του όρους του στόχου 1. Η κατάταξη στο στόχο 1 διασφαλίζει στις περιφέρειες αυτές τη σημαντική χρηματοδοτική συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς το 70% περίπου των χρηματοδοτήσεων των διαρθρωτικών ταμείων για τη νέα περίοδο προγραμματισμού διατίθενται στις περιφέρειες του στόχου 1. Οι χρηματοδοτικές αυτές ενισχύσεις αντανακλούν τη μέριμνα για επικέντρωση των κοινοτικών προσπαθειών στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Η κατάταξη στο στόχο 1 παρουσιάζει επίσης για τις ενδιαφερόμενες περιφέρειες το πλεονέκτημα ότι μπορούν να επωφελούνται από το ευρύτερο πεδίο επιλεξιμότητας για καθένα από τα διαρθρωτικά ταμεία, συμπεριλαμβανομένων, λόγου χάρη, των τομέων της εκπαίδευσης και της υγείας για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, καθώς και από υψηλότερα ποσοστά συγχρηματοδότησης. Στο μέλλον, η Επιτροπή προτίθεται να εξετάσει ευνοϊκά το ενδεχόμενο να χαρακτηρίσει τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στις εν λόγω περιφέρειες, οι οποίες άλλωστε αναγνωρίζονται από το άρθρο 299 παράγραφος 2, ως επιλέξιμες προς χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία.

Οι νέες κατευθύνσεις που όρισε η Επιτροπή για τις διαρθρωτικές δράσεις και την περιφερειακή πολιτική για την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006 παρουσιάζουν ιδιαίτερη συνάφεια για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές. Αυτό ισχύει κυρίως για:

- την επιδίωξη αυξημένης ανταγωνιστικότητας ως όρου για την οικονομική ανάπτυξη και την ανάπτυξη εν γένει: κάτι τέτοιο προϋποθέτει μια εξισορρόπηση μεταξύ των κύριων εισφορών και των άμεσων ενισχύσεων ανάπτυξης των παραγωγικών τομέων·
- την επιδίωξη αειφόρου γεωργικής και αγροτικής ανάπτυξης η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των συγκεκριμένων περιφερειών που οφείλονται στη γεωγραφική τους κατάσταση και στους ειδικούς περιορισμούς τους·
- την προοπτική αειφόρου ανάπτυξης και την προτεραιότητα που αποδίδεται στην προστασία του περιβάλλοντος στις περιφέρειες που διαθέτουν νησιωτικό χαρακτήρα, περιορισμένη έκταση και, για μία εξ αυτών, το ευπαθές οικοσύστημα του δάσους του Αμαζονίου. Περισσότερο από αλλού, πρέπει να αναζητείται συστηματικά η χρυσή τομή

μεταξύ της αναγκαίας ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και των τοπικών περιβαλλοντικών περιορισμών.

- τους στρατηγικούς άξονες της πολιτικής απασχόλησης και ανθρώπινου δυναμικού σε περιοχές που χαρακτηρίζονται, τις περισσότερες φορές, από έντονη δημογραφική πίεση, υψηλό ποσοστό ανεργίας (μεταξύ των πιο υψηλών στην Ευρωπαϊκή Ένωση) και την ανάγκη για προσαρμογή των δεξιοτήτων στις αγορές των οικονομικών φορέων κάθε περιφέρειας.
- το ζωτικό ρόλο των ΜΜΕ στις νησιωτικές και απομονωμένες οικονομίες, όπου οι περιορισμοί της παραγωγής και το μικρό μέγεθος των αγορών επιβαρύνουν την αποδοτικότητα των δραστηριοτήτων. Από την άποψη αυτή θα ήταν επιθυμητή η αξιοποίηση όλων των πόρων των τεχνικών χρηματοδοτικής οργάνωσης που προβλέπονται από τους κανονισμούς των διαρθρωτικών ταμείων και έχουν, εξάλλου, αναλυθεί διεξοδικά στα δελτία SEM 2000. Προσδοκάται ότι θα καταστήσουν δυνατή την αντιμετώπιση των πιεστικών αναγκών χρηματοδότησης που έχουν παρουσιαστεί στις περιοχές αυτές την τελευταία δεκαετία.

Στις παραπάνω κατευθύνσεις, είναι σκόπιμο να προσθέσει κανείς, για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, τη συμπληρωματική διάσταση της καλύτερης τοπικής γεωγραφικής ένταξης μέσω της περιφερειακής συνεργασίας (βλέπε παρακάτω). Αυτή η διεύρυνση του οικονομικού ορίζοντα των εξόχως απόκεντρων περιοχών αναδύεται ως ένα από τα κεντρικά στοιχεία της μελλοντικής τους ανάπτυξης. Μια απάντηση στον προβληματισμό αυτό πρέπει να αναζητηθεί στο στοιχείο "Β" της πρωτοβουλίας INTERREG III, που ανοίγει το δρόμο για πολυεθνικές στρατηγικές μελέτες. Εξάλλου, τα DOCUP/προγράμματα που θα εγκριθούν στο πλαίσιο του στόχου 1 θα δώσουν τη δυνατότητα για ανάληψη δράσεων περιφερειακής συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες σε κάθε ενδιαφερόμενη γεωγραφική ζώνη. Πολύ περισσότερο από ό,τι στο παρελθόν, πρέπει να διερευνηθεί το περιεχόμενο των δράσεων οικονομικής ανάπτυξης. Το ίδιο αυτό στοιχείο "Β" προβλέπει πεδία ειδικών συνεργασιών για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες με προτεραιότητες που λαμβάνουν υπόψη την ιδιαιτερότητά τους.

Αναφορικά με την υλοποίηση των διαρθρωτικών ταμείων, και λαμβάνοντας υπόψη τα αιτήματα που διατυπώθηκαν από τα κράτη μέλη στα υπομνήματά τους, θα εξεταστούν οι ακόλουθες πτυχές:

- αύξηση της συμμετοχής των επενδυτικών κεφαλαίων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις από 35% σε 50% για τις επτά περιφέρειες.
- επέκταση στις τέσσερις γαλλικές περιφέρειες, στη βάση της ευθυγράμμισης των διατάξεων μεταξύ των επτά περιφερειών, των προβλεπόμενων ποσοστιαίων οροφών παρέμβασης των διαρθρωτικών ταμείων για τις περιφέρειες που βρίσκονται στις ζώνες συνοχής, όταν οι τελευταίες είναι εξόχως απόκεντρες: 85% έναντι του 75% που ισχύει για το σύνολο του στόχου.

Εξάλλου, στο πλαίσιο της προετοιμασίας και της διαπραγμάτευσης με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, των κοινοτικών πλαισίων στήριξης ή των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού σε σχέση με τις επτά εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, η Επιτροπή θα μεριμνήσει, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που έχει υιοθετήσει για την περίοδο 2000-2006, για την καθιέρωση και ενίσχυση των χρηματοδοτικών μέσων για τις επιχειρήσεις, και ιδιαίτερα μηχανισμών χρηματοοικονομικής τεχνικής όπως τα κεφάλαια χρηματοδοτικού κινδύνου. Θα μεριμνήσει επίσης για την προώθηση και στήριξη της βιοτεχνίας, την ανάπτυξη έργων εξοικονόμησης

ενέργειας και παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, την υλοποίηση έργων σχετικών με το περιβάλλον καθώς και την ανάπτυξη δικτύων μεταφορών και ενέργειας.

Στο ίδιο πλαίσιο θα μπορούσε να εξεταστεί η υλοποίηση χρηματοδοτικών παρεμβάσεων με στόχο να ενθαρρυνθεί η πρόληψη φυσικών καταστροφών (λόγου χάρη υπαγωγή του εξοπλισμού στα αντικυκλωνικά πρότυπα) με στόχο τη διασφάλιση της διάρκειας των μεγάλων υποδομών και παραγωγικών επενδύσεων, αλλά και τη συμβολή στην αποκατάστασή τους σε περίπτωση φυσικών καταστροφών.

β. ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Όσον αφορά στα δανειοδοτικά μέσα, θα ήταν επιθυμητή η ευρύτερη χρήση των ατομικών δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (τα συνολικά δάνεια που προορίζονται για τις ΜΜΕ εξετάζονται στην παράγραφο 2.α) για τη χρηματοδότηση των παραγωγικών επενδύσεων στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ΕΤΕπ διαθέτει πάνω από τα δύο τρίτα των χρηματοδοτήσεων της σε έργα που υλοποιούνται στις λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες.

Εκτός των παραδοσιακών τομέων (υποδομές, μεταφορές ...), η τράπεζα διεύρυνε τα τελευταία χρόνια τους επιλέξιμους τομείς. Η εκπαίδευση, η υγεία, το φυσικό και αστικό περιβάλλον (διάθεση αποβλήτων, διαχείριση υδάτινων πόρων) κλπ. αποτελούν παραδείγματα επιλέξιμων για δανειοδότηση τομέων στους οποίους οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες παρουσιάζουν μεγάλες ανάγκες.

Εξάλλου, η ΕΤΕπ δραστηριοποιείται επίσης στη χρηματοδότηση έργων που στοχεύουν στην ορθολογική χρήση της ενέργειας. Οι παρεμβάσεις της τράπεζας στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ηλιακή, αιολική, γεωθερμική ενέργεια...) αναμένεται να συμβάλει στη μείωση του ενεργειακού ελλείμματος των εξόχως απόκεντρων περιφερειών

Η μεγάλη διάρκεια της αποπληρωμής (5-12 έτη στην περίπτωση των δανείων για βιομηχανικές και εμπορικές δραστηριότητες και 15 έως και 20 έτη για τις χρηματοδοτήσεις υποδομών) καθώς και οι περίοδοι χάριτος (3-6 έτη) προσφέρουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα. Εξάλλου, η αισθητή μείωση των επιτοκίων τα τελευταία χρόνια αναμένεται να συμβάλει στην αύξηση των δανειοδοτικών μέσων. Υπενθυμίζεται, εντούτοις, ότι τα δάνεια χορηγούνται κατόπιν αιτήσεως (ενδεικτικά αναφέρεται ότι τα δάνεια που χορηγήθηκαν από την ΕΤΕπ υπέρ των χωρών ΑΚΕ στην περιοχή της Καραϊβικής ανήλθαν σε 34 εκατομμύρια ευρώ το 1998, ενώ, αντίθετα, δεν υπήρξε καμία σύναψη δανείου στα ΓΥΔ της περιοχής).

γ. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Η Επιτροπή είναι αποφασισμένη να λάβει υπόψη σε όλη του την έκταση, δυνάμει του άρθρου 87 της συνθήκης ΕΚ, το ισχυρό μήνυμα που αντιπροσωπεύει η θέσπιση του νέου άρθρου 299 εδάφιο 2.

Το τρέχον κοινοτικό πλαίσιο, το πνεύμα του οποίου δεν αφίσταται της Συνθήκης του Άμστερνταμ, έχει ήδη δώσει δείγματα της ευελιξίας και της ικανότητάς του να

προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες συνθήκες, όπως αυτές που ισχύουν για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες.

Οι δράσεις μεγάλης κλίμακας υπέρ της ανάπτυξης των περιφερειών αυτών που διεξάγονται με καθοδήγηση των επιχειρήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη και τις ίδιες τις περιφέρειες, το μαρτυρούν.

Η Επιτροπή θα προχωρήσει επομένως μέσα στις επόμενες εβδομάδες σε **τροποποίηση των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού σκοπού** όσον αφορά σε δύο βασικές πτυχές τους.

Αφενός, θα καταστεί η χορήγηση ενισχύσεων λειτουργίας μη φθίνουσας τάσης και χωρίς χρονικό περιορισμό στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για ενισχύσεις περιφερειακού σκοπού, όταν στοχεύουν στη μείωση των πρόσθετων δαπανών που προκύπτουν από την άσκηση της οικονομικής δραστηριότητας και είναι σύμφυτες με τα μειονεκτήματα που προσδιορίζονται στο άρθρο 299 εδάφιο 2 της συνθήκης. Οι αιτήσεις ενίσχυσης θα εξετάζονται στη βάση του επιπέδου ανάπτυξης που επιτυγχάνεται και της συμβολής τους στη μελλοντική ανάπτυξη της περιφέρειας. Η εκτίμηση του μειονεκτήματος, με ευθύνη του κράτους μέλους και η εξέταση της επιδιωκόμενης ενίσχυσης θα μπορούν να διεξάγονται λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες ορισμένων οικονομικών τομέων.

Αφετέρου, και προκειμένου να μπορέσουν όλες οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες να επωφεληθούν από τη νέα αυτή δυνατότητα, έχουν δικαίωμα να κάνουν χρήση της παρέκκλισης του άρθρου 87 εδάφιο 3 στοιχείο γ) της συνθήκης με μοναδικό κριτήριο την εξόχως απόκεντρη θέση τους, στο πλαίσιο, εντούτοις, της οροφής εθνικού πληθυσμού.

Η Επιτροπή μελέτησε με προσοχή τα **υπόλοιπα αιτήματα** που διατυπώθηκαν στα υπομνήματα των κρατών μελών και των περιφερειών.

Ορισμένα αιτήματα φαίνεται να συγκρούονται με την τρέχουσα πολιτική κοινοτικού ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, η οποία βασίζεται στην αναλογικότητα των χορηγούμενων ενισχύσεων με τη σχετική καθυστέρηση ανάπτυξης της περιφέρειας (πρόταση αυτόματης ενεργοποίησης της παρέκκλισης του άρθρου 87 εδάφιο 3 στοιχείο α) για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες) ή με το μέγεθος της επιχείρησης (λ.χ. η διεύρυνση του ορισμού των ΜΜΕ θα εμπεριείχε τον κίνδυνο να ευνοηθούν τα παραρτήματα μεγάλων εταιρειών) και έτσι δεν υιοθετήθηκαν. Στην περίπτωση άλλων αιτημάτων, η Επιτροπή δεν πείστηκε ότι η σχέση με τον εξόχως απόκεντρο χαρακτήρα όπως περιγράφεται στο νέο άρθρο 299 εδάφιο 2 είναι τόσο καθοριστική ώστε να δικαιολογεί την ξεχωριστή μεταχείριση των περιφερειών αυτών (αίτημα για συνεκτίμηση της ιδιαιτερότητας του "εξόχως απόκεντρου" σε όλα τα κοινοτικά κείμενα που σχετίζονται με κρατικές ενισχύσεις, ειδικούς όρους κοινοποίησης, λόγου χάρη). Τέλος, η Επιτροπή προτίθεται να εξετάσει πιο διεξοδικά ορισμένα αιτήματα (όπως τη διατήρηση των δραστηριοτήτων της Γαλλικής Υπηρεσίας Ανάπτυξης ή του καθεστώτος αντιστάθμισης των επιπλέον δαπανών μεταφοράς στις Αζόρες) πριν προχωρήσει στη λήψη οριστικής απόφασης.

ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Η Επιτροπή ενέκρινε το Νοέμβριο του 1999 νέες κατευθυντήριες γραμμές που θα διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις στο γεωργικό τομέα. Τέθηκαν σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2000 και προβλέπουν ειδικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες.

Η συναίνεση για ορισμένους τύπους ενισχύσεων λειτουργίας αποτελεί πρόσφατη εξέλιξη στο πλαίσιο της πολιτικής για τις κρατικές ενισχύσεις στη γεωργία. Έπρεπε, συνεπώς, να μελετηθεί μια πρόταση που θα αποσκοπούσε στην τροποποίηση των σημερινών ρυθμίσεων των POSEI, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ειδικοί περιορισμοί που βαρύνουν τις εν λόγω περιφέρειες.

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ

Η ιδιαιτερότητα των εξόχως απόκεντρων περιφερειών έχει ήδη ληφθεί υπόψη από τις σχετικές διατάξεις των διαρθρωτικών ταμείων, με τις οποίες εξουσιοδοτούνται υψηλότερα ποσοστά για τις κρατικές ενισχύσεις στο συγκεκριμένο τομέα. Στο πλαίσιο της αναθεώρησης των κατευθυντήριων γραμμών για την εξέταση των εθνικών ενισχύσεων στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, η Επιτροπή θα μελετήσει αν κρίνεται απαραίτητη η εισαγωγή άλλων ειδικών διατάξεων.

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Η χρηματοδότηση των υποδομών μεταφορών

Η Επιτροπή θεωρεί συνήθως ότι η κρατική χρηματοδότηση ενός έργου υποδομής που θα είναι ανοικτό σε όλους τους πραγματικούς και δυνητικούς χρήστες δε συνιστά ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87 εδάφιο 1 της συνθήκης. Η προσέγγιση αυτή πρέπει, ωστόσο, να λαμβάνει υπόψη τις πρόσφατες εξελίξεις στις αγορές των μεταφορών, οι οποίες σηματοδοτούνται κυρίως από τη συνεχή αυξητική τάση του αριθμού των ιδιωτικών μεταφορέων. Δεν αποκλείεται επομένως η δημόσια χρηματοδότηση μιας υποδομής μεταφορών να προσφέρει άμεσο ή έμμεσο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις αποκτώντας χαρακτήρα ενίσχυσης ως προς αυτές. Όσον αφορά σε υποδομές στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, η Επιτροπή θα λαμβάνει, κατά το δυνατόν, υπόψη στην αξιολόγησή της τη συμβατότητα του μέτρου σε σχέση με τους κανόνες που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις, καθώς και τις θετικές επιπτώσεις της υποδομής αυτής στην ανάπτυξη της περιφέρειας.

Μια συνεκτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση των ενισχύσεων μεταφορών

Οι κανόνες που ισχύουν για τις κρατικές ενισχύσεις προσφέρουν στο εξής τη δυνατότητα συνεκτίμησης των αναγκών των εξόχως απόκεντρων περιφερειών.

Το άρθρο 87 εδάφιο 2 σημείο α) της συνθήκης παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εξουσιοδοτεί τη λήψη μέτρων που στοχεύουν στη μείωση του κόστους των αεροπορικών και θαλάσσιων συνδέσεων τόσο μεταξύ των εν λόγω περιφερειών και της μητρόπολης όσο και μεταξύ των νήσων στις θαλάσσιες περιφέρειες, προς όφελος των κατοίκων.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η πλαισίωση των ενισχύσεων περιφερειακού σκοπού επιτρέπει την αντιστάθμιση των επιπλέον δαπανών μεταφοράς που ανακόπτουν την ανάπτυξη των τοπικών περιφερειών.

Η εφαρμογή των διατάξεων αυτών έχει, ωστόσο, κάποια όρια - λόγου χάρη, την αδυναμία αξιοποίησης ενισχύσεων για επενδύσεις σε μεταφορικά μέσα στις περιφέρειες αυτές δυνάμει του πλαισίου ενισχύσεων περιφερειακού σκοπού ή, ακόμη, την ανάγκη κοινοποίησης όλων

των μέτρων ενίσχυσης στον τομέα των μεταφορών, απουσία ενός κανόνα de minimis στο συγκεκριμένο τομέα.

Τα μόνιμα διαρθρωτικά μειονεκτήματα των εξόχως απόκεντρων περιφερειών καθιστούν αναγκαία τη συνεκτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση του τομέα των μεταφορών με προορισμό ή αφετηρία τις περιφέρειες αυτές, καθώς και στο εσωτερικό τους, και σε σχέση με αεροπορικά, θαλάσσια και χερσαία μέσα. Η Επιτροπή εξετάζει για το λόγο αυτό τη δυνατότητα ειδικής τομεακής πλαισίωσης των εξόχως απόκεντρων περιφερειών.

δ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

ΕΜΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Καθώς το άρθρο 299 εδάφιο 2 αντικαθιστά το πρώην άρθρο 227 εδάφιο 2 της συνθήκης, οι δεσμεύσεις που προβλέπονται βάσει του άρθρου αυτού παραμένουν σε ισχύ.

Η Επιτροπή εξετάζει το μέλλον των φορολογικών μέτρων που ισχύουν στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες βάσει των αιτημάτων που περιέχονται στα υπομνήματα που υπέβαλαν η Γαλλία, η Ισπανία και η Πορτογαλία.

Κρίνει ότι είναι σκόπιμο να αναζητηθούν σε κάθε περίπτωση τα μέσα που είναι καλύτερα προσαρμοσμένα στους στόχους περιφερειακής ανάπτυξης και στήριξης των περιφερειών αυτών, μεταξύ άλλων μέσω φορολογικών μέτρων παρέκκλισης, η εφαρμογή των οποίων θα μπορούσε να είναι ακόμη και μακράς διάρκειας. Εντούτοις, αυτό δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ειδική αξιολόγηση των αιτημάτων, σύμφωνα με τις ισχύουσες διαδικασίες. Ο χειρισμός των αιτημάτων πρέπει να γίνεται σε διαβούλευση με κάθε ένα από τα τρία κράτη με ευρύ πνεύμα συνεργασίας και με την επιδίωξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 299 εδάφιο 2 της συνθήκης ΕΚ. Κρίνεται επίσης σκόπιμο να προτείνονται σε κάθε περίπτωση τα καλύτερα προσαρμοσμένα μέτρα για την επίτευξη των στόχων που ορίζονται στη συγκεκριμένη διάταξη της συνθήκης. Σε αυτή ακριβώς τη βάση εξετάστηκε το στοιχείο φορολογίας των τριών υπομνημάτων και μπορούν να δοθούν απαντήσεις στα συγκεκριμένα αιτήματα.

Τα αιτήματα της Γαλλίας και οι απαντήσεις της Επιτροπής

Η Γαλλία ζητά να διατηρηθεί το καθεστώς της εισφοράς θαλάσσης που λήγει την 31η Δεκεμβρίου 2002, δεδομένης της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης των εξόχως απόκεντρων περιφερειών.

Η Γαλλία ζητά επίσης να διατηρηθεί το *ιδιαίτερο* φορολογικό καθεστώς των ΓΥΔ, σύμφωνα με το οποίο τα ΓΥΔ εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της έκτης οδηγίας με την οποία καθιερώνεται το κοινό καθεστώς ΦΠΑ.

Τέλος, η Γαλλία ζητά να δοθεί παράταση στο φορολογικό καθεστώς που λήγει την 31η Δεκεμβρίου 2002 και ισχύει για το παραδοσιακό ρούμι των ΓΥΔ στη γαλλική αγορά.

Η Γαλλία θεμελιώνει τα ως άνω αιτήματα στη διαρκή παρουσία, και μάλιστα επιδείνωση, των μειονεκτημάτων που υποθηκεύουν την οικονομική ανάπτυξη των ΓΥΔ.

Όσον αφορά **στην εισφορά θαλάσσης**, που εγκρίθηκε με απόφαση του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1989, το μέτρο αυτό θεωρείται μέχρι σήμερα αναπτυξιακό μέσο. Η Επιτροπή ενέκρινε μάλιστα την 24η Νοεμβρίου 1999 μια ενδιάμεση έκθεση, που διαβιβάστηκε στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, όπου παρουσιάζεται το καθεστώς της εισφορά θαλάσσης και διαπιστώνεται πως η εισφορά θαλάσσης αποτελεί ουσιαστικό μέσο για τη διατήρηση του αναπτυξιακού επιπέδου των διαμερισμάτων αυτών. Δεν πρέπει ωστόσο να αγνοείται το γεγονός ότι η εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου του 1989 δημιούργησε προβλήματα διαδικαστικού χαρακτήρα, που οδήγησαν την Επιτροπή να προχωρήσει σε διαπραγματεύσεις με τις γαλλικές αρχές προκειμένου να υιοθετηθεί ένας κώδικας συμπεριφοράς που να ρυθμίζει τη διαδικασία που θα πρέπει να τηρείται κατά την υποβολή των κοινοποιήσεων. Επί του παρόντος, το σχέδιο αυτό δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Το άρθρο 3 της απόφασης 89/688/ΕΟΚ της 22ας Δεκεμβρίου 1989 και η έκθεση της 24ης Νοεμβρίου 1999 προβλέπουν ότι κατά τη διάρκεια του έτους 2001, η Επιτροπή θα υποβάλει στο Συμβούλιο νέα έκθεση για την εισφορά θαλάσσης, όπου θα αναλύονται οι επιπτώσεις των μέτρων απαλλαγής στην οικονομία των γαλλικών υπερπόντιων διαμερισμάτων και η συμβολή τους στην προαγωγή ή διατήρηση των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων.

Ενδείκνυται επομένως η πραγματοποίηση της αξιολόγησης αυτής σε συνεννόηση με τις γαλλικές αρχές, οι οποίες θα μπορούσαν να παράσχουν στην Επιτροπή τα στοιχεία στα οποία στηρίχτηκαν για τη διαμόρφωση του αιτήματος που διατυπώνεται στο υπόμνημά τους. Η ανανέωση της εισφοράς θαλάσσης θα εξεταστεί με κριτήρια την αναγκαιότητα, την αναλογικότητα και τον επακριβώς καθορισμένο χαρακτήρα των μέτρων που έχουν ληφθεί. Με δεδομένα τα συμπεράσματα της αξιολόγησης αυτής, η Επιτροπή θα υποβάλει στο Συμβούλιο ανάλογη πρόταση.

Όσον αφορά το ισχύον καθεστώς για το **παραδοσιακό ρούμι** των ΓΥΔ, η Γαλλία υποστηρίζει ότι η παραγωγή του, κυρίως χάρη στο μέτρο αυτό, διατηρήθηκε στα ίδια επίπεδα και επιπλέον συνέβαλε στη διατήρηση της αλυσίδας ζαχαροκάλαμο-ζάχαρη-ρούμι, η μεγάλη οικονομική και κοινωνική σημασία της οποίας για τα ΓΥΔ καθιστά το μέτρο αναγκαίο.

Το γαλλικό αίτημα πρέπει να εξεταστεί σε συνάρτηση με τις δράσεις που υλοποιούνται και στηρίζουν το ρούμι των ΓΥΔ και ιδίως με την προσφυγή στα χρηματοδοτικά μέσα της περιφερειακής πολιτικής και των γεωργικών μέτρων του POSEIDOM, καθώς και με την ενδεχόμενη λήψη πρόσθετων μέτρων σε εθνικό επίπεδο. Εναπόκειται στη Γαλλία να προχωρήσει σε ακριβή ανάλυση βάσει των στοιχείων αυτών.

Εξάλλου, η γενικότερη αξιολόγηση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης της αλυσίδας ζαχαροκάλαμο-ζάχαρη-ρούμι θα πρέπει επίσης να γίνει σε συνάρτηση με τους όρους που ισχύουν για τη ζάχαρη των ΓΥΔ στο πλαίσιο της ΚΟΑ ζάχαρης.

Γενικά, η Γαλλία θεωρεί ότι τα ειδικά μέτρα που προβλέπονται για τα ΓΥΔ πρέπει στο εξής να αποκτήσουν βάθος χρόνου, και όχι να οριστεί εκ των προτέρων μια καταληκτική ημερομηνία για την εφαρμογή τους, καθώς και ότι θα έπρεπε να δημιουργηθεί ένας μηχανισμός αξιολόγησης που να επιτρέπει τη μέτρηση των επιπτώσεών τους στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη ανά τακτά χρονικά διαστήματα και βάσει προκαθορισμένων κριτηρίων. Η λύση αυτή δεν επιτρέπει την υιοθέτηση κατάλληλων μέτρων σε κοινοτικό επίπεδο που να στηρίζονται στον προσωρινό χαρακτήρα των μέτρων παρέκκλισης σε φορολογικά θέματα, δεδομένης όμως της ανάγκης να δημιουργηθεί για τους ενδιαφερόμενους

οικονομικούς φορείς το απαραίτητο κλίμα ασφάλειας για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους, θα εξεταστεί η μακρά διάρκεια των μέτρων παρέκκλισης σε συνδυασμό με εκθέσεις αξιολόγησης που θα έχουν ως σκοπό την προετοιμασία της παράτασης ή αναπροσαρμογής των μέτρων.

Τα αιτήματα της Ισπανίας και οι απαντήσεις της Επιτροπής

Η Ισπανία ζητά την παράταση των σημερινών φορολογικών μέτρων για τις Κανάριες νήσους, την παράταση δηλαδή του φόρου επί της παραγωγής και των εισαγωγών (APIM), του γενικού έμμεσου φόρου των Καναρίων (IGIC) και του ειδικού νησιωτικού δασμολογίου, που ισχύουν στα εδάφη αυτά λόγω της εξαίρεσής τους από το κοινό καθεστώς ΦΠΑ. Εντούτοις, η Ισπανία δηλώνει έτοιμη να εξετάσει την καθιέρωση ενός ουδέτερου φόρου που θα λάμβανε υπόψη την ανάγκη επίτευξης ενός ορισμένου επιπέδου ανάπτυξης της παραγωγής αγαθών στις Κανάριες νήσους.

Για τη στάθμιση των αιτημάτων αυτών, δεν πρέπει να διαφεύγει το γεγονός ότι ο φόρος **APIM** έχει προγραμματιστεί να καταργηθεί την 31η Δεκεμβρίου 2000. Ωστόσο, ο κανονισμός του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1999 με τον οποίο αναβάλλεται η μείωση των συντελεστών του APIM, διευκρινίζει ότι πριν από την ημερομηνία αυτή η Επιτροπή θα εξετάσει με τις ισπανικές αρχές τις επιπτώσεις της αναβολής της κατάργησης του φόρου στους ενδιαφερόμενους οικονομικούς τομείς και ειδικότερα στα ευπαθή προϊόντα που ανήκουν στους πλέον ευάλωτους τομείς από όσους αποτελούν το αντικείμενο του κανονισμού αυτού, δηλαδή στα προϊόντα που ανήκουν στους τομείς των διαφόρων τροφίμων, του καπνού, των χημικών, του χαρτιού, της κλωστοϋφαντουργίας, των μεταλλουργικών βιομηχανιών και λοιπών μεταποιημένων προϊόντων. Το Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να του υποβάλλει εάν συντρέχει λόγος, σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα της εξέτασης αυτής, μια πρόταση σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν εντός του πλαισίου της Συνθήκης, προκειμένου να μην απειληθεί η ύπαρξη ορισμένων ιδιαίτερα ευάλωτων τοπικών παραγωγικών δραστηριοτήτων, διασφαλίζοντας παράλληλα την κατάργηση του ισχύοντος φόρου σε συγκεκριμένη ημερομηνία.

Δεν είναι εύκολο να περιγραφεί η οργάνωση της αξιολόγησης αυτής. Ενδείκνυται όμως ασφαλώς η εξέταση- και εάν συντρέχει λόγος η υλοποίηση- της εναλλακτικής πρότασης που διατυπώθηκε από την Ισπανία, ενδιαφέρουσας μεν αλλά όχι ακόμη επεξεργασμένης, για την καθιέρωση ενός ουδέτερου ειδικού φόρου που να λαμβάνει υπόψη τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά των Καναρίων νήσων.

Στην παρούσα φάση, λοιπόν, διανοίγονται διάφορες δυνατότητες που είναι σκόπιμο να διερευνηθούν σε συνεννόηση με τις ισπανικές αρχές. Στη βάση αυτή, η Επιτροπή θα υποβάλει κατάλληλη πρόταση σε εύθετο χρόνο κατά το δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους.

Τα αιτήματα της Πορτογαλίας και οι απαντήσεις της Επιτροπής

Η Πορτογαλία ζητά τη διατήρηση, για την αυτόνομη περιφέρεια της Μαδέρας, των υφιστάμενων μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ για το ρούμι και τα ηδύποτα φρούτων.

Η Πορτογαλία ζητά επίσης τη διατήρηση των μειωμένων συντελεστών του ειδικού φόρου κατανάλωσης για τα καύσιμα που καταναλώνονται στην περιφέρεια αυτή, επιδιώκοντας έτσι να αντισταθμίσει την επιπλέον δαπάνη που επισύρει η μεταφορά των καυσίμων ως εκεί.

Εξάλλου, σε ό,τι αφορά στην περιφέρεια της Μαδέρας, η Πορτογαλία ζητεί την άδεια να προβεί σε μείωση άνω του 50% της φορολογίας επί της παραγωγής ρουμιού, ηδυπότων από υποτροπικά φρούτα και της Poncha και της Macia, οι οποίες παράγονται με βάση το ρούμι (η υφιστάμενη σήμερα μειωμένη φορολόγηση δεν επαρκεί ώστε να διασφαλισθεί η βιωσιμότητα της παραγωγής ρουμιού).

Οι **μειωμένοι συντελεστές** που εφαρμόζονται από την Πορτογαλία συνιστούν υλοποίηση του άρθρου 12.6 της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ σχετικά με το κοινό σύστημα του ΦΠΑ. Καθώς πρόκειται για ένα μέτρο που άπτεται της έκτης οδηγίας ΦΠΑ και δεν εισάγει καμία διάκριση ανάμεσα στα εισαγόμενα και τα τοπικά προϊόντα, δεν είναι στις προθέσεις της Επιτροπής προς το παρόν να προτείνει την τροποποίηση ή κατάργησή του.

Επί του παρόντος, το άρθρο 7 παράγραφος 3 της οδηγίας 92/84 επιτρέπει στην Πορτογαλία να μειώσει τον ειδικό φόρο κατανάλωσης στις αυτόνομες περιφέρειες της Μαδέρας και των Αζορών. Η μείωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης δεν μπορεί να υπερβεί το 50% του εθνικού φόρου που επιβαρύνει τα αναφερόμενα στο πορτογαλικό υπόμνημα προϊόντα. Άρα, σε ό,τι αφορά στην αίτηση για μείωση του φόρου άνω του 50% στο ρούμι, τα ηδύποτα από υποτροπικά φρούτα, την Poncha και τη Macia στην περιοχή της Μαδέρας, η Επιτροπή χρειάζεται την παροχή πρόσθετων πληροφοριών προκειμένου να αποφανθεί. Κατά συνέπεια, καλεί την Πορτογαλία να παράσχει όλα τα στοιχεία που δικαιολογούν το αίτημά της.

Οι **μειωμένοι συντελεστές του ειδικού φόρου κατανάλωσης για τα καύσιμα** που καταναλώνονται στην περιφέρεια αυτή παρέχονται βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 4 της οδηγίας 92/81/ΕΟΚ και έχουν εγκριθεί μέχρι το τέλος του έτους 2000. Οι παρεκκλίσεις που επιτρέπονται σε εφαρμογή της διάταξης αυτής αναθεωρούνται περιοδικά και η παράτασή τους τελεί υπό την έγκριση του Συμβουλίου. Η Επιτροπή κρίνει ότι επί του παρόντος δε συντρέχουν λόγοι να αντικαθθεί σε μια ακόμη παράταση του μέτρου αυτού.

ΑΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Ο κώδικας ορθής πρακτικής στον τομέα της φορολογίας των επιχειρήσεων, ο οποίος εγκρίθηκε στο πλαίσιο των συμπερασμάτων του συμβουλίου ECOFIN της 1ης Δεκεμβρίου 1997, έχει ως στόχο την εξέταση μέτρων που μπορεί να αποδειχθούν ζημιογόνα από φορολογική άποψη και να έχουν επιπτώσεις στον εντοπισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων στο εσωτερικό της Κοινότητας. Η ομάδα "κώδικα ορθής πρακτικής", η οποία συστήθηκε για το σκοπό αυτό από το προαναφερόμενο συμβούλιο ECOFIN, εξέτασε περίπου 250 μέτρα που σχετίζονταν με τον τομέα της φορολογίας των επιχειρήσεων και μπορούσαν να περιληφθούν στο πεδίο εφαρμογής του κώδικα, εκ των οποίων 8 αφορούσαν τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες.

Τα μέτρα που αφορούν τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες αξιολογήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα, η παράγραφος Ζ του οποίου ορίζει, σε σχέση με τα φορολογικά μέτρα που χρησιμοποιούνται για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης καθορισμένων περιοχών, ότι "θα αξιολογηθεί αν είναι αναλογικά και στοχοθετημένα σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο" και ότι "στο πλαίσιο της αξιολόγησης αυτής, θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τους περιορισμούς των εξόχως απόκεντρων περιφερειών (...) χωρίς να υπονομεύεται η ακεραιότητα και η συνοχή της κοινοτικής έννομης τάξης συμπεριλαμβανομένης της εσωτερικής αγοράς και των κοινών πολιτικών".

Το Συμβούλιο εξετάζει αυτή τη στιγμή τα αποτελέσματα των εργασιών της ομάδας και τη μελλοντική στρατηγική που πρέπει να υιοθετηθεί στον τομέα αυτό. Για κάθε μέτρο που κρίνεται ζημιογόνο, η στρατηγική αυτή μπορεί να συνίσταται σε κατάργηση, διατύπωση αιτήματος για τροποποίησή του από το εμπλεκόμενο κράτος μέλος ή σε πλαisiώσή του. Βάσει των αποτελεσμάτων αυτών, είναι αρμοδιότητα της Επιτροπής να αποφασίσει τι πρέπει να γίνει στη συνέχεια και ποιες κατευθύνσεις θα υιοθετηθούν.

ε. ΤΕΛΩΝΕΙΑ

Όσον αφορά στις **Κανάριες Νήσους**, οι ισπανικές αρχές ζήτησαν στις αρχές του 1989 -και επανέλαβαν στο υπόμνημα - γενική απαλλαγή από τους δασμούς του ΚΔ, για τα βιομηχανικά προϊόντα που προορίζονται για τον εξοπλισμό των ελεύθερων ζωνών και τις πρώτες ύλες που προορίζονται για μεταποίηση σε αυτές τις ελεύθερες ζώνες, βασιζόμενες στα μέτρα που είχαν κατά το παρελθόν παραχωρηθεί στις πορτογαλικές ελεύθερες ζώνες. Η μόνη ελεύθερη ζώνη που υπάρχει είναι αυτή του λιμένα Las Palmas.

Το αίτημα αυτό έγινε σε πρώτη φάση δεκτό με θετικό τρόπο από την Επιτροπή. Οι ισπανικές αρχές μελετούν αυτή τη στιγμή ποιοι τύποι επιχειρήσεων και βιομηχανικών δραστηριοτήτων θα μπορούν, κατ' αρχήν, να εγκαθίστανται και να αναπτύσσονται στην εν λόγω ελεύθερη ζώνη, προκειμένου να καθοριστούν στη συνέχεια οι κατάλογοι προϊόντων και πρώτων υλών που θα μπορούσαν να επωφεληθούν από την απαλλαγή.

Παράλληλα, οι ισπανικές αρχές ζήτησαν πρόσφατα να εξεταστεί το ενδεχόμενο υπαγωγής ορισμένων προϊόντων οι πρώτες ύλες των οποίων έχουν υποστεί μεταποίηση σε καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας. Η Επιτροπή προτίθεται να μελετήσει το συγκεκριμένο αίτημα στο γενικό πλαίσιο του προηγούμενου αιτήματος, δηλαδή, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω μεταποίηση λαμβάνει χώρα στις ελεύθερες ζώνες σύμφωνα με τους κανόνες που θα διέπουν τη λειτουργία τους.

Εξάλλου, η Ισπανία έχει επίσης ζητήσει τη μόνιμη διατήρηση των δασμολογικών απαλλαγών για τις εισαγωγές ευπαθών και εξαιρετικά ευπαθών βιομηχανικών προϊόντων με προορισμό την εσωτερική αγορά των Καναρίων, πέραν της μεταβατικής περιόδου που έχει προβλεφθεί για τη σταδιακή εισαγωγή του ΚΔ.

Υπενθυμίζεται ότι τα προϊόντα αυτά επωφελούνται προς το παρόν, σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 1911 και ιδιαίτερα του κανονισμού 527/96, από προσωρινή αναστολή - καθώς και μια πιο ελαστική σταδιακή εισαγωγή σε σχέση με τα υπόλοιπα προϊόντα - των τελωνειακών δασμών του ΚΔ για μια μεταβατική περίοδο που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2000, με στόχο να ληφθούν υπόψη οι δυσκολίες ορισμένων τομέων της μεταποίησης και του εμπορίου. Αυτή τη στιγμή, οι δασμολογικοί συντελεστές που ισχύουν στις Κανάριες ανέρχονται στο 60% των συντελεστών του ΚΔ για τα ευπαθή προϊόντα και σε 35% για τα εξαιρετικά ευπαθή προϊόντα. Με αφετηρία την 1η Ιανουαρίου 2001, οι δασμολογικοί συντελεστές που θα ισχύουν θα ισοδυναμούν με το 100% των αντίστοιχων συντελεστών του ΚΔ.

Η Επιτροπή εκτιμά ότι η μόνιμη διατήρηση των δασμολογικών απαλλαγών - που, σημειωτέον, βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο εισαγωγής - θα έβλαπτε τη συνοχή του κοινοτικού δικαίου και της εσωτερικής αγοράς, στο βαθμό που η ακέραια εφαρμογή του κοινού δασμολογίου στις σχέσεις με τις τρίτες χώρες συνιστά ακρογωνιαίο λίθο της τελωνειακής ένωσης.

Παρά ταύτα, η Επιτροπή είναι πρόθυμη να μελετήσει και να αντιμετωπίσει μια μικρή χρονική παράταση των εν λόγω δασμολογικών απαλλαγών, αφού εξετάσει την κάθε περίπτωση ξεχωριστά, και εφόσον η παράταση αυτή είναι δεόντως αιτιολογημένη από οικονομική και κοινωνική άποψη και αναλογική σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο της πλήρους ολοκλήρωσης της περιφέρειας αυτής στην Κοινότητα.

Όσον αφορά στα **γαλλικά υπερπόντια** διαμερίσματα (ΓΥΔ), η γεωγραφική εγγύτητά τους με τις χώρες ΑΚΕ ή με χώρες που υπόκεινται σε προνομιακό δασμολόγιο στο πλαίσιο του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ), τα τοποθετεί σε μειονεκτική θέση από άποψη ανταγωνισμού. Τα προϊόντα των γειτονικών χωρών που υποβάλλονται σε μεταποίηση επωφελούνται από καθεστώτα προτιμήσεων κατά την εισαγωγή τους στην Κοινότητα και επομένως στα ΓΥΔ. Αντίστροφα, τα ΓΥΔ υποχρεούνται να αντιμετωπίσουν τελωνειακούς δασμούς ή ποσοτικούς περιορισμούς κατά την εισαγωγή των προϊόντων τους στα εδάφη αυτά.

Το άρθρο 299 εδάφιο 2 της Συνθήκης πρέπει να νομιμοποιεί τη λήψη ειδικών μέτρων ανάλογων με εκείνα που λαμβάνονται στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες των Αζόρων και της Μαδέρας ώστε να αντισταθμιστεί η δυσμενής αυτή θέση. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι τα μέτρα αυτά συνδέονται με την προηγούμενη ύπαρξη ελεύθερων ζωνών στα ΓΥΔ και αυτή τη στιγμή καμία ελεύθερη ζώνη δε λειτουργεί στα εδάφη αυτά.

Τέλος, τα μέτρα που έχουν ληφθεί στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες της Πορτογαλίας (**Αζόρες και Μαδέρα**) και που συνίστανται στη γενική απαλλαγή από τους δασμούς του ΚΔ, τόσο για τα προϊόντα που προορίζονται για τον εξοπλισμό των ελεύθερων ζωνών όσο και για τις πρώτες ύλες που προορίζονται για ουσιαστική μεταποίηση στις ελεύθερες αυτές ζώνες, θα εξεταστούν από την Επιτροπή εντός του έτους προκειμένου να προσδιοριστούν οι επιπτώσεις τους στην οικονομία του αρχιπελάγους της Μαδέρας και των Αζόρων, καθώς το πορτογαλικό υπόμνημα διατυπώνει αίτημα για παράταση της διάρκειάς τους. Βάσει της εξέτασης αυτής, θα μπορέσει να μελετηθεί η ενδεχόμενη παράταση, αν όχι και επέκταση, των εν λόγω μέτρων.

2. ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

α. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΜΜΕ, ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Το ευρώ

Η εισαγωγή του ευρώ, την 1η Ιανουαρίου 2002, αναμένεται να έχει πολλές θετικές επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις των εξόχως απόκεντρων περιφερειών. Θα διευκολύνει τις δημόσιες και ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις χάρη στη μεγαλύτερη διαφάνεια της χρηματοπιστωτικής αγοράς και, ως συνέπεια, στη μείωση των επιτοκίων σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το κόστος των τραπεζικών δανείων σε ορισμένες εξόχως απόκεντρες περιφέρειες είναι κατά πολύ μεγαλύτερο από το κόστος παρεμφερών εργασιών στα ηπειρωτικά εδάφη του αντίστοιχου κράτους. Η εισαγωγή του ευρώ συνιστά επίσης παράγοντα οικονομικής και νομισματικής σταθερότητας σε σχέση με τις γειτονικές και ανταγωνιστικές περιοχές (Βενεζουέλα, Βραζιλία, ...) που στο παρελθόν δοκιμάστηκαν από βαθιές νομισματικές κρίσεις.

Στον τομέα των εμπορικών ανταλλαγών, η εγκαθίδρυση μιας ζώνης ευρώ με ένα και μόνο νόμισμα, χωρίς συναλλαγματικό κίνδυνο και κόστος μετατροπής, θα δώσει ώθηση στο εμπόριο μεταξύ των εξόχως απόκεντρων περιφερειών και των χωρών της Ένωσης.

Όσον αφορά στο κόστος προσαρμογής στο καθεστώς του ευρώ, η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα μεριμνήσει ώστε να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις δράσεις ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες προκειμένου να μην υπάρξουν κραδασμοί κατά τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα.

Στην περίπτωση της νήσου Saint Martin, όπου έχει επικρατήσει το δολάριο, η χρήση του ευρώ και ο συσχετισμός δυνάμεων με το αμερικανικό νόμισμα πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης παρακολούθησης.

Η χρηματοδότηση

Η αισθητή μείωση των επιτοκίων τα τελευταία χρόνια και η μεγάλη διάρκεια αποπληρωμής αναμένεται να λειτουργήσει αυξητικά όσον αφορά στη χρήση των συνολικών δανείων της ΕΤΕπ από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ιδιαίτερα στα ΓΥΔ, στο πλαίσιο της κατάργησης του μηχανισμού αναπροεξόφλησης με την επικείμενη κατάργηση του γαλλικού φράγκου).

Η ανεπάρκεια ιδίων κεφαλαίων και εγγυήσεων συνιστά μείζονα περιορισμό για τη δημιουργία και ανάπτυξη των ΜΜΕ και της βιοτεχνίας. Φαίνεται πως είναι λοιπόν απαραίτητο να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την ενίσχυση των χρηματοδοτικών μέσων εκτός των τραπεζικών πιστώσεων μέσα από τη χρήση των τεχνικών και των προγραμμάτων χρηματοδοτικής οργάνωσης (κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, συστήματα εγγυήσεων,...). Ο νέος κανονισμός των διαρθρωτικών ταμείων ενθαρρύνει επίσης τις προσπάθειες προς την κατεύθυνση αυτή.

Η Επιτροπή, η ΕΤΕπ και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων έθεσαν σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα (πρόγραμμα ειδικής δράσης - Άμστερνταμ) που στοχεύει στην ανάπτυξη

καινοτόμων επιχειρήσεων⁵ ή επιχειρήσεων που βρίσκονται σε φάση ταχείας ανάπτυξης με χρήση κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου (ίδια κεφάλαια και άλλες μορφές οιονεί κεφαλαίων: εξαρτώμενα δάνεια, μετατρέψιμα δάνεια, ...). Το "γραφείο MME" φαίνεται πώς είναι καλά προσαρμοσμένο προκειμένου να συμβάλει στη διαφοροποίηση των επιχειρήσεων των ΕΑΠ που παραμένουν υπερβολικά προσκολλημένες στις παραδοσιακές δραστηριότητες. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει επίσης μηχανισμούς εγγυήσεων υπέρ των MME.

Για τα συνολικά δάνεια της ΕΤΕπ καθώς και τις εργασίες με κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου οι επιχειρήσεις πρέπει να υποβάλλουν αίτηση. Εξάλλου, η σύναψή τους γίνεται σε συνεργασία με τις τράπεζες ή τους ειδικευμένους μεσολαβητές. Θεωρείται επιβεβλημένη η καλύτερη γνώση και χρήση των πρωτοβουλιών αυτών από τις επιχειρήσεις και τα τοπικά χρηματοδοτικά δίκτυα. Ενδεικτικά, η ΕΤΕπ χορήγησε το 1998 συνολικά δάνεια ύψους 27 εκατομμυρίων ευρώ στις MME των χωρών ΑΚΕ στην περιοχή της Καραϊβικής. Αντιθέτως, το ύψος των δανείων που χορηγήθηκαν στις MME των ΓΥΔ ανήλθε σε μόλις 0,7 εκατομμύρια ευρώ για την ίδια περίοδο.

Ένα πιο ευνοϊκό περιβάλλον για τις MME

Η Επιτροπή προτίθεται να αναλάβει δράση ώστε να προσφέρει στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες - με στόχο την προαγωγή της οικονομικής πρωτοβουλίας και της απασχόλησης - την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στα μέτρα υπέρ των MME. Μεγάλο μέρος των μέτρων αυτών αναλύεται στις διάφορες ενότητες της παρούσας έκθεσης.

- το σχέδιο δράσης BEST, το οποίο περιλαμβάνει δράσεις που αναλαμβάνει η Επιτροπή και τα κράτη μέλη, υλοποιείται σε συνεργασία με αυτά και με στόχο τη βελτίωση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων·
- στον τομέα των διαρθρωτικών ταμείων, οι οποίες λειτουργούν ως στήριξη των εθνικών δράσεων στις περιφέρειες που ενισχύονται από την Ένωση, οι κατευθύνσεις της Επιτροπής καλούν τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα στις MME στα προγράμματά τους·
- οι MME καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερη, αν όχι αποκλειστική, θέση και σε άλλα κοινοτικά προγράμματα, όπως τα
 - ETA, ADAPT, Leonardo, MET-startup, JEV , CREA, η πρωτοβουλία e-Europe, την οποία θα εισηγηθεί η Επιτροπή στο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (23/24 Μαρτίου 2000)·
 - οι διαδικασίες ανταλλαγής εμπειριών και ορθών πρακτικών στον τομέα των πολιτικών και μέτρων στήριξης των MME υπό τον τίτλο "συνδυασμένες δράσεις"·
 - το πολυετές πρόγραμμα για τις MME (1997-2000) και το νέο πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις (2001-2005) που αναμένεται να εγκριθεί από το Συμβούλιο πριν από τις 31.12.2000.

⁵ Δεδομένης της τεχνολογικής καθυστέρησης και του μικρού μεγέθους των επιχειρήσεων στις ΕΑΠ, θα ήταν σκόπιμο το κριτήριο της καινοτομίας να εξετάζεται με ευρύτητα (ως καινοτομία ορίζεται ότι συμβάλλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσα από τη βελτίωση του εξοπλισμού, των μεθόδων παραγωγής ή διαχείρισης ...).

Κοινό σημείο όλων αυτών των πρωτοβουλιών είναι ότι συμβάλλουν στην ανάδειξη των πολιτικών που απευθύνονται στις επιχειρήσεις και, ιδιαίτερα, στις μικρότερες εξ αυτών, χάρη στην εισαγωγή μηχανισμών συντονισμού. Οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες καλούνται να τις χρησιμοποιήσουν.

Η Επιτροπή προτίθεται επίσης να προωθήσει τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών στήριξης των ΜΜΕ καθώς και της πρόσβασης των μικρότερων επιχειρήσεων στις υπηρεσίες αυτές, γεγονός που έχει σημασία για τις επιχειρήσεις των συγκεκριμένων περιφερειών.

Η Επιτροπή βελτίωσε την πληροφόρηση σχετικά με τα προγράμματα αυτά καθώς και την ανατροφοδότηση πληροφοριών από τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα μέσω κοινοτικών δικτύων όπως τα ευρωπαϊκά κέντρα πληροφοριών, τα κέντρα αναδιανομής της καινοτομίας, τα ευρωπαϊκά κέντρα επιχειρήσεων και καινοτομίας (CEEI-BIC). Βούλησή της είναι η διεύρυνση της συνεργασίας των δικτύων και της χρήσης του Διαδικτύου, καθώς η πρόσφατη δημιουργία του "One-Stop-Internet-Shop for business" παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις ΜΜΕ των εξόχως απόκεντρων περιφερειών που επιθυμούν να λειτουργήσουν στην ενιαία αγορά και να αμβλύνουν με τον τρόπο αυτό το μειονέκτημα της απόστασης.

Τουρισμός

Μετά από εισήγηση της Επιτροπής, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που συνήλθε στις 21 Ιουνίου 1999, έδωσε νέα ώθηση στις δραστηριότητες στον τομέα του αειφόρου τουρισμού και της ποιότητας, κάτι που δεν μπορεί παρά να αποδειχθεί θετικό για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές.

Οι μελλοντικές "άμεσες δράσεις" στον τομέα του τουρισμού θα μπορούσαν, συγκεκριμένα, να αφορούν έργα που αποσκοπούν στην προαγωγή της ολοκλήρωσης ορθών πρακτικών διαχείρισης της ποιότητας, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών πτυχών, στη λειτουργία των επιχειρήσεων τουριστικού χαρακτήρα. Ένα ηλεκτρονικό δίκτυο αναφοράς θα διασφαλίζει την ανταλλαγή πληροφοριών στο συγκεκριμένο τομέα.

Οι "έμμεσες δράσεις" θα παράσχουν δυνατότητα για παρέμβαση στο πλαίσιο άλλων κοινοτικών πολιτικών, ιδιαίτερα στους τομείς της απασχόλησης, της περιφερειακής ανάπτυξης και του περιβάλλοντος. Για το λόγο αυτό, οι κατευθύνσεις για τα προγράμματα της περιόδου 2000-2006 προτείνουν στήριξη της ανάπτυξης ενός αειφόρου και ποιοτικού τουρισμού από τα διαρθρωτικά ταμεία στο πλαίσιο ενός σε βάθος σχεδιασμού που θα ενσωματώνει οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς προβληματισμούς. Δίνουν έμφαση στον εκσυγχρονισμό των υποδομών, τη βελτίωση των επαγγελματικών χαρακτηριστικών, την ενθάρρυνση των εταιρικών σχέσεων και την τήρηση της δυνατότητας υποδοχής των τουριστικών χώρων.

Αξίζει επίσης να αναφερθούν οι συνεχιζόμενες εργασίες για την επεξεργασία συστάσεων σε κοινοτικό επίπεδο με σκοπό την προώθηση ενός αειφόρου τουρισμού στις ζώνες που καλύπτονται από το δίκτυο Natura 2000, το οποίο ιδρύθηκε στο πλαίσιο της πολιτικής για το περιβάλλον.

β. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Λόγω της γεωγραφικής θέσης τους, οι μεταφορές αποκτούν στρατηγική σημασία για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Η διατήρηση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δεσμών με την υπόλοιπη ευρωπαϊκή ήπειρο εξαρτάται άμεσα από τις αεροπορικές και

θαλάσσιες μεταφορές. Επιπλέον, το γεγονός ότι ορισμένες από τις περιφέρειες αυτές είναι αρχιπελάγη ενισχύει την εξάρτησή τους από τις εν λόγω υπηρεσίες. Οι επιπλέον δαπάνες μεταφοράς που οφείλονται τόσο στη μεγάλη απόσταση όσο και στην ανάγκη διασφάλισης της τακτικής διεκπεραίωσης των συγκοινωνιών αποτελούν επίσης σημαντικό πρόσκομμα για την οικονομική τους ανάπτυξη. Τέλος, η αεροπορική και η θαλάσσια μεταφορά των επιβατών συνιστούν κεντρικό στοιχείο της τουριστικής ανάπτυξης.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αντιμετώπιση των ειδικών μειονεκτημάτων που χαρακτηρίζουν τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες απαιτεί μια συνολική και συνεκτική προσέγγιση. Για το λόγο αυτό, προτίθεται να λάβει υπόψη το άρθρο 299 εδάφιο 2 της συνθήκης ΕΚ με στόχο την ενσωμάτωση της διάστασης του εξόχως απόκεντρου χαρακτήρα σε όλα τα στοιχεία της κοινής πολιτικής μεταφορών που άπτονται της ανάπτυξης των περιφερειών αυτών. Η κοινή πολιτική μεταφορών δε γίνεται πλέον αντιληπτή αποκλειστικά ως ουσιαστικός παράγοντας για την επίτευξη της εσωτερικής αγοράς, αλλά επίσης - όλο και περισσότερο - ως κεντρικό στοιχείο της περιφερειακής και κοινωνικής ανάπτυξης και της συνοχής της Ένωσης.

Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι ορισμένες πτυχές της κοινής πολιτικής μεταφορών έχουν μια πολύ ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά στην ανάπτυξη των εξόχως απόκεντρων περιφερειών και συγκεκριμένα:

Τα διευρωπαϊκά δίκτυα

Η συνθήκη υπογραμμίζει τη σημασία των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών για τη βελτίωση της πρόσβασης στις νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές της Ένωσης. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους αερολιμένες των περιοχών αυτών, ιδίως όταν εξαρτώνται από τον τουρισμό. Η ενίσχυση του ρόλου των αερολιμένων και των λιμένων των εξόχως απόκεντρων περιφερειών στα διευρωπαϊκά δίκτυα είναι ουσιαστικής σημασίας προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ειδικές ανάγκες των περιφερειών αυτών.

Οι κοινοτικές κατευθύνσεις για τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών (ΔΔΜ) καθορίζουν ήδη ορισμένα ειδικά έργα κοινού ενδιαφέροντος για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες σε σχέση με τους αερολιμένες. Τα οδικά έργα δεν ορίζονται μεμονωμένα αλλά αποτελούν μέρος της έννοιας του ΔΔ όταν είναι απαραίτητα για την πρόσβαση σε κάποιον αερολιμένα ή λιμένα. Η εισήγηση της Επιτροπής σε σχέση με τις κατευθύνσεις για τους "λιμένες" είναι αυτή τη στιγμή υπό συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Οι κατευθύνσεις για τα ΔΔΜ στοχεύουν επίσης σε έργα υποδομής διαχείρισης της κυκλοφορίας, ορισμένα από τα οποία αφορούν τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες άμεσα ή έμμεσα, μέσω της συμμετοχής σε εθνικά ή ευρωπαϊκά συστήματα.

Οι κατευθύνσεις ΔΔ και ο καθορισμός έργων κοινού ενδιαφέροντος καθιστούν δυνατή τη διάθεση στα έργα αυτά των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων και των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων από τα κράτη μέλη και τους ιδιωτικούς φορείς.

Στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες όπου οι ανάγκες για έργα υποδομής είναι ιδιαίτερα αυξημένες, οι κοινοτικές χρηματοδοτήσεις προέρχονται κυρίως από το ΕΤΠΑ και από το Ταμείο Συνοχής για τις περιφέρειες που εντάσσονται σε αυτό.

Το κονδύλιο του προϋπολογισμού για τα ΔΔ παρεμβαίνει σε δράσεις που στοχεύουν σε υποδομές διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας, κυρίως στις Αζόρες και στις Κανάριες (που έχουν ενταχθεί στο έργο του νέου εθνικού συστήματος ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας SACTA/FOCUS).

Εξάλλου, στο πλαίσιο του έργου EGNOS, η Πορτογαλία εισπράττει χρηματοδοτήσεις ΔΔ για την ανάπτυξη σταθμών RIMS (Ranging and integrating monitoring stations) οι οποίοι είναι επίγειοι σταθμοί παρατήρησης συμπλεγμάτων δορυφόρων GPS και GLONASS. Η πρωτοβουλία αυτή αφορά συγκεκριμένα την κατασκευή εγκατάστασης επίδειξης στις νησιωτικές περιοχές, σε τοποθεσίες που δεν έχουν ακόμη οριστεί. Εν καιρώ, η ανάπτυξη του συστήματος Γαλιλαίος θα χρησιμοποιήσει εκ νέου τις εγκαταστάσεις αυτές και θα έχει θετικές επιπτώσεις για το σύνολο των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, βελτιώνοντας ιδιαίτερα τη θαλάσσια ασφάλεια και τον έλεγχο εναέριας κυκλοφορίας στα δρομολόγια μεταξύ των περιφερειών αυτών και της Ευρώπης.

Η Επιτροπή εξετάζει την αναθεώρηση, προσεχώς, των κοινοτικών κατευθύνσεων για τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και ενέργειας. Η αναθεώρηση αυτή αποτελεί για την Επιτροπή μια αφορμή για να διακηρύξει την πολιτική προτεραιότητα που αποδίδει στα έργα των περιφερειών αυτών όταν παρουσιάζουν ικανοποιητικό βαθμό ωρίμανσης.

Οι υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος

Η κοινή πολιτική μεταφορών πρέπει να παρέχει ένα επαρκές πλαίσιο για τη διατήρηση και ανάπτυξη των υπηρεσιών μεταφορών - συμπεριλαμβανομένων των τοπικών και περιφερειακών - οι οποίες, χωρίς κατ' ανάγκη να χαρακτηρίζονται αποδοτικές από καθαρά οικονομική σκοπιά, διαθέτουν υψηλή προστιθέμενη αξία από κοινωνικοοικονομική άποψη.

Η ανάγκη για διασφάλιση της κανονικότητας, της συνέχειας και της συχνότητας των μεταφορικών υπηρεσιών στις συνδέσεις μεταξύ της ηπείρου και των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, καθώς και στο εσωτερικό των περιφερειών αυτών μπορεί να αιτιολογήσει τη σύναψη συμβάσεων παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος οι οποίες επιβάλλουν στον μεταφορέα πρότυπα που δεν θα τηρούσε αν αποκλειστικό του κίνητρο ήταν το οικονομικό του συμφέρον. Η Επιτροπή θεωρεί ότι κατ' αρχήν η επιστροφή των ζημιών εκμετάλλευσης που συνδέονται άμεσα με τις υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος οι οποίες επιβάλλονται στους μεταφορείς δε συνιστούν ενισχύσεις υπό την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ.

Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση των αερομεταφορών όταν ακολουθείται η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 4 του κανονισμού 2408/92. Παρά ταύτα, πρέπει να επιδεικνύεται μεγάλη σύνεση στον καθορισμό του επιπέδου αεροπορικών υπηρεσιών το οποίο απαιτείται για την περιφέρεια προκειμένου να επιτευχθεί το μέγιστο αποτέλεσμα στην περιφερειακή οικονομία σε σχέση με την αναγκαία αντιστάθμιση για τη διασφάλιση του συγκεκριμένου επιπέδου υπηρεσιών.

Όσο αφορά στις θαλάσσιες μεταφορές, οι κοινοτικές κατευθύνσεις σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις των θαλάσσιων μεταφορών διευκρινίζουν τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να μην είναι υποχρεωτική η κοινοποίηση, δυνάμει του άρθρου 87 εδάφιο 3 της συνθήκης, των αντισταθμίσεων που προκύπτουν από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος. Αν τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη επιλέξουν να μην προχωρήσουν σε πρόσκληση υποβολής προσφορών, η Επιτροπή εξακριβώνει αν οι αντισταθμίσεις συνδέονται άμεσα με τα χαρακτηριστικά των περιοχών αυτών, ιδίως τη μεγάλη απόσταση και την ανάγκη διασφάλισης της εδαφικής συνέχειας.

Η Επιτροπή αναγνωρίζει τη σπουδαιότητα της αρχής της εδαφικής συνέχειας και την υλοποίησή της μέσα από τις υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος. Θα μεριμνήσει ώστε οι κανόνες της κοινής πολιτικής μεταφορών να παρέχουν στα κράτη μέλη τη

δυνατότητα διατήρησης υποχρεώσεων τέτοιου τύπου μέσα στα πλαίσια της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

γ. ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Οι μεγάλοι άξονες της ενεργειακής ανάπτυξης για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές είναι οι εξής:

- η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των δικτύων μεταφοράς και παροχής,
- η ανάπτυξη της ηλεκτροπαραγωγής με αφετηρία ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κατά κύριο λόγο την αιολική και την ηλιακή ενέργεια,
- η προώθηση και η ανάπτυξη της ενεργειακής απόδοσης και του ελέγχου της ενέργειας,
- η ολοκλήρωση στα διευρωπαϊκά δίκτυα, εάν συντρέχει ανάγκη, με την εισαγωγή του φυσικού αερίου (τερματικοί σταθμοί υποδοχής ΥΦΑ) και, ενδεχομένως, την εγκατάσταση υποβρύχιων καλωδίων μεταξύ των νήσων (ανάλογα με την απόσταση και το κόστος).

Το πετρέλαιο

Μια κοινοτική παρέμβαση προοριζόμενη ειδικά για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές είχε αποφασιστεί κατά την έγκριση του προγράμματος POSEIMA υπέρ των Αζόρων και της Μαδέρας: πρόκειται για το μέτρο υπό τον τίτλο "ενέργεια" του προγράμματος. Το μέτρο αυτό είχε ως στόχο να αντισταθμίσει την επιπλέον δαπάνη που επιβαρύνει τις δύο αυτές περιφέρειες όντας σύμφυτη με τον εφοδιασμό τους σε πετρελαϊκά προϊόντα.

Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατή η συνέχιση του μέτρου αυτού πέραν του 1994 και μέχρι σήμερα, λόγω έλλειψης ξεχωριστής χρηματοδότησης (μετά την κατάργηση των κονδυλίων του προϋπολογισμού για το POSEIMA) και κριτηρίων επιλεξιμότητας για τα διαρθρωτικά ταμεία (στο πλαίσιο των οποίων θεωρήθηκε ως ενίσχυση λειτουργίας και, συνεπώς, μη επιλέξιμο).

Η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα συγχρηματοδότησης στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων αποφεύγοντας τη χρηματοδότηση απλών ενισχύσεων λειτουργίας που δε θα συνδέονται με συγκεκριμένες επενδύσεις ανάπτυξης νέων ενεργειακών τεχνολογιών.

Το φυσικό αέριο

Η απομόνωση των εξόχως απόκεντρων περιφερειών περιορίζει τα οφέλη από την ελευθέρωση των αγορών και, ως εκ τούτου, τα οφέλη του αυξημένου ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, η κοινοτική δέσμευση είναι απαραίτητη για την οικονομική και περιφερειακή

ανάπτυξη των περιφερειών αυτών που, για γεωγραφικούς λόγους, έχουν να αντιμετωπίσουν μια σειρά φυσικών μειονεκτημάτων.

Στις εν λόγω περιφέρειες, το υγραέριο σε φιάλες συνεχίζει να κατέχει σημαντική θέση στην τελική κατανάλωση ενέργειας λόγω απουσίας υποκατάστατων. Η ελευθέρωση των αγορών ενέργειας αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις για τους τελικούς καταναλωτές σε επίπεδο τιμών, εξαιτίας του μεγαλύτερου ανταγωνισμού σε επίπεδο προσφοράς.

Ακόμη και αν μακροπρόθεσμος στόχος είναι η ολοκλήρωση των δικτύων φυσικού αερίου μεταξύ των νησιωτικών και των ηπειρωτικών συστημάτων, είναι μάλλον απίθανο να επιδιωχθεί κάτι τέτοιο από τη βιομηχανία αν δεν πληρούνται οι όροι οικονομικής βιωσιμότητας ακόμη και με ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης και την αναγνώριση του κοινοτικού ενδιαφέροντος. Η χρηματοδοτική ενίσχυση της κατασκευής τερματικών σταθμών υποδοχής ΥΦΑ φαίνεται να αποτελεί μια πιο ρεαλιστική πρόταση για το άμεσο μέλλον, με την επιφύλαξη των προοπτικών της αγοράς.

Ο ηλεκτρισμός, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η εξοικονόμηση ενέργειας

Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των δικτύων μεταφοράς και παροχής ηλεκτρισμού, καθώς και η σύνδεση των δικτύων αυτών με πάρκα ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα εξακολουθήσουν να είναι δικαιούχοι κοινοτικής στήριξης, κυρίως μέσω του FEDER.

Διατίθεται σειρά μέσων υπέρ της ανάπτυξης και της ολοκλήρωσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης στις απομονωμένες νήσους ή τοποθεσίες και, κατά συνέπεια, στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Πρόκειται για τα προγράμματα ALTENER II και SAVE II και το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο ETA (πρόγραμμα ΕΝΕΡΓΕΙΑ).

Κατά την αναθεώρηση του προγράμματος ALTENER II θα μπορούσε, ενδεχομένως, να προβλεφθεί η εισαγωγή ειδικής αναφοράς για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Επίσης, αυτή τη στιγμή βρίσκεται υπό εξέλιξη η αναθεώρηση του προγράμματος εργασίας ΕΝΕΡΓΕΙΑ (ETA) για τα έτη 2001 και 2002. Με αυτή την αφορμή, θα ήταν σκόπιμο να εξεταστεί το ενδεχόμενο να συμπεριληφθούν ειδικές αναφορές στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες στις νέες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων.

δ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ο κεντρικός στόχος της κοινοτικής δράσης για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες θα είναι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών με την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου για το περιβάλλον, την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών στόχων στις άλλες πολιτικές και τη δημιουργία των αναγκαίων περιβαλλοντικών υποδομών (π.χ. επεξεργασία λυμάτων και αποβλήτων, διατήρηση του εδάφους).

Η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να επαναβεβαιωθεί ως μία από τις μείζονες προτεραιότητες των προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης που συγχρηματοδοτεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες για την περίοδο 2000-2006: τις περισσότερες φορές περιορισμένου μεγέθους και ιδιαίτερα πυκνοκατοικημένες, οι περιφέρειες αυτές συνθέτουν ιδιαίτερα ευπαθή οικοσυστήματα. Εξάλλου, μία εξ αυτών, η Γουιάνα, καλύπτεται σε περισσότερο από 80% της έκτασής της από το δάσος του Αμαζονίου για το οποίο εκδηλώνεται ανανεωμένο ενδιαφέρον από τα κοινοτικά όργανα. Επιπλέον, η τουριστική δραστηριότητα, ζωτικής σημασίας για την οικονομία των περιφερειών αυτών, προϋποθέτει διαφύλαξη, αν όχι βελτίωση, του φυσικού περιβάλλοντος. Είναι σημαντικό να καταβληθούν προσπάθειες για τον καθορισμό στρατηγικών οικονομικής ανάπτυξης οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη τις επιταγές του περιβάλλοντος: είναι επίσης σημαντικό η προστασία του περιβάλλοντος να παραμείνει συμβατή με το ανθρώπινο δυναμικό και τους υλικούς πόρους των περιφερειών αυτών, ιδιαίτερα την ανεπάρκεια των τοπικών εκτάσεων, την απόσταση από την ηπειρωτική Ευρώπη και το επιπλέον κόστος του εξοπλισμού.

Στον τομέα του περιβάλλοντος και στο συγκεκριμένο πλαίσιο των εξόχως απόκεντρων περιφερειών που περιγράφεται στο μέρος "Απολογισμός", τα διαρθρωτικά ταμεία θα μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν τις ακόλουθες δράσεις:

- διαχείριση των προστατευόμενων φυσικών ζωνών, με στόχο την ενσωμάτωσή τους στην αναπτυξιακή διαδικασία διαφυλάσσοντας τα χαρακτηριστικά τους·
- προώθηση της χρήσης των εναλλακτικών μορφών ενέργειας (ηλιακή και αιολική) στη βάση σχεδίων ανανεώσιμων πόρων·
- έγκριση τουριστικών σχεδίων που θα είναι προσαρμοσμένα στους πόρους (χωροταξία)·
- προσαρμογή της γεωργίας στο κλίμα και στο έδαφος, σε συσχετισμό με το στόχο προστασίας των εδαφών·
- καταπολέμηση της διάβρωσης, ιδιαίτερα με αποκατάσταση της χλωρίδας και των φυσικών δασών·
- χωροταξία, λόγω χάρη μέσω μιας δράσης που θα αφορά τις οικοδομές και άλλες κατασκευές, οι οποίες, λειτουργώντας ως φράγματα, μπορούν να μειώσουν τα φαινόμενα μεταφοράς άμμου από τον άνεμο ή μέσω της ολοκληρωμένης και συντονισμένης διαρρύθμισης των παράκτιων ζωνών (λιμένων)·
- εισαγωγή ολοκληρωμένων προγραμμάτων αειφόρου ανάπτυξης (σε όλους τους τομείς), ιδιαίτερα στις νήσους που έχουν ανακηρυχθεί κληρονομιά της ανθρωπότητας. Το πείραμα θα μπορούσε να οδηγήσει στον καθορισμό προτύπων νησιωτικής ανάπτυξης. Η προσέγγιση αυτή εξακολουθεί να παρουσιάζει δυνατότητες και πρέπει να ληφθεί υπόψη στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες·
- επεξεργασία αποβλήτων, ιδίως των αστικών αποβλήτων, των ειδικών καταλοίπων και των επικίνδυνων καταλοίπων (επιλεκτική αποκομιδή, επεξεργασία, σημεία μεταφοράς)·
- στον τομέα των υδάτινων πόρων, πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ώστε να διασφαλιστεί ο εφοδιασμός και παράλληλα να προαχθεί ο εξορθολογισμός των διαφόρων χρήσεων, μέσω της ολοκληρωμένης διαχείρισης, της καταπολέμησης των απωλειών και της αξιοποίησης των υδάτων που έχουν υποβληθεί σε καθαρισμό·

- ενθάρρυνση της εναρμόνισης με τα ισχύοντα κοινοτικά πρότυπα για τις δημόσιες εγκαταστάσεις, ιδιαίτερα στον τομέα της επεξεργασίας των αποβλήτων, και για τον εξοπλισμό των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα σε σχέση με την εκπομπή ρύπων, με χρηματοδοτικές ενισχύσεις στο πλαίσιο των διατάξεων που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις·
- διενέργεια πειραματικών εγχειρημάτων όσον αφορά στην αειφόρο ανάπτυξη και ενθάρρυνση της περιφερειακής συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες κάθε γεωγραφικής ζώνης στους τομείς που συνδέονται με το περιβάλλον.

Ε. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Η ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας μέσω της ανάπτυξης των τηλεπικοινωνιακών δικτύων, των υπηρεσιών πολυμέσων και των τεχνολογικών καινοτομιών αποτελεί πραγματική ευκαιρία για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Μειώνοντας τα εμπόδια του χρόνου και της απόστασης, οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών συντελούν στη διαφοροποίηση του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντός τους, ακόμη και αν το ψυχολογικό αίσθημα απομόνωσης δεν εξαλείφεται ως εκ τούτου τελείως.

Για να αξιοποιηθεί η ευκαιρία αυτή, έχει ουσιαστική σημασία να μελετήσουν οι τοπικοί φορείς, με την ενεργή βοήθεια των δημόσιων αρχών και των ιδιωτικών εταίρων, τις ανάγκες που μπορούν να ικανοποιηθούν από τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες και να προσδιορίσουν τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν προκειμένου να υπάρξει όφελος από τις αλλαγές που συνδέονται με την πληροφορία και συντελούνται σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Η σύνδεση των εξόχως απόκεντρων περιφερειών με την κοινωνία της πληροφορίας θα αμβλύνει ορισμένα μειονεκτήματα που συνδέονται με τη γεωγραφική τους θέση και θα επιτρέψει:

- σε επίπεδο κοινωνικής δραστηριότητας, την τροποποίηση της πρακτικής των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την πληροφόρηση των κατοίκων, την υγεία, την εκπαίδευση και κατάρτισή τους, καθώς και την παιδεία τους·
- σε οικονομικό επίπεδο, την ανάπτυξη ορισμένων μορφών τηλεργασίας και τη μελέτη της εισαγωγής νέων δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών. Η τηλεματική θα καταστήσει δυνατή τη σύνδεση με τις παγκόσμιες αγορές και την άντληση ωφελειών από αυτή, με την επιφύλαξη ότι θα λαμβάνεται υπόψη όλη η αλυσίδα της πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένων των πτυχών που σχετίζονται με το ηλεκτρονικό εμπόριο και με τη βελτιστοποίηση του κόστους μεταφοράς των προϊόντων. Πρέπει πράγματι να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των δράσεων που εγκαθίσταται και πρέπει να στηρίζονται στις τοπικές δυνάμεις και δεξιότητες. Εξάλλου, νέες προοπτικές διανοίγονται για τις παραδοσιακές δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός, που μπορούν πλέον να προσελκύσουν ένα ευρύτερο κοινό.

Οι παραπάνω προοπτικές καταδεικνύουν τις δυνατότητες βελτίωσης της κοινωνικοοικονομικής ζωής των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, όμως δεν πρόκειται να υλοποιηθούν χωρίς τη συμμετοχή των ίδιων των κατοίκων και την απαραίτητη στήριξη των αρμόδιων δημόσιων αρχών (ιδιαίτερα μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων που είναι ειδικά σχεδιασμένα για την επίλυση προβλημάτων αυτού του είδους). Πράγματι, λόγω της αστάθειας που παρουσιάζει η πλειονότητα των οικονομιών αυτών, κρίνεται επιθυμητό να χορηγούνται οι ενισχύσεις κατά τη φάση υλοποίησης των νέων μέσων (υποδομές και υπηρεσίες, κατάρτιση), είναι όμως σκόπιμο να υπάρχει επίσης μέριμνα ώστε τα τιμολόγια επικοινωνίας να είναι ανταγωνιστικά σε σχέση με τα ισχύοντα για τους κοινωνικοοικονομικούς φορείς των πιο ευνοημένων περιοχών και να καθιστούν δυνατή την πρόσβαση στις αγορές με δίκαιους και ανταγωνιστικούς όρους.

Είναι επομένως απαραίτητο να αναληφθούν σε όλες τις περιφέρειες πειραματικές δράσεις, ολοκληρωμένες και προσαρμοσμένες στις πραγματικές ανάγκες, με καθορισμένο χρονοδιάγραμμα και συμμετοχή των τοπικών φορέων. Ο στόχος είναι να ευνοηθεί, με τον τρόπο αυτό, η διάδοση των μέσων της τεχνολογίας της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών στον κοινωνικοοικονομικό ιστό, προκειμένου να δώσουν η δυνατότητα για ανάπτυξη νέων υπηρεσιών και δραστηριοτήτων και να διαδραματίσουν διαρθρωτικό ρόλο στην εξέλιξη των εξόχως απόκεντρων περιφερειών προς μια μεγαλύτερη και αποδοτικότερη ενσωμάτωση στο παγκόσμιο περιβάλλον.

Υπό το πρίσμα αυτό, είναι σκόπιμο να υπογραμμιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει ενεργά την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας με διάφορα μέσα στους τομείς της προώθησης (πρόγραμμα PROMISE), της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (πρόγραμμα IST) ή, τέλος, της ανάπτυξης στις περιφέρειες.

Αρκετά πειραματικά έργα είναι υπό εκτέλεση. Η δραστηριότητα αυτή θα μπορούσε μελλοντικά να επεκταθεί και στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες.

Μια πρωτοβουλία προοριζόμενη για τις τρίτες μεσογειακές χώρες που λαμβάνουν χρηματοδοτήσεις από το πρόγραμμα MEDA θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει πηγή έμπνευσης. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή εργάζεται σε συνεργασία με τα εστιακά σημεία που έχουν υποδειχθεί στην κάθε χώρα εταίρο. Χρηματοδοτεί επίσης έργα στους πέντε τομείς που έχουν χαρακτηριστεί τομείς προτεραιότητας:

- τις τεχνολογίες της επικοινωνίας και της εφαρμοσμένης εκπαιδευτικής πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης·
- το ηλεκτρονικό εμπόριο και την οικονομική συνεργασία·
- τα δίκτυα υγείας (συνδέσεις μεταξύ νοσοκομείων, τηλεδιάγνωση, κοινές βάσεις δεδομένων, κλπ.)·
- πρόσβαση με χρήση πολυμέσων στις πολιτιστικές και τουριστικές πηγές·
- τις τεχνολογίες της επικοινωνίας και της πληροφορίας στις εφαρμογές τους στη βιομηχανία και την καινοτομία.

Οι συμμετέχοντες στα έργα μπορούν να ιδρύουν κοινοπραξίες και μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται επιχειρήσεις, πανεπιστήμια, διοικήσεις, νοσοκομεία, κλπ. των μεσογειακών χωρών και των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένας μεγάλος αριθμός δράσεων για τις οποίες θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο προσαρμογής τους στις εξόχως απόκεντρες

περιφέρειες, με σεβασμό, βεβαίως, στην ιδιαιτερότητα των προσδοκιών και των αναγκών τους.

Οι δραστηριότητες αυτές έδιναν πάντα ιδιαίτερη σημασία στο διάλογο και στην ανταλλαγή εμπειριών πριν και μετά την ανάπτυξη των πρωτοβουλιών.

Στοχεύοντας στον προσδιορισμό των εν λόγω αναγκών και προσδοκιών, θα ήταν δυνατό, στο πλαίσιο του προγράμματος PROMISE ή του ερευνητικού προγράμματος ΕΤΠ ή/και με τη στήριξη των διαρθρωτικών ταμείων και των περιφερειακών ταμείων:

- να καθιερωθεί μια μορφή συστηματικής διαβούλευσης μεταξύ της Επιτροπής, των εθνικών αρχών των αντίστοιχων κρατών μελών και των εξόχως απόκεντρων περιφερειών (φόρουμ) με στόχο τον προσδιορισμό των αναγκών προτεραιότητας·
- να υποστηριχθεί η δημιουργία ευέλικτων μηχανισμών που θα διαδίδουν την πληροφορία και θα λειτουργώντας ταυτόχρονα ως καταλύτες και σημεία ανταλλαγής ιδεών για τις τοπικές πρωτοβουλίες·
- να αναπτυχθούν επαφές μέσω δικτύων με τις άλλες δράσεις που άπτονται των τομέων αυτών, είτε πρόκειται για ψηφιακές πόλεις, εκπαίδευση εξ αποστάσεως ή άλλες ειδικές θεματικές·
- να καθοριστούν πειραματικά έργα, ολοκληρωμένα και προσαρμοσμένα στις πραγματικές ανάγκες, με συμμετοχή των τοπικών φορέων (ΜΜΕ, πανεπιστήμια, νοσοκομεία, οργανισμοί τοπικής διοίκησης, κλπ).

Σκοπός είναι να ευνοηθεί, με τον τρόπο αυτό, η ολοκλήρωση των εργαλείων των τεχνολογιών της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών στον κοινωνικοοικονομικό ιστό, προκειμένου να αναπτυχθούν νέες υπηρεσίες και δραστηριότητες που θα μπορούσαν να διαδραματίσουν δομικό ρόλο στην εξέλιξη των εξόχως απόκεντρων περιφερειών προς μια μεγαλύτερη και αποδοτικότερη ενσωμάτωση στο παγκόσμιο περιβάλλον.

στ. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τα σημαντικά κονδύλια των διαρθρωτικών ταμείων έδωσαν τη δυνατότητα στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες να αναπληρώσουν ως ένα βαθμό τις ελλείψεις τους σε επιστημονικό και τεχνολογικό δυναμικό και η προσπάθεια αυτή πρέπει να συνεχιστεί.

Με στόχο τη βελτιστοποίηση των δράσεων που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία στον τομέα της έρευνας, η Επιτροπή πρότεινε στις περιφέρειες και στα κράτη μέλη να αναπτύξουν σε συνεργασία ολοκληρωμένες περιφερειακές στρατηγικές ΕΤΑ και καινοτομίας (ανακοίνωση με τίτλο "Ενισχύοντας τη συνοχή και την ανταγωνιστικότητα μέσω της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας"). Οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες θα μπορούν να επωφεληθούν, στην ίδια βάση με τις άλλες λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τις προσπάθειες διάδοσης της πληροφορίας και, συγκεκριμένα, από την πρόσβαση στην ιστοθέση (website) που δημιούργησε η Επιτροπή για την ανταλλαγή, μεταξύ των λιγότερο ευνοημένων αλλά και των υπόλοιπων περιφερειών, των βέλτιστων πρακτικών στους τομείς της ΕΤΑ και της καινοτομίας καθώς και της οικονομικής ανάπτυξης.

Η εμπειρία που αποκτήθηκε χάρη στα πειραματικά έργα RIS (περιφερειακή στρατηγική καινοτομίας - άρθρο 10 του παλαιού κανονισμού ΕΤΠΑ) και RITTS (περιφερειακή στρατηγική και υποδομή καινοτομίας και μεταφοράς τεχνολογίας - πρόγραμμα "Καινοτομία" του προγράμματος-πλαισίου) θα είναι άμεσα διαθέσιμη στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες μέσω της βάσης δεδομένων RINNO (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Καινοτομίας) που βρίσκεται αυτή τη στιγμή υπό επεξεργασία.

Η Επιτροπή θα καθορίσει μαζί με τα κράτη μέλη και τις ενδιαφερόμενες περιφέρειες στη διάρκεια της περιόδου προετοιμασίας των διαρθρωτικών δράσεων για την περίοδο 2000-2006 τον πιο ενδεδειγμένο τρόπο για την υλοποίηση των εν λόγω ολοκληρωμένων περιφερειακών στρατηγικών ΕΤΑ και καινοτομίας στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Προσδοκάται ότι οι στρατηγικές αυτές θα καταστήσουν δυνατή τη βελτιστοποίηση της συμμετοχής των περιφερειών αυτών στα προγράμματα-πλαίσια κοινοτικής ΕΤΑ.

Γ. Ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΕΡΙΓΥΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Λόγω της γεωγραφικής τους θέσης στην Καραϊβική, το βόρειο τμήμα της Νότιας Αμερικής, την ανατολική πλευρά του Ατλαντικού Ωκεανού και της αφρικανικής ακτής, και τον Ινδικό Ωκεανό, οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες γειτνιάζουν με τρίτες χώρες που είναι συνδεδεμένες με την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω συμφωνιών σύνδεσης (λ.χ. χώρες ΑΚΕ, Μαρόκο, Μεξικό, Νότια Αφρική) ή υπάγονται σε προνομιακά καθεστώτα (λ.χ. λατινική Αμερική). Η ένταξη των εξόχως απόκεντρων περιφερειών στο περιφερειακό γεωγραφικό περιβάλλον τους είναι μία από τις προϋποθέσεις για την οικονομική τους ανάπτυξη. Για τις εν λόγω περιφέρειες, η ομοιότητα πολλών γεωργικών και βιοτεχνικών παραγωγών με τις αντίστοιχες των γειτόνων τους μπορεί, λόγω των αποκλίσεων στα ημερομίσθια, να δημιουργήσει ορισμένα προβλήματα εσωτερικού ανταγωνισμού στην αγορά τους και ανταγωνιστικότητας στην υπόλοιπη Ένωση. Μπορεί, όμως, επίσης να προσφέρει δυνατότητες συνεργασίας στην αναζήτηση αγορών. Εξάλλου, ανακύπτει το πρόβλημα της πρόσβασης των προϊόντων των εξόχως απόκεντρων περιφερειών στις περιφερειακές αγορές των γεωγραφικών ζωνών τους.

Η Επιτροπή εμμένει, επομένως, στη δέσμευσή της για ενθάρρυνση της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ, αφενός, των εξόχως απόκεντρων περιφερειών και, αφετέρου, των χωρών ΑΚΕ και των υπερπόντιων χωρών και εδαφών (ΥΧΕ). Η δέσμευση αυτή επανέρχεται στη Σύμβαση της Λομέ και στη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης ΑΚΕ-ΕΚ που τη διαδέχθηκε, καθώς και στην απόφαση σύνδεσης των ΥΧΕ. Η διάσταση αυτή αποτελεί επίσης διακηρυγμένη προτεραιότητα στην πρωτοβουλία INTERREG III στοιχείο "Β" για την περίοδο 2000-2006. Συγκεκριμένα, είναι δυνατή η υλοποίηση ταυτόχρονων δράσεων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης. Η Επιτροπή εμφανίζεται πρόθυμη να εξετάσει και να στηρίξει τα πειραματικά έργα που θα της προταθούν. Σημειώνει ότι οι τομείς του περιβάλλοντος, της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών αναφέρονται ως τομείς στους οποίους η περιφερειακή συνεργασία θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική. Το ίδιο ισχύει και για τη συνεργασία με άλλες χώρες, ιδιαίτερα στη λατινική Αμερική. Η Επιτροπή διάκειται εξίσου ευνοϊκά έναντι της κατάλληλης συμμετοχής των εξόχως απόκεντρων περιφερειών στους διάφορους περιφερειακούς οργανισμούς συνεργασίας, σύμφωνα με τη βούληση των ίδιων των περιφερειών.

Στο παρελθόν, η περιφερειακή συνεργασία αποτελούσε πράγματι άξονα του προγράμματος για τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα, όχι όμως και των προγραμμάτων για τις Κανάριες Νήσους, τις Αζόρες και τη Μαδέρα. Η Επιτροπή είναι εξαιρετικά ανοικτή στην ανάπτυξη του τομέα της περιφερειακής συνεργασίας για τις ισπανικές και πορτογαλικές εξόχως απόκεντρες περιφέρειες.

Γενικά, είναι σημαντικό η περιφερειακή συνεργασία με τις γειτονικές χώρες να επιτευχθεί με αφετηρία τις βάσεις που συνιστούν οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Πράγματι, μέχρι σήμερα, ο κύριος όγκος των εμπορικών συναλλαγών των περιφερειών αυτών πραγματοποιείται μεταξύ της εκάστοτε περιφέρειας και του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει. Το ίδιο ισχύει αναμφίβολα και για τις επενδύσεις. Στο μέλλον, θα πρέπει να επικρατήσει μια λογική ανοίγματος προς τις γειτονικές χώρες και εδάφη, ακόμη και αν αυτό πρόκειται να επιφέρει δυσκολίες στις ενδιαφερόμενες περιφέρειες, ιδίως όσον αφορά στο κόστος του εργατικού δυναμικού και τα μεταναστευτικά ρεύματα. Είναι όμως ουσιαστικό να επιτευχθεί μια καλύτερη παρουσία των εξόχως απόκεντρων περιφερειών στις γεωγραφικές ζώνες τους.

Είναι σκόπιμο να υπενθυμιστεί ότι η εμπορική κατάσταση των εξόχως απόκεντρων περιφερειών θα εξελιχθεί σε συνάρτηση με τη διαδικασία οικονομικής ολοκλήρωσης που βρίσκεται υπό εξέλιξη στις γεωγραφικές ζώνες τους, και της οποίας οι επιπτώσεις είναι καλό να εξετάζονται σε τακτική βάση. Η σύναψη συμφωνιών οικονομικών εταιρικών σχέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών ΑΚΕ, λόγω χάρη, θα μπορέσει προοδευτικά να ανοίξει τις αγορές ΑΚΕ στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Στο μεσοδιάστημα, η Επιτροπή είναι διατεθειμένη να προχωρήσει σε ανεξάρτητη ανάλυση των επιπτώσεων της συμφωνίας εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΚ στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, ανταποκρινόμενη σε σχετικά αιτήματα των ενδιαφερόμενων κρατών μελών και περιφερειών.

Στο πλαίσιο αυτό, ότι η έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με αντικείμενο τις σχέσεις μεταξύ των ΥΧΕ, των χωρών ΑΚΕ και των εξόχως απόκεντρων περιφερειών συνηγορεί, σε εμπορικό επίπεδο, *"υπέρ της οργάνωσης τοπικών φορέων αμοιβαίου ανοίγματος των αγορών ΑΚΕ/ΥΧΕ/εξόχως απόκεντρων περιφερειών ώστε να υπάρξει ώθηση και ενίσχυση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και με τον τρόπο αυτό διευκόλυνση της σταδιακής μετάβασης του συνόλου της περιοχής προς την καθιέρωση, την κατάλληλη στιγμή, ενός καθεστώτος ελεύθερων ανταλλαγών με την Ένωση συνολικά"*. Παράλληλα, η Κοινότητα οφείλει να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει στους κόλπους του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Εκ πρώτης όψεως, η διαφοροποίηση μεταξύ του εμπορικού καθεστώτος που εφαρμόζεται στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και του αντίστοιχου της ίδιας της Κοινότητας εμφανίζεται ασύμβατη με την ακεραιότητα και τη συνοχή της τελωνειακής ένωσης. Παράλληλα, κάθε εμπορική προτίμηση η οποία παραχωρείται στο εμπόριο μιας χώρας που γειτνιάζει με τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, χωρίς πρόβλεψη για συμφωνία οικονομικής ολοκλήρωσης κατά την έννοια του ΠΟΕ ή ρήτρα παραίτησης, πρέπει να θεωρείται ασύμβατη με την θεμελιώδη αρχή της αποφυγής των διακρίσεων, αν η ίδια αυτή προτίμηση δεν παραχωρείται επίσης στο εμπόριο κάθε άλλου εμπορικού εταίρου, μέλους του ΠΟΕ. Παρά ταύτα, η Επιτροπή είναι πρόθυμη να εξετάσει τα προβλήματα αυτά σε συνεργασία με τους εμπειρογνώμονες των κρατών μελών και των ίδιων των εξόχως απόκεντρων περιφερειών.

Οι πιθανές μελλοντικές δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα αυτό θα ακολουθήσουν επομένως δύο κύριες κατευθύνσεις:

- όσον αφορά στην περιφερειακή συνεργασία, πρέπει να συνεχίσει να ενθαρρύνεται η συνεργασία μεταξύ, αφενός, των εξόχως απόκεντρων περιφερειών και, αφετέρου, των

χωρών ΑΚΕ, των ΥΧΕ και άλλων εταίρων. Η συνεργασία αυτή θα υλοποιηθεί, συγκεκριμένα, με ταυτόχρονη δράση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, αφενός, και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης, αφετέρου, καθώς και με άλλα χρηματοδοτικά μέσα που θα κινητοποιηθούν στο πλαίσιο συμφωνιών συνεργασίας ή σύνδεσης. Η Επιτροπή φροντίζει επίσης να ενθαρρύνει τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες να συμμετάσχουν ενεργά στην εγκαθίδρυση δομών συνεργασίας στις γεωγραφικές ζώνες τους·

- αναφορικά με το διεθνές περίγυρο, κρίνεται σκόπιμο να διενεργηθούν οι αναγκαίες αναλύσεις των δυνατοτήτων και προβλημάτων που δημιουργεί η υπό εξέλιξη οικονομική ολοκλήρωση στις γεωγραφικές ζώνες όπου ανήκουν οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Έτσι, η Επιτροπή είναι διατεθειμένη να προχωρήσει σε ανάλυση των επιπτώσεων της νέας συμφωνίας εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-Ευρωπαϊκής Ένωσης στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, προκειμένου να καθορίσει, αν συντρέχουν λόγοι, αντισταθμιστικά μέτρα για τους παραγωγούς των περιφερειών αυτών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η παρούσα έκθεση, όπως και τα υπομνήματα που έχουν υποβληθεί από τα κράτη μέλη και τις ενδιαφερόμενες περιφέρειες, καταδεικνύουν ότι η δράση που έχει αναληφθεί μέχρι σήμερα από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπέρ των εξόχως απόκεντρων περιφερειών συνιστά ένα εξαιρετικά σημαντικό κεκτημένο, με σημαντική στήριξη των της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Δείχνουν επίσης ότι η μέθοδος που εγκαινιάστηκε πριν από δέκα χρόνια και ακολουθήθηκε στα προγράμματα POSEI που ενέκρινε το Συμβούλιο τα έτη 1989 και 1991 ήταν η ενδεδειγμένη. Δεδομένου δε του μόνιμου χαρακτήρα των μειονεκτημάτων, πρέπει να έχει συνέχεια.

Παρά ταύτα, σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση που προετοιμάζεται για τις σημαντικές αλλαγές της διεύρυνσης και βρίσκεται αντιμέτωπη με την πρόκληση της παγκοσμιοποίησης, η δράση αυτή πρέπει να χαρακτηρίζεται από καλύτερη στόχευση και μεγαλύτερη ευελιξία και αποτελεσματικότητα. Το νέο άρθρο 299 εδάφιο 2 αποτελεί από την άποψη αυτή σημαντικό πολιτικό μοχλό. Τα τρία προγράμματα δράσης (POSEIDOM, POSEIMA, POSEICAN) θα συνεχίσουν, υπό το πρίσμα του νέου άρθρου να διαδραματίζουν το ζωτικό τους ρόλο.

Σε αυτή τη βάση, η Επιτροπή πρόκειται να προχωρήσει στην ανάπτυξη δράσεων που παρατίθενται, στο δεύτερο μέρος της έκθεσης. Εντός του 2000 θα θέσει υπόψη του Συμβουλίου σειρά πρωτοβουλιών. Θα μεριμνήσει επίσης ώστε **να μην υπάρξει διακοπή** σε περίπτωση παράτασης των υπαρχόντων μέτρων. Θα προσπαθήσει να εξασφαλίσει στις περιπτώσεις που δεν είναι δυνατή η **μονιμότητα**, τη **μεγάλη διάρκεια** των εισηγούμενων μέτρων, στη βάση περιοδικών ελέγχων. Εξάλλου, θα επεξεργάζεται σε ετήσια βάση το πρόγραμμα των πρωτοβουλιών που μελετώνται σε σχέση με τις συγκεκριμένες περιφέρειες. Οι προτάσεις της Επιτροπής που επισύρουν δημοσιονομικές συνέπειες θα ληφθούν σοβαρά υπόψη σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 299 παράγραφος 2 στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών προοπτικών που περιλήφθηκαν στη διοργανική συμφωνία της 6ης Μαΐου 1999.

Προκειμένου να μπορέσει να ανταποκριθεί στις συνεχείς αλλαγές του κοινοτικού και του διεθνούς πλαισίου, η Επιτροπή θα επιδιώξει, κάθε φορά που αυτό κρίνεται αναγκαίο, να προχωρά σε αναπροσαρμογή των πολιτικών που προβλέπονται από τα προγράμματα POSEI.

Είναι αποφασισμένη να ακολουθήσει την πρακτική της **εταιρικής σχέσης μεταξύ Επιτροπής, κράτους και περιφερειών**, σχέσεων, σύμφωνα με τις αρχές που έχουν διατυπωθεί στα προγράμματα POSEI, κατά την προετοιμασία νέων πρωτοβουλιών. Εξάλλου, προκειμένου να διασφαλιστεί ο διαρκής και ολοκληρωμένος διάλογος μεταξύ των κοινοτικών οργάνων και των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, θα μπορούσε να συγκαλείται σε τακτική βάση, λόγω χάρη ετησίως, μια γενική συνεδρίαση εταίρων ώστε να υπάρχει ευρεία ανταλλαγή απόψεων πάνω σε όλα τα θέματα που αφορούν τις περιφέρειες αυτές.

Τέλος, η Επιτροπή μεριμνά ώστε η **εσωτερική της οργάνωση** να καθιστά δυνατή την αποτελεσματική αντιμετώπιση των φακέλων των εξόχως απόκεντρων περιφερειών. Οι φάκελοι αυτοί άπτονται των αρμοδιοτήτων όλων σχεδόν των μελών - και υπηρεσιών - της Επιτροπής. Χρειάζεται όμως, παράλληλα, καλός συντονισμός, διαρκής ενθάρρυνση, επαφή

με τις εμπλεκόμενες κεντρικές και περιφερειακές διοικήσεις. Είναι κάτι που ίσχυε κατά το παρελθόν και θα ισχύει ακόμη περισσότερο στο μέλλον, δεδομένης της συνολικής προσέγγισης που απορρέει από το άρθρο 299 εδάφιο 2. Εδώ έγκειται ο ρόλος της **αρμόδιας διυπηρεσιακής ομάδας**, η οποία έχει αποδείξει την αξία της και από την οποία η Επιτροπή ζητά να συνεχίσει και να εντείνει τη δράση της.

Αξίζει να αναφερθεί μια μεθοδολογική πτυχή. Η Επιτροπή δεν οφείλει απλώς να μεριμνά για το εκάστοτε αίτημα των περιφερειών αυτών. Πριν προσεγγίσει ένα τελείως νέο κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο, οφείλει να θέτει το ερώτημα αν υπάρχουν **πτυχές προς εξέταση οι οποίες αφορούν τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες**. Στην πραγματικότητα, πρέπει, για όλες τις πολιτικές, να λαμβάνονται υπόψη οι πιθανές επιπτώσεις, άμεσες και έμμεσες, θετικές και αρνητικές, στις εν λόγω περιφέρειες. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής, και ιδιαίτερα η διυπηρεσιακή ομάδα, θα επαγρυπνούν επ' αυτού.

Το μέλλον των εξόχως απόκεντρων περιφερειών θα καθοριστεί, σε μεγάλο βαθμό, από την επιτυχία της στρατηγικής που προτείνεται στην παρούσα έκθεση. Όμως η επιτυχία αυτή θα είναι εξαιρετικά σημαντική και για την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της, αφού θα έχει αποδείξει με τον τρόπο αυτό την ικανότητά της να αντιμετωπίσει με επιτυχία μία από τις πιο σύνθετες προκλήσεις που ορθώνονται απέναντί της.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – ΚΥΡΙΑ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
POSEI**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΑΦΘΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

	ΓΥΔ	ΚΑΝΑΡΙΕΣ	ΜΑΔΕΡΑ	ΑΖΟΡΕΣ
Χρηματοδοτικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο του στόχου 1 89-93/94-99/2000-2006	X	X	X	X
Χρηματοδοτικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών REGIS I και II 89-93/94-99	X	X	X	X
Χρηματοδοτικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας INTERREG IIIB 2000-2006	X	X	X	X
Χρηματοδοτικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών LEADER και EQUAL 2000-2006	X	X	X	X
Χρηματοδοτικές παρεμβάσεις δυνάμει του Ταμείου Συνοχής 94-99/2000-2006		X	X	X
Καθορισμός της μέγιστης οροφής κοινοτικής επιδότησης στο 75 %	X			
Καθορισμός της μέγιστης οροφής κοινοτικής επιδότησης στο 85 %		X	X	X
Χρηματοδοτική ενίσχυση ανά κάτοικο αυξημένη κατά 25 έως 100 % σε σχέση με το μέσο όρο των περιφερειών του στόχου 1	X	X	X	X
Καθορισμός ειδικών ζωνών περιφερειακής συνεργασίας INTERREG IIIB 2000-2006	X	X	X	X

ΓΕΩΡΓΙΑ⁶

ΜΕΤΡΑ	ΓΥΔ	Κανάριες	Μαδέρα	Αζόρες
ΚΟΑ⁷				
Μπανάνα (Καν. Συμβουλίου 404/93)	X	X	X	
Ζάχαρη (Καν. Συμβουλίου 2038/99)	X		X	X
Ανανάς (Καν. Συμβουλίου 525/77)	Μαρτινίκα			
Ρύζι (Καν. Συμβουλίου 3072/95)	Γουιάνα/ Ρεϊνιόν			
TOMEAS ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΤΩΝ POSEI	Καν. Συμβουλίου 3763/91⁸	Καν. Συμβουλίου 1601/92	Καν. Συμβουλ. 1600/92	Καν. Συμβουλ. 1600/92
ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ				
Μη εφαρμογή τελωνειακών δασμών σε καθορισμένη ποσόστωση καπνού (20.000 τ)		X		
Μη εφαρμογή της περιφερειακής οροφής για τις ατομικές επιδοτήσεις. Συντελεστής πυκνότητας (βοοειδή)	X			
Ενίσχυση της παραγωγής γάλακτος, μη εφαρμογή της ποσόστωσης	X			
Μη εφαρμογή διατάξεων περί εκρίζωσης αμπέλου και απόσταξης		X	X	X
Εξουσιοδότηση περιφερειακής ενίσχυσης καπνού		X		
Περιορισμός (Απρ./Οκτ.) εισαγωγών πατάτας (τέλος 1999)		X		
Μη εφαρμογή εισφοράς συνυπευθυνότητας για δημητριακά		X		
Διαρθρωτικές παρεκκλίσεις (5α)	X	X	X	X

⁶ Για τα προσωρινά μέτρα, παρατίθεται, μέσα σε παρένθεση με έντονους χαρακτήρες, η ημερομηνία λήξης της ισχύος τους.

⁷ Οι ΚΟΑ που αφορούν πιο συγκεκριμένα τις ΕΑΠ, είτε λόγω καλυπτόμενης παραγωγής, είτε επειδή περιλαμβάνουν προσαρμογή της ΚΓΠ στις συγκεκριμένες περιφέρειες, σημειώνονται προκειμένου να δοθεί μια γενική εικόνα της προσαρμογής της ΚΓΠ.

⁸ Όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό του Συμβουλίου υπ. αριθ. 2598/95.

ΜΕΤΡΑ	ΓΥΔ	Κανάριες	Μαδέρα	Αζόρες
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ				
Ενίσχυση/εκτ. της παραγωγής καπνού				X
Συμπληρωματική ενίσχυση PGBM και PVA (= 50 €/κατά κεφαλή)	X	X	X	X
Συμπλ. ενίσχ. σε αιγοπρόβατα (= διαφ. βαρέα/ελαφρά αρνιά)		X		
ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ				
EKE (ειδικό καθεστώς εφοδιασμού)	X	X	X	X
Ενίσχ. εφοδιασμού σε ζωοτροφές για τη Γουιάνα	X			
Προμήθεια αναπαραγωγικών ζώων	X	X	X	X
Παροχή βοοειδών για πάχυνση (μέχρι τα μέσα του 1997)	X	X	X	
Δυνατότητα παραδοσιακής εξαγωγής/ αποστολής	X	X	X	X
Συμπλ. ενίσχυση γαλακτοπαραγωγών αγελάδων (μέχρι 78.000 κεφάλια, 40 €/ζώο)				X
Ενίσχυση της κατανάλωσης γαλακτοκομικών προϊόντων από τον άνθρωπο		X	X	
Ενίσχυση ιδιωτικών αποθηκών για παραδοσιακά τυριά				X
Ενίσχυση προγράμματος πρωτοβουλίας για φρούτα, λαχανικά, άνθη	(τέλος 95)	X	X	X
Ενίσχυση τοπικής εμπορίας φρούτων, λαχανικών, ανθέων	X			
Ενίσχυση παραγωγής πράσινης βανίλιας, αιθέριων ελαίων (βετιβερία, γεράνι)	X			
Ενίσχυση εμπορίας φρούτων, λαχανικών, ανθέων στην ΕΟΚ	X	X	X	X
Ενίσχυση τοπικής μεταποίησης φρούτων και λαχανικών	X			

ΜΕΤΡΑ	ΓΥΔ	Κανάριες	Μαδέρα	Αζόρες
Μελέτη στον τομέα των φρούτων και λαχανικών	X	X	X	X
Ενίσχυση παραγωγής ανανά (1 €/kg)				X
Ενίσχυση αναδιάρθρωσης ζαχαροκάλαμου και βελτίωση κτημάτων	X		X	
Ενίσχυση μεταποίησης ζαχαροκάλαμου σε ρούμι ή σιρόπι	X		X	
Ενίσχυση/εκτ. τεύτλων				X
Ενίσχυση τοπικής μεταποίησης τεύτλου σε λευκή ζάχαρη (20 €/τ.)				X
Ενίσχυση παλαίωσης οίνων λικέρ (μέχρι.20 000 λίτρα/ετησίως)			X	
Ενίσχυση παραγωγής οίνων ελεγχόμενης ονομασίας προέλευσης (= 500 €/εκτ.)		X	X	X
Ενίσχυση αγοράς συμπυκνωμένου μούστου και αλκοόλης αμπελοοινικής προέλευσης στην ΕΟΚ			X	
Ενίσχ./εκτ. παραγωγής βρώσιμης πατάτας (= 500 €/εκτ.)		X	X	
Ενίσχ./εκτ. παραγωγής πατατόσπορου, κιχωρίου (= 500 €/εκτ.)				X
Ενίσχυση εμπορίας πατατόσπορου στην ΕΟΚ				X
Ενίσχ./εκτ. παραγωγής ρυζιού (μέσα 1996)	X			
Ενίσχυση εμπορίας ρυζιού της Γουιάνας (20.000 τ.) στις Αντίλλες και την ΕΟΚ	X			
Ενίσχυση συσκευασίας ελαιολάδου στις Κανάριες		X		
Ενίσχυση παραγωγής μελιού (= 20 €/κυψέλη, έως 5000 κυψέλες)		X		
Διακλαδική ενίσχυση κτηνοτροφίας στη Ρεϋνιόν και Μαρτινίκα (1996/2000)	X			
Λογότυπα	X	X	X	X

ΜΕΤΡΑ	ΓΥΔ	Κανάριες	Μαδέρα	Αζόρες
ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ / ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ				
Φυτοϋγειονομικές διατάξεις	X		X	X
Κτηνιατρικές διατάξεις	X	X	X	

ΑΛΙΕΙΑ

	ΓΥΔ	ΚΑΝΑΡΙΕΣ	ΜΑΔΕΡΑ	AZOPEΣ
Πρόγραμμα αξιοποίησης αλιευτικών πόρων (στατιστικές, ωκεανογραφία και περιβάλλον, αλιεία τόνου, βενθοπελαγική αλιεία) – Απόφ. 92/448 (1992-93)			X	X
Ίδρυση πειραματικού κέντρου υδατοκαλλιέργειας – Απόφ. 92/448 (1992-93)			X	
Καθορισμός πριμοδότησης για τη σαρδέλα Κανονισμός R. 1674/92 (1992)		X		
Ναυπήγηση σκάφους ωκεανογραφικής έρευνας – Απόφ. C(93)2032 (1993)				X
Συνεισφορά στον εξοπλισμό του σκάφους αυτού – Απόφ. C(93)3167 (1993)				X
Μελέτη των συνθηκών θαλάσσιας και οδικής μεταφοράς αλιευτικών προϊόντων – Απόφ. C(93)3157 (1993-96)	X			
Καθεστώς αυξημένης ενίσχυσης των οργανώσεων παραγωγών – R. 1603/92 (1992-97)	X	X	X	X
Σχέδιο προώθησης της τροπικής άγριας γαρίδας της Γουιάνας – Δεκ. C(93) 3157 (1993-96)	X			
Πρόγραμμα υδροπονικής (τεχνικό κέντρο και μεταφορά τεχνολογίας) – Απόφ. C(93) 3157 (1993-96)	X			
Μελέτη της αγοράς διάθεσης νωπού τόνου – Απόφ. C(93) 3157 (1993-96)	X			
Καθεστώς υποστήριξης της διάθεσης των κεφαλόποδων – R. 1658/93, 712/97 (1993-97)		X		
Μελέτη τυποποίησης πρότυπου σκάφους – Απόφ. C(93) 3157 (1993-97)	X			

	ΓΥΔ	ΚΑΝΑΡΙΕΣ	ΜΑΔΕΡΑ	AZOPEΣ
Μελέτη διάθεσης των ψαριών στην ευρωπαϊκή αγορά εξωτικών θαλασσινών – Απόφ. C(93) 3157 (1993-97)	X			
Προσωρινή αναστολή των δασμών επί της εισαγωγής αλιευτικών προϊόντων – R. 3621/92 (1992-2000)		X		
Καθεστώς αντιστάθμισης των επιπλέον δαπανών για τη διάθεση ορισμένων ειδών – Απόφ. 92/448, 92/449, R. 1503/94, 2337/95, 1587/98 (1992-2001)	X	X	X	X
Αποδοχή των λιμένων αναφοράς για τις τιμές – R. 1672/92		X		
Επιβολή ειδικής τιμής στη σαρδέλα – R. 1673/92		X		

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

ΜΕΤΡΑ	ΓΥΔ	Κανάριες	Μαδέρα	Αζόρες
Εξαίρεση του πεδίου εφαρμογής της έκτης οδηγίας 77 /388 για την καθιέρωση κοινού συστήματος ΦΠΑ (άρθρο 3 της οδηγίας 77/388 ΕΟΚ και άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΟΚ)1911/91).(1)	X	X	(1)	
Φόροι επί των εισαγωγών και της παραγωγής (ΑΡΙΜ) και ειδικοί δασμοί επί των εισαγωγών (άρθρα 5 και 6.4 του κανονισμού (ΕΟΚ)1911/91, άρθρα 1και 2 του κανονισμού 2674/99 και άρθρα 1 και 2 του κανονισμού 564/93) 31 Δεκεμβρίου 2000		X		
Φόρος επί των εισαγωγών και επί της παραγωγής. Εισφορά θαλάσσης (απόφαση του Συμβουλίου 89/688) 31 Δεκεμβρίου 2002	X			
Μειωμένοι συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης για το ρούμι (απόφαση του Συμβουλίου της 30.10.95) 31 Δεκεμβρίου 2002	X			

(1) Οι περιφέρειες που υπάγονται στο κοινό καθεστώς ΦΠΑ εφαρμόζουν μειωμένους συντελεστές για ορισμένες κατηγορίες τοπικών προϊόντων.

ΤΕΛΩΝΕΙΑ

ΜΕΤΡΑ	ΓΥΔ	Κανάριες	Μαδέρα	Αζόρες
Παρεκκλίσεις				
Μη υπαγωγή των εργασιών ΠΠ των ελεύθερων ζωνών σε οικονομικούς όρους (άρθρο 173 R 2913/92)	X ¹	X ¹	X	X ¹
Προσωρινή αναστολή/ρύθμιση της εισαγωγής τελωνειακών δασμών για ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα (R 1605/92 : τέλος 1996 - R 527/96 : τέλος 2000)		X		
Μη εφαρμογή εξισωτικών μέτρων (αντιντάμπινγκ) στα βιομηχανικά προϊόντα (R 1602/92 : μέχρι τέλος 1996)		X		
Προσωρινή αναστολή τελωνειακών δασμών για προϊόντα ΕΚΑΧ (D 92/319 : μέχρι τέλος 1995)		X		
Προσωρινή αναστολή τελωνειακών δασμών για προϊόντα εξοπλισμού ελεύθερων ζωνών (R 1657/93 : μέχρι τέλος 2000)			X	X ¹
Μη εφαρμογή τελωνειακών δασμών για προϊόντα προοριζόμενα για μεταποίηση στις ελεύθερες ζώνες (R 122/96 : μέχρι τέλος 2005)			X	X ¹
Μη εφαρμογή ποσοτικών περιορισμών σε ορισμένα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα (R 1087/97)		X		

¹ Στην πράξη το μέτρο αυτό δεν εφαρμόζεται, λόγω απουσίας ελεύθερων ζωνών στη συγκεκριμένη περιφέρεια.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΝΑΛΗΦΘΕΙ	ΕΑΠ	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΒΑΣΗ
Μελέτη για την επιλογή των βασικών τομέων κοινών περιφερειακών έργων (χρηματοδότηση FED + FEDER)	Καραϊβική /ΓΥΔ της Καραϊβικής	Σύμβαση της Λομέ IV α, τίτλος XII Περιφερειακή συνεργασία (ιδιαίτερα άρθρα 156-158), πρβλ. Παράρτημα XXXII ; [+ ρυθμίσεις FEDER]
Περιφερειακά προγράμματα για τον τουρισμό, το περιβάλλον, την αλιεία και την ανάπτυξη των ανταλλαγών (συμμετοχή στις επιτροπές διαχείρισης, διάθεση χώρων από τη Ρεϋνιόν)	Ινδικός Ωκεανός (ΕΧΙΩ)/ Ρεϋνιόν	Σύμβαση της Λομέ IV α, τίτλος XII Περιφερειακή συνεργασία (ιδιαίτερα άρθρα 156-158), πρβλ. Παράρτημα XXXII
Μελέτη των επιπτώσεων στη Ρεϋνιόν των διαπραγματεύσεων για τη δημιουργία ζώνης ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ ΕΚ και Νότιας Αφρικής	Ινδικός Ωκεανός/ Ρεϋνιόν	Προϋπολογισμός ΕΚ
Ρήτρα διασφάλισης για τις ΕΑΠ στη συμφωνία μεταξύ ΕΚ και Νότιας Αφρικής	Όλες οι ΕΑΠ	Απόφαση 1999/753/ΕΚ του Συμβουλίου της 29.7.99 σχετικά με την προσωρινή εφαρμογή της συμφωνίας εμπορίου, ανάπτυξης και συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Νότιας Αφρικής, άρθρο 24§2 ΕΕ L 311 της 4.12.99
Εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα για την περιοχή της Καραϊβικής (CRIP) του 1997, το οποίο προβλέπει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών ΑΚΕ/ ΥΧΕ/ ΓΥΔ, καθώς και των δράσεων ΑΚΕ/ ΥΧΕ/ ΓΥΔ που καλύπτονται αντίστοιχα από τα FED/ FEDER	Καραϊβική /ΓΥΔ της Καραϊβικής	Σύμβαση της Λομέ IV α, τίτλος XII Περιφερειακή συνεργασία (ιδιαίτερα άρθρα 156-158), πρβλ. Παράρτημα XXXII
Συνεργασία ΓΥΔ/ Οργανισμού Χωρών Ανατολικής Καραϊβικής (OECS) (τακτικές συνεδριάσεις)	Καραϊβική /ΓΥΔ της Καραϊβικής	Σύμβαση της Λομέ IV α, Παράρτημα XXXII

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Κατάλογος των αποφάσεων περί "κρατικών ενισχύσεων" για καθεστώτα που βρίσκονται σε ισχύ την 01.01.2000 ή υπόκεινται στη διαδικασία του καταλληλότερου μέτρου στο πλαίσιο των καθεστώτων περιφερειακού σκοπού.¹

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΜΕΤΡΟΥ	ΓΥΔ	ΚΑΝΑΡΙΕΣ	ΜΑΔΕΡΑ	ΑΖΟΡΕΣ
N 144/96 REF Οικονομικό και φορολογικό καθεστώς των Καναρίων Νήσων (έως 31.12.2006)		X		
N 708/98 ZEC Ειδική ζώνη Καναρίων Νήσων (έως 31.12.2006) ²		X		
N 363/99 - Ταμείο εγγυήσεων ΓΥΔ (έως 31.12.2006)	X			
NN 121/93 - Έξι φορολογικά μέτρα (υπό επανεξέταση)	X			
N 131/92 - Περιφερειακό Ταμείο Επιχειρήσεων και Απασχόλησης (υπό επανεξέταση)	X			
N 197/87 - Απαλλαγή του επαγγελματικού φόρου στα ΓΥΔ (υπό επανεξέταση)	X			
E 19/94 - Ελεύθερη ζώνη Μαδέρας (υπό επανεξέταση)			X	
N 394/96 - Μέτρα υπέρ του τουρισμού - SITRAA (έως 31.12.2001)				X

¹ Κατά την κατάρτιση του παρόντος πίνακα, είχαν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή ορισμένα καθεστώτα σχετικά με τη Μαδέρα και τις Αζόρες, χωρίς όμως η τελευταία να έχει προχωρήσει στην έκδοση απόφασης.

² Η ZEC τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2000

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΤΓΠΕ -τμήμα ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ 1992/1999 (σε εκατομμύρια ευρώ)

Δημοσιονομικό έτος	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	Μέσος όρος
Περίοδος	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1995- 1999

POSEIDOM - Γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα

Δαπάνες	8,4	38,0	34,1	31,9	26,3	25,1	30,7	41,4	31
για 1830 φυτικά προϊόντα	8,4	37,2	32,2	30,2	23,7	17,3	20,9	29	24
Εφοδιασμός		23,1	17,2	14,0	7,5	5,1	4	10,3	8
άλλες ενισχύσεις		14,1	15	16,2	16,2	12,2	16,9	18,7	16
για 2510 ζωικά προϊόντα	0	0,8	1,9	1,7	2,6	7,8	9,8	12,4	7
Εφοδιασμός		0	0	0,6	0,6	0,2	0,6	0,1	0
άλλες ενισχύσεις		0,8	1,9	1,1	2	7,6	9,2	12,3	6
Πιστώσεις εγγεγραμμένες στον αρχικό προϋπολογισμό	45	47	50	35	61	49	34	45	
για 1830 φυτικά προϊόντα	42	45	47	31	48	36	22	33	
για 2510 ζωικά προϊόντα	3	2	3	4	13	12,6	12	12	

POSEIMA - Μαδέρα και Αζόρες - Πορτογαλία

Δαπάνες	0,8	36	41,7	40	43,1	24,2	30,2	40,2	36
για 1831 φυτικά προϊόντα	0,8	27,9	26,9	22,7	16,3	13,8	14,3	15,5	17
Εφοδιασμός		27,3	25,8	18,5	10,7	10	8,8	11,9	12
άλλες ενισχύσεις		0,6	1,1	4,2	5,6	3,8	5,5	3,6	5
για 2511 ζωικά προϊόντα	0	8,1	14,8	17,3	26,8	10,4	15,9	24,7	19
Εφοδιασμός		6,2	7,2	7,6	8,7	7,9	6,5	8	8
άλλες ενισχύσεις		1,9	7,6	9,7	18,1	2,5	9,4	16,7	11
Πιστώσεις εγγεγραμμένες στον αρχικό προϋπολογισμό	11,5	55	55	55	58	46	36	40	
για 1831 φυτικά προϊόντα	1,5	33	34	32	34	25,2	18	21	
για 2511 ζωικά προϊόντα	10	22	21	23	24	20,4	18	19	

POSEICAN - Κανάριες Νήσοι - Ισπανία

Δαπάνες	0	110,1	140,1	137,9	115,8	104,3	92,6	120,6	114
για 1832 φυτικά προϊόντα	0	30,1	43,8	44,2	30,9	34,8	25,8	37,7	35
Εφοδιασμός		29,9	38,5	32,7	19,8	23,6	20,6	26,1	25
άλλες ενισχύσεις		0,2	5,3	11,5	11,1	11,2	5,2	11,6	10
για 2512 ζωικά προϊόντα	0	80	96,3	93,7	84,9	69,5	66,8	82,9	80
Εφοδιασμός		76,8	92,2	89,2	80,5	65,3	62,6	78,5	75
άλλες ενισχύσεις		3,2	4,1	4,5	4,4	4,2	4,2	4,4	4
Πιστώσεις εγγεγραμμένες στον αρχικό προϋπολογισμό	9,5	216	217	215	147	117	104	106	
για 1832 φυτικά προϊόντα	1,5	91	89	95	52	40,8	37	38	
για 2512 ζωικά προϊόντα	8	125	128	120	95	75,8	67	68	

ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	9	184	216	210	185	154	154	202
Σύνολο των εγγεγραμμένων πιστώσεων στον αρχικό προϋπολογισμό	66	318	322	305	266	211	174	191
Δεν υλοποιήθηκαν	57	134	106	95	81	57	21	-11
% μη υλοποίησης	86%	42%	33%	31%	30%	27%	12%	-6%